

fuzinca

Leto XXV

Ravne na Koroškem, 14. julija 1988

Št. 7

SPOŠTUJMO DELO IN KRUH

Desetletja so tekle iz nas, okoli nas in čez nas povodnji besed o socializmu in samoupravljanju, o delovnih uspehih in gradnji lepšega jutri. Govorili smo in brali, pisali in poslušali, opajali in omamljali smo se z rekami besed; v zakonih niso bili redki stavki s po 400 besedami. Ker na svetu ni glave, ki bi mogla prebavljati in pomniti tako ogromnih količin, smo si ustvarjali nekakšne približne podobe o stanju stvari. Med njimi skoraj ni bilo prostora za črne besede, kot so: brezposelnost, stiska, negotovost, slabe plače, nezanesljiv jutri. Kot delegati smo glasovali za vrsto stvari, ki so bile vse ozna-

čene za dobre in napredne. Karkoli se danes dogaja okoli nas, se dogaja po zakonih, sporazumih in načrtih, za katere so naši delegati dvignili roke. Na nobeni ravni ne v tovarni ne v občini, ne v republiki ali državi se ni nič zgodilo mimo njihove volje in pameti.

V majske ukrepe nismo šli naivno in slepo. Še sami smo rotili oblast in politiko, naj že vendar kreneta v tržno gospodarstvo, ki nas bo sčasoma rešilo iz krize. Saj smo zraven slišali tudi nekaj o zategovanju pasu in padanju standarda, ampak to smo poslušali že sedem let, zato nas ni ganilo. Seveda pa spet nihče ni

jasno povedal: tržno gospodarstvo pomeni verjetni stečaj precejšnjega števila tovarn, pomeni toliko in toliko tisoč novih brezposelnih, pomeni toliko deset tisoč delavcev na življenjskem minimumu, pomeni za toliko in toliko delavcev nižje plače ob večji draginji.

Nihče še ni izdelal t. i. socialnega programa ne povedal, koliko je v ta namen kje denarja, ne kje teče meja med socialno ogroženimi in varnimi.

Zato še zmeraj ne dojemamo popolnoma nove resničnosti oziroma se soočamo z njo enkrat na enem koncu države, drugič na drugem, zdaj v tej, zdaj v drugi tovarni. Večinoma 14. v mesecu, ko plače so ali jih ni ali so manjše od pričakovanih. Potem reagiramo jezno, ogorčeno, stankamo, zahtevamo nekaj, česar večinoma ni odkod vzeti. Pa-

met se zamegli, kakor da bo odgovor in denar dala ulica.

Na lepem je vse iz dneva v dan bolj drago: hrana, stanarina, obleka, zdravila, šolanje otrok. To je današnja resničnost. Jutrišnja bo nemara: Ali bo še dela zame? Za otroke? Kaj bodo morali znati, da bodo dobili delo?

Vse to kaže, da bomo morali spremeniti navade in merila. Bolj bomo spoštovali delo in kruh, bolj si bomo z učenjem in dobrim delom utrdili delovna mesta. Drugo zavarovanje pa je bolj zavzeto in odgovorno delo v samoupravnih organih in različnih delegatskih funkcijah. Najbrž ne bo več pametno dvigati rok za vsako stvar brez veliko vpraševanja kot doslej. Treba bo študirati strokovna gradiva in jih tehtati s pogledom nekaj let naprej, kaj si lahko od njih obetamo dobrega ali slabega. Treba bo kaj zavrniti, v kaj podvomiti. Treba bo razen številke tehtati tudi besede na vseh ravneh.

Streznjeni in kritični do leporečja in do samih sebe bomo z zavzetim delom vendarle pridelali boljše čase.

Kmalu edini ravenski »bazen« v tem poletju

IZ VSEBINE

- Z dobavo do rokov, kvaliteto in pravo ceno iz težav
- Železarstvo je v krizi
- Kakšno je vzdušje v bazi
- Naša prihodnost so plemenita jekla
- Kolomanu Vrečiču plaketa Slovenskih železarn
- Imamo najboljšega livarja in kovača v Sloveniji
- Naše vzdrževanje v očeh zunanjega strokovnjaka
- Beseda delavcev: Mi železarni — železarna nam
- Kakšna je strategija našega RPIS
- Novi izdelki, tehnologije in projekti v letu 1987
- Pravni vidiki ustanavljanja podjetij v tujini
- Kaj smemo vedeti o manganu v jeklu
- Nagrada Železarne Ravne — vzgoja kadrov za jutri
- Utrinek iz Varvarina
- Ste za skok v hladno, osvežujočo vodo
- Problem trpinčenega otroka
- Za vroče in deževne dni

Naše delo v maju

Za načrtom skupne proizvodnje smo zaostali 7,7 odst., v kumulativni 2,3 odst., za 14.698 t prodanih izdelkov smo iztržili 27,45 milijarde din, od tega na domačem trgu 11.279 t ali 22,19 milijarde din. Izvozili smo 3.419 t ali za 5,26 milijarde din, za kar smo dobili 3,31 milijona dolarjev.

ZNAČILNOSTI PROIZVODNJE

V Jeklarni so dosegli dvanajstino mesečnega plana 96,2 odst., operativnega 91,3 odst. Plan ni bil dosežen zaradi manjšega odvzema jekla v predelovalnih tozdih, saj zaradi tega ni sta obratovali obe 40 t el. obložni peči s polno močjo. Jeklarna ima velike kadrovske probleme, saj so na pečeh skoraj vedno obratovali s okrnjenimi posadkami. Vse to pa vpliva na dražje delo in povečuje stroške. Surovin je bilo na zalogi dovolj.

Jeklolivarna je za planom zaostala 15,2 odst. Kljub nekoliko večji proizvodnji kot v aprilu so se pojavljale težave v vseh treh proizvodnih enotah. Velike težave povzročajo slabši asortiment, v katerega je treba vložiti več fizičnega dela. Poleg sedanjih naročil je opaziti tudi večji delež litine, ki zahteva večkratno termično obdelavo. Problemi, ki se že nekaj mesecev pojavljajo v Jeklolivarni, so velika iztrošenost ključnih agregatov v čistilnicah ter veliki izpad delovne sile zaradi bolniškega staleža.

V Valjarni so na težki progji zaostali za planom 3,8 odst., na srednji 23,5 odst. in lahki progji 33,7 odst. Plan ni bil dosežen zaradi mehanskih zastojev, priprave proge in pogostih menjav programov. Skupni delež zastojev na srednji progji je znašal 34,0 odst. Delež visoko legiranih jekel na srednji progji se je povečal na 23,0 odst., kar je zelo ugodno. Na lahki progji so izvajali za 47 odst. visoko legiranih jekel. Zaradi povečanih zastojev, ki imajo za posledico nedoseganje plana proizvodnje, bo treba letni remont na srednji in lahki progji skrajšati za teden dni.

Bolj uspešen za proizvodnjo je bil v Kovačnici mesec maj, saj so presegli plan za 4,6 odst. Vendar, ker ni na izbiro naročil za racionalnejše delo, tako niti proizvodnja, še manj pa stroški niso ugodni. Nekaj pa je tudi objektivnih težav zaradi naših dobaviteljev surovin in uslug. Vse to ima za posledico dosti več skrbi in dela ob manjšem končnem učinku. Izmeček po krivdi Jeklarne se je nekoliko povečal, v mejah normale pa je kovaški. Vendar sta tako eden kot drugi precej pod poprečjem. Vzroki za neuspeho proizvodnje so predvsem slaba površina ingotov. Dostava šarž iz Jeklarne je potekala zadovoljivo, saj je le nekajkrat prišlo do časovnih zamikov šarž.

V Jeklovleku so za planom zaostali 9,7 odst., in to pri vlečenem jeklu 24,7 odst., luščenem jeklu 8,8 odst. in žici 36,3 odst., medtem ko so pri brušenem jeklu plan presegli za 25,9 odst. Rezultat bi lahko bil znatno boljši, če ne bi primanjkovalo vložka za luščenje in vlečenje jekla.

Od mehansko predelovalnih tozov so plan presegli Pnevmatični stroji 2,4 odst., Kovinarstvo 15,1 odst., Armature 4,1 odst. in Monter 1,4 odst. Vsi ostali tozdi so za pla-

nom zaostajali. Pri Strojih in delih so zaostali zaradi kasnitev internih in nekaj eksternih dobav (litina in stiskalnice). Vedno večji problemi pa so s kvaliteto valjev, namenjenih za izvoz. Za Pnevmatične stroje primanjkuje naročil, saj vse pogosteje prihaja do storna naročil ali celo že izdelanih delov, kar povečuje zaloge v tozdu. Industrijske nože pestijo pogoste okvare strojev, ozka grla v proizvodnji, slaba kvaliteta compound gredic ter prepozne dobave vložka iz Valjarne. V TRO so imeli daljšo okvaro ploščinskega brusilnega stroja, vložek, namenjen za krožne žage, je nekvaliteten, proizvodnja pa zavirajo tudi pogosti bolniški izostanki.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU

Količinsko prodajo na domačem trgu smo dosegli 103,7 odst., v kumulativni 102,4 odst. Vrednostno pa 83,0 odst., v kumulativni 75,1 odst. Količinski plan so presegli v Valjarni 15,4 odst., Pnevmatični strojih 2,2 odst., in v Monterju 1,1 odst. S pomočjo prodaje ostanok vložka pa je bil plan presežen v Orodjarni 21,2 odst. in Armaturah 41,7 odst. Naročil primanjkuje v Jeklolivarni in Kovačnici, ki ima poleg tega še slab asortiment. Nič boljše ni z naročili v Strojih in delih pri obdelanih odkovkih in ulitkih ter v strojogradnji, v Orodjarni za orodne plošče in v TRO za rotacijsko orodje z izvrtno.

NABAVA

Kljub temu, da so dobavitelji starega železa močno pritiskali s prodajo, smo zaradi visokih »sivih« cen zmanjšali dobave. Zaradi likvidnostne situacije se je zmanjšal dotok in s tem tudi zaloge ferolegur.

Nabava pomožnega materiala je bila na splošno zadovoljiva, kljub temu da nekatere trgovske hiše, prek katerih se oskrbujemo, niso bile dovolj založene. Težave so bile samo z oskrbo kontrolnega orodja in vozni delov za hidravliko. Kasnele pa so dobave odkovkov iz Zenice in dobave vzmetnega jekla iz Stor, saj so nekateri dobavitelji ob pričakovanju novih cen namenoma zadrževali svoje izdelke.

UVOZ

V maju smo znatno izboljšali stanje na kooperacijah. Tako je bilo dogovorjeno o rešitvi bolgarskega salda v okviru sozda (delna odprodaja Jesenicam, delno angažirana za uvoz niklja), končno pa je tudi saldo pri kooperaciji SM — Stahl prišel v negativno stran, predvsem zaradi velikega uvoza prek sozda. Nekoliko previsoki — pozitivni so le še pri kooperacijah SCHMIDT in Schmolz + Bicknbach. Vendar pa bodo ob načrtovanem uvozu v juniju zmanjšani oziroma obrnjeni v negativno stran.

Oskrbljenost z uvoznimi materiali je bila v maju dobra, nekaj težav se je pojavilo le pri dobavah surovin in repromaterialov, ki jih naročamo prek kooperacije SM-Stahl.

Zaradi slabe plačilne discipline tega kooperacijskega partnerja do subdobaviteljev namreč le-ti nočejo več dobavljati blaga.

IZVOZ

V maju smo realizirali skoraj 3,38 milij. dolarjev, od tega skoraj 2,49 milijona na konvertibilnem tržišču. Čeprav smo zaradi likvidnostne situacije naše OD vodili selektivno politiko na področju izvoza izdelkov metalurške predelave, smo operativni cilj izvoza dosegli okoli 96 odst. Največji problem pri operativnem opravljanju izvozne funkcije nam je v maju predstavljalo selekcioniranje izvoznih naročil.

Pri naročnikih so naše prošnje oziroma zahteve o podaljšanju dobavnih terminov naletele na velik negativen odmev. Kupci zahtevajo blago v pogodbeno dogovorjenih rokih. Naše sedanje obnašanje, ko le-te enostransko podaljšujemo, je v absolutnem nasprotju s poslovnimi običaji in poslovno etiko v mednarodni menjavi.

Medtem ko naši partnerji dajejo velik poudarek spoštovanju dobavnih rokov, pogodbeno dogovorjeni kvaliteti in ceni, naše trenutne aktivnosti nikakor ne morejo prispevati k izboljšanju ali vsaj ohranjanju našega ugleda v mednarodnih krogih. Kaj malo je verjetno, da bo kupec, ko nam bo primanjkovalo naročil in ga to ne prisili zanje, še pripravljen delati z nami. S podaljševanjem dobavnih rokov in dnevnim povečevanjem cen se vedno težje vključujemo v mednarodno menjavo.

Do konca maja smo s tujimi partnerji sklenili za okoli 30 milij. \$ pogodb za konvertibilno tržišče, medtem ko naš gospodarski načrt predvideva 33 milij. \$, kar pa bo v sedanjih gospodarskih razmerah težko uresničljivo.

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V maju znaša izkoristek delovnega časa 76,22 odst., odsotnosti 23,78 odst. in so razdeljene takole:

— letni dopust	5,93 %
— izredno plačani dopust	0,55 %
— službena potovanja	0,35 %
— prazniki	8,48 %
— boleznine	7,01 %
— druge plačane odsotnosti	1,41 %
— neplačane odsotnosti	0,05 %
Skupaj	23,78 %

* ure v podaljšanem del. času 1,68 %

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ g		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir
JEKLARNA	96,2	100,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	84,8	82,5	102,0	90,6	66,3	54,3	192,7	157,6	165,9	121,4	51,0	44,0
VALJARNA	87,0	96,9	104,5	111,8	90,3	85,3	53,5	114,5	44,4	83,9	98,1	85,6
KOVAČNICA	104,6	97,6	115,2	110,6	69,6	67,5	182,9	118,8	147,1	88,9	61,6	65,3
JEKLOVLEK	90,3	94,3	100,7	94,7	91,1	66,2	107,6	113,7	87,7	83,5	92,1	60,9
TEŽKI STROJNI DELI	65,2	86,5	59,1	107,1	80,0	85,6	107,3	40,2	90,5	29,5	78,1	95,3
ORODJARNA	74,0	83,1	123,2	117,2	81,5	65,9	195,8	108,1	141,5	72,0	80,2	65,8
STROJI IN DELI	92,7	88,4	80,1	90,6	72,4	67,7	65,9	66,6	54,7	50,0	86,2	81,5
- NOŽI, BRZOREZ. OROD.	55,2	64,0	54,5	65,6	67,4	62,7	48,2	54,3	46,9	41,7	85,4	81,0
- GREVICE	327,9	129,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	136,5	83,5	60,9	68,4	86,8	72,8	52,1	56,9	50,1	43,7	118,8	98,1
PNEVMATIČNI STROJI	102,4	94,1	100,1	93,9	75,0	66,3	23,6	193,6	22,9	131,8	77,3	63,4
VZMETARNA	94,3	93,9	94,4	94,0	104,6	82,0	90,8	89,5	67,8	60,5	112,6	86,7
T R O	89,8	105,3	87,3	94,7	81,4	72,0	124,2	117,1	96,0	83,2	78,7	70,7
KOVINARSTVO	115,1	114,2	86,2	109,8	70,8	71,9	517,6	719,3	449,4	608,5	53,2	52,1
ARMATURE	104,1	85,9	128,3	97,5	101,8	71,0	106,8	77,6	05,2	61,4	92,4	98,0
BRATSTVO - PILE	92,8	98,6	75,6	99,7	78,1	45,9	-	-	-	-	79,3	46,6
MONTER	101,3	90,5	96,7	82,5	68,4	58,8	12,4	56,9	9,2	41,1	73,6	60,3
KALILNICA	-	-	-	-	197,1	145,6	-	-	-	-	197,1	145,6
STORITVE DRUGIH TOZD, DS	-	-	-	-	81,1	74,5	-	-	-	-	80,5	74,4
DELOVNA ORGANIZACIJA	92,3	97,7	106,6	108,1	81,7	74,0	89,9	93,9	76,8	70,0	83,0	75,1

Z dobavo do rokov, kvaliteto in pravo ceno iz težav

Pogovor z novim ravnateljem Komerciale Petrom Prikeržnikom

»Postali ste ravnatelj tozda Komerciale, katerega dejavnost je zelo heterogena, saj pokriva dejansko ves proces proizvodnje od nabave starega železa in ferolegur (nabava, uvoz) do končnih izdelkov (prodaja, izvoz), skrbi za naročila, sklepa pogodbe, se bori za ugodne cene, zasleduje stanja na tržiščih in jih na podlagi raziskav skuša predvideti (marketing). Ena vaših zelo pomembnih dolžnosti je torej, da nam vsem v železarni zagotavljate delo (naročila) in s tem zaslužek. Ali nameravate kateremu od naštetih področij posvetiti posebno pozornost, ali obstaja tu kakšna prioriteta skrbi za področja (službe) ali gre v glavnem za koordinacijo dela med oddelki?«

»Komerciale naj zagotovi delo. Vedno smo prvo skrb namenili strojnemu parku, šele nato smo začeli iskati trg in glede na ceno dela bili bolj ali manj konkurenčni.

Za vsako investicijsko odločitev moramo izdelati eksaktne tržne raziskave in ugotoviti tudi življenjski cikel vsakega posameznega proizvoda. Vemo, da po ekspanzijskem razvoju proizvodnje in s tem izdelka pride do vrhunca — zrelosti izdelka in nato do upadanja proizvodnje in do zmanjševanja povpraševanja po njem, zato moramo imeti v ognju nove izdelke, nove trge, nove načine prodaje. Le tako bomo proizvajali za potrebe trga. Za tržno zanimive proizvode še vedno obstaja povpraševanje, vendar jih moramo razviti in pravočasno ponuditi trgu.

Proizvodni program železarne je zelo heterogen, zato moramo pravo skrb posvetiti vsem osnovnim funkcijam Komerciale od nabave do prodaje, od cen do odpreme, od skladiščenja optimalnih količin nabavljenega materiala do raziskav trga.

V črni metalurgiji in tudi v mehanski obdelavi zahtevajo tržni pristopi različne metode dela. Osnovni strateški cilj železarne moramo z metodami dela zasledovati in doseči — večjo kakovost ob vedno večji končni predelavi naših kvalitetnih jekel.

»Komercialist kot 'prodajalec' stalno meri pot med proizvajalcem in kupcem ter je na neki način med dvema ognjema. Zahteve kupcev so danes večje kot včeraj in bodo jutri spet večje, prav tako pa pritiski proizvajalcev. Bi lahko na kratko označili glavne značilnosti naših tozgov osnovnih dejavnosti in kupcev ter povedali, kakšna bo vaša politika vodenja, da bo čim bolj uspešna?«

»Zahteve trga so ob vedno večji konkurenci in ob možnosti nekontroliranega uvoza vse večje. Zato se komercialist danes v procesu dela nahaja dejansko v več vlogah. Najprej mora priskrbeti naročila. Teh naj bi bilo toliko, da bi jih v pripravah dela in v proizvodnji imeli možnost izbirati glede na zahtevnost in rok. Da bi izpolnili obljubljeni in s pogodbo dogovorjene roke, se dogaja, da bi

moral prodajalec priskrbeti potreben material in ga celo dostaviti do delovnega mesta, da bi nato postala rok in izvršitev skrb priprave dela.

Osnovna filozofija dela v današnjem času je zagotoviti dobavni rok, kvaliteto in ob tem pravo ceno. Večkrat pozabljamo na vse tri zahteve (in od Komerciale zahtevamo le doseganje pravega ni-

Peter Prikeržnik

voja cen. Danes imamo v Železarni Ravne ob kontroli cen 14 režimov oblikovanja cen naših proizvodov, zato večkrat pride do razkoraka med željami, hotenji in dejanskimi možnostmi. Ob nekontrolirani inflaciji je naša skrb, da s proizvodno ceno pokrijemo lastno ceno, vendar zaradi konkurence in kontrole cen tega na vseh asortimentih ne dosežemo ali pa dosežemo s časovnim zamikom.

Svet nam ne prizna naših cen, zato se pri izvozu lahko naslanjamo le na svetovne cene oziroma na cene, ki jih mednarodni trg prizna. Zato pri programu črne metalurgije danes skoraj ne moremo dosežati lastne cene. Izvoz je naša nuja vsaj do višine uvoza, ki nam zagotavlja nemoteno proizvodnjo. Z dolgoročno usmeritvijo izvoza mehansko obdelanih proizvodov moramo počasi zagotoviti prehod od pretežnega izvoznika proizvodov črne metalurgije k pretežnemu izvozniku zahtevnejših finalnih proizvodov, v katere bomo vgradili našo kvaliteto in znanje.

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da v razmišljanjih posameznikov zaradi slabših rezultatov postaja Komerciale dežurni krivec za vse. Le s strokovnim in pravočasnim delom v vseh okoliščinah od proizvodnje do strokovnih

služb in ob pravilni razdelitvi odgovornosti na vseh ravneh se bomo izklopali iz sedanje težke situacije.

»Mladi ekonomisti prinesejo iz šol določeno znanje, delo jih potem izuči in specializira. Najbrž pa se nobeden v šoli ni naučil, kako biti uspešen komercialist v današnjih razmerah: na eni strani vedno večja zahtevnost kupcev, povezana z nelikvidnostjo, na drugi naša razvajenost iz časov, ko smo vse izdelano prodali, pa so nam zato precej tuji pojmi, kot npr. roki, kvaliteta proizvodov, prizadevnost. Po naravi ste optimist, pa vendar, na kakšnih osnovah je danes realno graditi optimizem in kaj priporočate svojim sodelavcem kot vodilo za delo?«

»Šole danes dajo veliko teoretičnega znanja, vendar nekaj stalnih metod dela ob tako hitrem spreminjanju navad na trgu in ob spreminjanju ekonomske politike ne morejo dati. S teoretičnim znanjem, pridobljenim v šoli, in s praktičnim znanjem, ki si ga pridobiš ob stikih s kupci ter dobavitelji, se lahko hitreje prilagajaš vsem novim razmeram na trgu. Dodatno izobrazbo pa ti dajo 'učitelji' v DO. Za vsako DO obstaja nivo komuniciranja, poseben pristop do poslovnih partnerjev. Lahko rečem, da mi je ta šola tudi veliko prispevala k obvladovanju problematike na komercialnem področju. Seveda bom tak način spoznavanja problematike prenašal tudi na svoje sodelavce in s tem bomo še nadalje utrjevali glas najboljšega proizvajalca kvalitetnih jekel v Jugoslaviji.

Z zaostritvijo pogojev gospodarjenja je v letu 1988 močno izstopila nezmožnost pravočasnega plačevanja nastalih finančnih obveznosti. Ob zmanjšanem povpraševanju po naših izdelkih je Komerciale še intenzivirala nalogo preverjanja solventnosti naših kupcev in skupno s finančno službo dela na izterjavi zapadlih obveznosti. Zaradi vsega tega še enkrat poudarjam, da je pravočasno in

kvalitetno izvršeno delo osnova za uspešno poslovanje celotne DO. Ob sprejetih ukrepih za izboljšanje stanja v našem gospodarstvu moramo tudi v železarni pravočasno reagirati in se pripraviti na nov način dela. To nam mora zagotoviti tudi predvidena reorganizacija. Ob vsem tem lahko pričakujemo, da se bomo izklopali iz trenutnih težav in še naprej predstavljali dobro in trdno DO.

»Kako bo po vašem mnenju na komercialno dejavnost železarne vplivala reorganizacija, predvidoma uvedena januarja prihodnje leto? Kakšno mesto naj bi v njej imel marketing, ki je kljub znatnemu pomenu v železarni še vedno premalo opazen?«

»Marketing kot beseda je v Jugoslaviji že star izraz, ki smo ga lepo poslovenili v trženje. V železarni smo o marketingu govorili že ob reorganizaciji v sedemdesetih letih, pa trženja kot takega nismo uresničili. Nova organizacija predvideva, da končno trženju in tržnemu nastopu damo pravo veljavo. Proizvodnja naj bi slonela na tržnih raziskavah, na potrebah trga in proizvajali naj bi le to, kar trg potrebuje. Vse strokovne kadre na tem področju moramo združiti in ojačati, ker le tako lahko pričakujemo, da bomo opravili zahtevne naloge, ki so pred nami.

Z organiziranjem razvojnega marketinga moramo priti do točnih informacij, kaj moramo razvijati, kaj trg potrebuje in v katero smer naj gre bodoči razvoj železarne. Ob primerno oblikovanem informacijskem sistemu moramo imeti v vsakem času na razpolago informacije o našem položaju na trgu, o aktivnostih naše konkurence, o gibanju prodajnih cen in lastnih cen. Nikakor se s položajem na trgu ne smemo zadovoljiti, ampak moramo vedno najti možnost, da smo vsaj za korak pred konkurenco, tako v nastopu na trgu, pri kvaliteti, kot pri zadovoljevanju naših sedanjih in bodočih kupcev.

Prodaja na domačem trgu kakor izvoz morata z aktivnostmi komuniciranja na vseh trgih z vsemi promotivnimi aktivnostmi zagotoviti pravi obseg dela in doseganje najvišje možne stopnje dohodka in s tem tudi napredek železarne in našega okolja.

»Tovariš Prikeržnik, hvala za razgovor.«

H. M.

V njih je denar

ŽELEZARSTVO V KRIZI

V začetku junija se je na Rinskem vrelcu na prvi seji sestal novo izvoljeni delavski svet sozda Slovenske železarne. Težišče se je bilo kriza v sozdu, vpliv ukrepov ZIS in izhodi iz nje, manj časa je ostalo za temeljitejši pretres inženiringa Slovenskih železarn in analizo učinkovitosti investicij v obdobju 1977—1987.

SLOVENSKE ŽELEZARNE DRUGI NAJVEČJI IZGUBAR V SLOVENIJI

Lani je sozd zabeležil 25 milijard din izgube, letos v 1. kvartalu 29,9 milijarde din (od tega samo Železarna Jesenice 14,4 milijarde din). Tako smo v SRS na drugem mestu za železnico. Ne godi pa se tako samo nam, saj je v izgubi vsa jugoslovanska črna metalurgija. Na sozdu menijo, da danes sami vplivamo le še na eno tretjino poslovnih rezultatov, na ostali dve pa zunanji dejavniki. Kljub ukrepom ZIS je perspektiva še naprej temna, saj npr. s podražitvijo naših izdelkov še vedno ne krijemo inputa, t. j. podražitve surovin in energije. Izvoz gospodarsko ne bo privlačen, saj tečaj dinarja še vedno ni realen, izvozne premije pa so se znižale. Izvažati pa bomo vseeno morali zaradi uvoza repromateriala in devizne likvidnosti.

Denarna masa v sozdu je za 30% prenizka, to pa ni dober pogoj za oživitve proizvodnje (v 1. kvartalu smo npr. izdelali 9% manj jekla kot v enakem obdobju lani, blagovna proizvodnja pa je bila nižja za 7%).

Na politiko OD v sozdu bodo vplivali trije pogoji: indeksi limiti, pomanjkanje denarja (lahko bodo npr. rezultati poslovanja omogočali normalno izplačilo OD, a ne bo denarja), motnje v poslovanju.

KAKO NAPREJ

Tem problemom naj bi se zoperstavili z izdelavo socialnih programov (parola: »Naš socialni program bodi delo za 18.000 delavcev«), z uvedbo dvakratnega izplačila OD na mesec, z zmanjšanjem števila zaposlenih in z redefiniranjem (ponovno določitvijo) našega razvojnega pro-

grama. Zaradi vsega naštetega nas torej čakajo še hude preizkušnje.

Ker sozdu manjka za poslovanje 2000—3000 starih milijard, so bila glasna razmišljanja o razpisu obveznic med delavci, da bi tako reševali našo likvidnost. Nasprotno mnenje predsednika sindikata Železarne Ravne je bilo, da ni logično v isti sapi govoriti o socialnih programih in o razpisu obveznic, ki jih dober del zaposlenih ne bi zmozel. Najbolje bi torej bilo, da dobimo pregled, na kaj lahko pri takšni akciji objektivno računamo.

Slovenska energija je najdražja v Jugoslaviji, zato so tudi naša jekla draga. Glede obremenitev bomo nasploh morali kmalu reči: to še zmoremo, od tu naprej nič več.

Inženiring sozda si zasluži podrobnejšo predstavitev in morda tudi ustrezno utemeljitev, saj zavzema v novi organizacijski shemi naše železarne lastni inženiring pomembno mesto. Na kratko je stvar takšna, da Slovenija v Jugoslaviji ni konkurenčna, zato moramo preiti na višje oblike ponudb, kar je možno z inženiringom za metalurgijo, proizvodno strojništvo, energetiko, informatiko, finance in marketing. Geslo: kar znamo, porabimo zase, a prodajamo tudi navzven. Pri tem ne gre za kakšno centralno organiziranje inženiringa, ampak samo za moderno povezovanje in sodelovanje določenih strokovnjakov. — O zaključkih na to temo so delegacije drugih DO glasovale za, delegaciji Verige in naše železarne proti, s tem da kasnejši pristanek lahko sporočijo pisno.

Ker so se pogoji gospodarjenja v zadnjih desetih letih močno spremenili, je težko realno oceniti učinkovitost investicij v sozdu za ta čas. Večinoma dosegamo od 60 do 80 odst. načrtovanega. Pozna se, da smo bili v preteklosti šibki pri ocenjevanju tržnih možnosti. V prihodnje bomo zato potrebovali mnogo več kvalitativnih analiz. — Zdaj nam investicije padajo, saj je denarja zanje vedno manj.

Na koncu so podelili priznanja sozda najzaslužnejšim delavcem.

M. Kolar

Tako nastajajo vzmeti

voj samoupravnih — družbeno-ekonomskih odnosov, kar pa bo zapustilo težke in dolgoročne posledice na drugih področjih našega življenja in dela. Ob tem se ugotavlja, da državno-administrativno urejanje gospodarskega in družbenega življenja ne vodi nikamor, temveč še bolj pogloblja družbeno in gospodarsko krizo. Grobo poseganje države v sfero ustvarjanja, to je pridobivanje in delitve dohodka, vodi posamezne organizacije združenega dela v naši občini v nemogoče razmere, saj se ugotavlja, da ob približno enakem ali celo boljšem doseganju fizičnega obsega proizvodnje poslovni rezultati iz leta v leto ekstremno odstopajo oziroma nihajo.

Izhajajoč iz teh ugotovitev je razvidno, da delavci v nekaterih okoljih ne pristajajo več na naše parole »ZA VEČ DELA — VIŠJI STANDARD«, temveč zahtevajo, da v naši družbi enkrat za vselej dorečemo kriterije, po katerih posamezna dejavnost pridobiva celotni prihodek in pri tem izključimo možnosti za pridobivanje monopolnega dohodka oziroma dohodka mimo rezultatov dela.

Vedno večja notranja nelikvidnost povzroča zastoje v proizvodnji, ustvarja pogoje za nelojalno konkurenco, za zapiranje domačega trga, za nadaljnje zmanjševanje investicijske dejavnosti, skratka vse tisto, kar nas pelje v še težjo gospodarsko situacijo. Zaradi teh ugotovitev je v razpravi prevladovalo mnenje, da je pri našem nadaljnjem delu vsako posploševanje in poenostavljanje problemov nesprejemljivo in da je treba takoj zagotoviti pogoje za selektivno obravnavo ter opredeljevanje do določenih vprašanj.

Sindikalni aktivisti na občinski ravni so ob nedavni obravnavi majskih ukrepov postavili do višjih nivojev sindikalne organiziranosti zahtevo, da se doseže pri predlagateljih novih ukrepov ekonomske politike garancijo, da ti zagotavljajo izhod iz sedanje krize. V primeru, da se te zahteve ne doseže, so odklonili vsakršno sodelovanje v smislu mobilizacije delavcev za uresničevanje načrtovanih ciljev po predlaganih ukrepih.

Ponovno je bilo izpostavljeno vprašanje v zvezi z zakonskim zbiranjem sredstev fonda za nerazvite, ki bi ga morali narediti bolj življenjskega ter v skladu z večkratnimi zahtevami našega članstva zagotoviti takojšnje informacije o usmerjanju in namenih, za katera se ta sredstva trošijo. Med članstvom prevladuje tudi mnenje, da so povratne informacije iz višjih nivojev sindikalne organiziranosti nemobilizacijske, ker

so v bistvu večkrat posledica tistega, v čemer nismo uspeli. Ob vsem tem sindikalni aktivisti zahtevajo, da se jim za delo v bazi posredujejo bolj enostavna navodila, kajti sedaj med njimi prevladuje občutek, da gradivo pripravljajo ljudje, ki so zelo oddaljeni od baze oz. ne poznajo dejanskega razpoloženja med članstvom.

To pa pomeni, da še vedno delujemo preveč kurativno, namesto da bi razreševali pereče probleme s spreminjanjem, dograjevanjem in dopolnjevanjem dolgoročnih sistemskih rešitev.

V zvezi s tem terja članstvo bolj agresivno politično delovanje, sprotno ugotavljanje konkretne odgovornosti za odmike od tistega, kar se v družbi dogovorimo, ter temeljito oceno o tem, kje vse so zavore, ki preprečujejo sindikatu kot celoti, da uresniči svoje družbeno poslanstvo.

Ob vsem tem se postavlja članstvu vprašanje, ali je sindikat glede na svojo družbeno vlogo in položaj res tako nemočen, kot ga želimo prikazati z oceno dveletnega dela po 11. kongresu Zveze sindikatov Slovenije.

Da bi presegli nekatere slabosti in naredili bistvene odmike od dosedanjega še vse preveč forumskega načina našega delovanja, je v razpravi prevladovalo mnenje, da bo za to potrebno aktivnejše delo vseh sindikalnih aktivistov (od zveznega do nivoja občinske organiziranosti) na terenu med ljudmi v bazi, kajti ne dajo se vsi problemi razreševati z dostavljanjem zapisnikov in usmeritev v osnovne organizacije sindikata. Izvoljeni predstavniki pa se morajo pojavljati predvsem v okoljih, kjer nastajajo problemi, ki jih osnovna organizacija glede na svoje možnosti ne more rešiti. Prav bi bilo, da se v takih okoljih pojavijo tudi strokovno-politični delavci — profesionalno zaposleni v sindikatih, kajti menimo, da se ti morajo vključevati v razreševanje težjih situacij oziroma v primeru sporov, ki jih ni mogoče rešiti po redni poti. To potrjujejo tudi težnje po drugačni delitvi sindikalne članarine, ker članstvo meni, da se na nekaterih nivojih organiziranosti, za katere se ta članarina izdvaja, premalo naredi za uresničevanje interesov delavskega razreda.

Na kraju mi dovolite, da pojasnim, da ni namen tega sporočila negiranje vsega pozitivnega v delu sindikata v preteklem dveletnem obdobju, temveč je sporočilo odraz spoznanja, da nas lahko iz krize pripelje le kritičen odnos do našega lastnega dela. Ob vsem pa je pomembno poudariti tudi, da je to sporočilo dejanski odraz vzdušja in stanja v naši bazi.

Kakšno je vzdušje v bazi

POGLEDI ČLANSTVA NA DELOVANJE SINDIKATA V POKONGRESNEM OBDOBJU

Razprava Vlada Maka, člana republiškega sveta ZSS, iz tozda RPT na razširjeni seji ZSS 24. junija v Ljubljani.

Razprave v zvezi z oceno dela Zveze sindikatov Slovenije po 11. kongresu so v naši občini odprle mnogo dilem in dvomov o učinkovitosti našega dela v pokongresnem obdobju. V konstruktivni in argumentirani razpravi se je izpostavljalo vprašanje, zakaj kljub jasno začrtanim, vsebinsko sprejemljivim in vezinsko podprtim usmeritvam iz resolucije zadnjega sindikalnega kongresa ne dosegamo pričakovanih rezultatov. Vsakodnevna praksa dokazuje večja odstopanja od začrtane politike sindikata, neučinkovitost našega dela pa pogojuje poglobljanje naše družbene krize in s tem ustvarja pri našem članstvu vedno večjo apatičnost ter

nepripravljenost za spreminjanje in premagovanje težav, ki bodo nastopile ob uveljavljanju najnovejših ukrepov za izhod iz krize. Takšno prepričanje pogojuje tudi vse dosedanje neuspele akcije za saniranje težke gospodarske situacije, v kateri smo. Najbolj zaskrbljuje dejstvo, da članstvo že sedaj močno dvomi v učinkovitost novih ukrepov, ki so grajeni zgolj na omejevalni politiki in na nadaljnjem upadanju realnega standarda zaposlenih.

Prav zato so delavci Železarne Ravne ob podpori ostalih zaposlenih v občini v razpravi odločno zahtevali učinkovitejšo spreminjanje stanja, saj jih sedanje razmere postavljajo v popoln mezdn položaj ter oddaljujejo od dejanskega odločanja o lastnih rezultatih dela. Vse to hromi tudi prizadevanja za nadaljnji raz-

INTERVJU

Naša prihodnost so plemenita jekla

Ta mesec odhaja v pokoj dipl. inž. Milan Dobovišek, ki je delal v Železarni Ravne od l. 1950 kot obratovodja martinarne, nato kot vodja obratov jeklarne, direktor metalurške proizvodnje, podpredsednik poslovnega sveta, član poslovnega odbora in strokovni svetovalec poslovnega odbora. Tovariš Dobovišek je veliko prispeval k rasti in napredku Železarni Ravne. Nemalo tudi za naša sredstva informiranja, saj je zadnja leta predvsem on komentiral našo proizvodnjo po dekadah za Novice. Ko smo se mu zahvalili za razgovor, smo mu zaželeli dosti zdravja in uspehov v novem življenjskem obdobju.

Urednik

RAZVIJALI SMO SE VZPOREDNO S SVETOM

»Od štirih klasičnih metalurških obratov smo dva že posodobili, Valjarno obnavljamo po fazah, v Jeklarji pa skoraj kontinuirano uvajamo novosti. Vi ste bili dolgo aktivno udeleženi pri rasti in modernizaciji jeklarskega dela naše železarnice. Kako ocenjujete zadnjih 40 let?«

»Leta 1950 smo imeli v jeklarni samo dve peči: staro martinovko s kapaciteto 10—15 ton in izposojeno 1,5 tonsko elektro peč, obe s skupno letno proizvodnjo okoli 30.000 ton. Te jeklarne ni več, na njenem mestu stoji adjustaža kovačnice. Na teh pečeh smo že delali ogljikova konstrukcijska in orodna jekla. Torej smo na Ravnah znali delati plemenita jekla tudi v martinovkah, medtem ko drugod po svetu le v elektro pečeh. Takratni mojstri jeklarji so bili priučeni, ob njih pa smo imeli tudi zelo skrbne delavce, ki so se borili za vsako kapljo jekla.

Dve leti pozneje smo začeli graditi novo jeklarno z elektro pečmi, indukcijskimi pečmi in martinovko. Poleg povečanja proizvodnje, ki so jo za Železarno Ravne takrat načrtovali v jugoslovanskem merilu, smo morali za te potrebe razviti prek 200 vrst kvalitet jekel, saj smo jih predtem delali samo okoli 10. Ker smo imeli na začetku le dve majhni elektro peči, smo morali elektro jekla izdelovati v martinovki. S tem smo osvojili poleg orodnih ogljikovih jekel tudi nizko legirana, kromova, krom molibdenova in krom vanadijska jekla. To ni bilo niti malo enostavno.

Ob tem osvajanju je bilo treba veliko teoretičnega metalurškega znanja, narejenih je bilo precej strokovnih nalog iz fizikalne kemije metalurškega procesa, potreben je bil nenehen nadzor tehnologije taljenja podnevi, ponoči in med prazniki. Tehnologijo izdelave teh jekel smo osvojili tudi kvalitetno in s tem zasloveli kot železarna plemenitih jekel v Jugoslaviji. V tistem času smo po kapaciteti zaostajali za Evropo. Za zgled smo si jemali avstrijske jeklarne, saj smo bili prepričani, da je bilo to jeklarstvo resnično na tehnološki višini, prav tako tudi kadri z leobenške univerze. Z njimi smo imeli tesne stike. Ker pa martinovke le niso bile primerne za izdelavo elektro jekla, smo odtlej gradili samo elektro peči, martinovke pa ustavili. Tako smo praktično že pred letom 1965 izdelali ves program grup jekel, ki jih izdelujemo tudi danes, le da smo ob postavitvi obeh jeklarn v zadnjem času investirali v najmodernejšo metalurgijo, to je v vakuumsko ali ponovno in v pretaljevanje pod žlindro. Naš razvoj je torej sledil razvoju jeklarstva v Evropi, vendar z nekoliko zaostanka, a za domače raz-

mere smo se razvijali razmeroma hitro.

Po letu 1955 so začeli prihajati s fakultet diplomirani inženirji metalurgije, katerih do takrat v železarni skorajda ni bilo. Tako smo lahko v novo zgrajeni jeklarni prvič po vojni že imeli izmene zasledene z diplomiranimi inženirji, ki so bili zelo aktivni in uspešni. Intenziven razvoj metalurgije taljenja je ta kader priklenil k izredni fizični prisotnosti v proizvodnji. Ob dobrih mojstrih, ki so bili v glavnem priučeni, smo močno občutili njihovo skrb za vsako tono proizvodnje.

Zanimivo je vedeti, da nikoli ni bilo dovolj denarja ob gradnji obeh novih jeklarn. Ker ga je stalno zmanjkovalo, smo morali projekte venomer popravljati, predvsem smo reducirali velikost. To se še danes pozna v precejšnji tesnosti teh obratov. Tako je npr. livna jama, kjer so delavci delali še veliko z rokami, zelo vroča in tesna. Delavci so tu fizično zelo trpeli. Kljub temu pa je bil ta kader ponosen, da dela v jeklarni.

Zadnje večje investicije so praktično omogočile jeklarjem, da izdelujejo vse vrste jekel z najsodobnejšimi tehnološkimi metodami (vakuumsko metalurgija in EPZ).

Vse to nas je usposobilo tudi za prodajalce jekla v tujini, saj naša kvaliteta ni zaostajala (in tudi danes ne) za drugimi v Evropi. Dobili smo veliko priznanj, udeleževali smo se raznih simpozijev, kongresov itn. Vendar v jeklarni še ni vse dorečeno. Zadnje čase se predvsem soočamo z ekonomijo. To pa niso samo cene, ampak je konkurenčnost potrebna tudi v kvaliteti in stroških, sicer je plasiranje jekel v izvoz problematično. Ker se v jeklarni začne prvi del te ekonomije, saj gre skozi največ materiala in se da v njej tudi največ prištediti (surovine, energija) predvsem pri izplenu, je treba tu investicijski program nadaljevati. Peči so sicer agregati za kvalitetno proizvodnjo, niso pa visoko produktivne, posebno ne tam, kjer izdelujemo manj legirana jekla. Peči bi bilo treba na vsak način modernizirati (vsaj eno) in skrajšati talilne čase. Ker pa je v izplenu veliko rezerve, bo treba postaviti napravo za kontinuirano vli-vanje jekla, s čimer bomo dosegli vsaj za 7 odst. višji izplen, kar pomeni veliko znižanje stroškov.

Prepričan sem, da je kader, ki jeklarne strokovno nadzira in vodi, sposoben razvijati nadaljnjo ekonomsko konkurenčno kvalitetno proizvodnjo.

Ravno tako je potekal tudi razvoj Kovačnice, Valjarne in Jeklolarne. Kovačnica se je predvsem s postavitvijo GFM stroja usposobila za kovanje vseh vrst jekel, tudi zlitin, kar prej ni bilo mogoče. Vsi ti tozidi so se pravilno razvijali, seveda odvisno od sredstev. Tako npr. v Kovačnici

ni potrebnih večjih investicij, razen zamenjav nekaterih strojev, termične obdelave itn.

Valjarna zadnje čase premalo investira v svojo osnovno tehnologijo, in če se to ne bo pospešilo, ne bo več dosegala evropske kvalitete valjancev v tolerančnem smislu. Čeprav se termična obdelava dovolj uspešno razvija z investicijami (ogrevne peči), moramo ta problem rešiti, saj to zahteva predvsem inozemsko tržišče. Nadaljnji razvoj valjarne gre torej v smeri doseganja določenih profilov, ki jih danes še ne moremo izdelati. Ker je tudi tu izplen eden od glavnih ekonomskih momentov, je treba z doinvestiranjem in skupno z Jeklarno doseči takšne kvalitetne pogoje (tudi kvaliteto ingotov), da bo Valjarna lahko še bistveno znižala stroške proizvodnje in da bo še bolj zanesljivo držala terminske programe, ki jih tržišče vedno bolj zahteva in skrajšuje. Gotovo valjarji planirajo v tem smislu, vendar je tudi

Milan Dobovišek

tu pomanjkanje sredstev ovira za razvoj. Ne smemo pa pozabiti, da gre za obdelavo okoli 500 kvalitet, katere izdelava Jeklarne.

Tehnologija izdelave in predelave jekla na Ravnah se je torej razvijala brez večjih napak, nekoliko zapoznelo, vendar vzporedno s svetom. Je pa res, da imamo tu zaposlenih preveč ljudi, zato moramo z njimi izdelati večje vrednosti. To pa pomeni delati še bolj specialne programe in ukinjati tiste, ki spadajo v železarne masovnih jekel. Takšna delitev je nujno potrebna v Jugoslaviji, saj ni prav, da vsakdo poskuša delati vse.»

PROIZVAJATI MORAMO VISOKO VREDNA JEKLA

»Radi se primerjamo z Zahodom. V čem je razlika med jeklarstvom pri njih in pri nas? Kakšne so možnosti, da jim bomo konkurenčni tudi po cenah?«

»Kot tovarna plemenitih jekel se ne moremo primerjati z železarnami, ki s konvertorji izdelujejo v eni uri šarže masovnih jekel. Vedeti moramo, da jeklarne, ki izdelujejo plemenita jekla, niso opremljene s tako velikimi agregati kot nekatere evrop-

ske in japonske, ki imajo 100—300 tonske elektro peči, kjer se realizira program masovnih jekel ali zelo ozek asortiment. Tam gre za delitev programa med posameznimi koncerni in tržišče lahko sprejema takšne količine. Pri nas takega trga ni, smo pa z manjšimi pečmi bolj fleksibilni.

Za to, da bi bili v cenah konkurenčni, moramo imeti možnosti nekkih stalnih primerjav cen inputa (energije, surovin), outputa in nizko inflacijo, kot jo imajo na Zahodu. Pri naši ekonomiji nikoli ne vemo, kaj bo prej: ali se bodo dražile surovine ali jeklo. Zadnje mesece so se npr. bolj dražile surovine, to pa pomeni slabe finančne rezultate ob konkurenci z dumpinškimi cenami, s katerimi nastopajo na zahodnem trgu razne države, ki imajo svoj izvoz subvencioniran. Tem ni mogoče konkurirati brez posebnih izvoznih premij, teh pa pri nas ni. Zato primerjave niso mogoče.

Izhod je v tem, da moramo izločiti manj vredne programe, proizvajati pa to, za kar smo investirali. Enako velja tudi za Valjarno. Ker zmoremo kvaliteto, moramo proizvajati visoko vredna jekla.»

»Slovenska javnost včasih govori o železarnah kot o požeruhih energije in onesnaževalcih okolja, mi lahko dodamo še: o proizvajalcih invalidov. Kako s tega in seveda iz drugih, bolj pozitivnih zornih kotov vidite prihodnost našega železarstva?«

»Ne bi rekel, da so jeklarne požeruhi in onesnaževalci. Okolje na Ravnah razen nekaj železovega prahu ni onesnaženo, saj smo že pred časom eliminirali žveplov dioksid. Odprševanje je treba urediti le še v eni jeklarni in okolje bo postalo sorazmerno čisto.

V Sloveniji ima metalurgija tradicijo, kar ni rezultat nekaj let, ampak dolgega obdobja. Kaže, da je prišlo do delitve programa v državi in da bo Slovenija izdelovala kvalitetna jekla, ne pa velikih količin.

Invalide proizvajajo tudi druge industrije, ne samo črna metalurgija. Tesnost v metalurških obratih je eden od vzrokov za nesreče, sicer pa ni res, da je metalurgija strupena panoga kot nekatere druge industrije. Opravka imamo pač z vročino. Tudi se delavci prepogosto menjavajo, zato si ne pridobijo navad pazljivosti.

Metalurgija ni požeruh energije, saj jo odvzema tudi takrat, ko imamo njene viške, torej se prilagaja energetskim situacijam, kar je energetsko gotovo v redu.»

»Kako se vam kaže prihodnost, ko mladi Korošci raje izbirajo lažje poklice kot jeklarstvo?«

»V Sloveniji obstaja tradicija jeklarstva. Mladi Korošci pa ne želijo v jeklarstvo kot pred 30—40 leti kmalu po vojni. Takrat so sinovi jeklarjev tudi sami postali jeklarji, ker jim je bil ta poklic v ponos. Tudi okolica je tako gledala nanje. Žal danes tega ni več. Precej delavcev smo morali dobiti iz drugih republik, kjer je veliko več brezposelnih kot pri nas.

Vendar to ni samo naša posebnost, saj tudi na Zahodu v jeklarnah večinoma delajo tuji delavci. Takšna je tendenca zaposlovanja. Vendar pa postavlja metalurgija kot veda pred strokovnjake dovolj izzivov in še vedno daje kruh, zato nam tudi metalurgov ne bo zmanjkalo.»

Preučevanje

OSKRBA Z ENERGIJO V MAJU

Dobava primarnih energentov je bila v maju normalna, prav tako tudi proizvodnja in oskrba porabnikov s sekundarnimi energenti. Prekinitev z oskrbo z zemeljskim plinom, tekočim propan butanom je bila le ob prvomajskih praznikih zaradi vzdrževalnih del.

Za normalno oskrbo porabnikov s kisikom smo morali nabaviti iz TD Ruše 94.020 kg kisika, kar je 18,3% od skupno porabljenega. Porabljeni argon pa smo v celoti nabavili iz uvoza.

S 5. 5. 1988 smo prenehali z daljinskim ogrevanjem tako v železarni kot tudi v mestu Ravne, nakar smo pričeli z vzdrževalnimi deli na opremi in omrežju CK.

Porabe energentov so bile v maju v večini v mejah plana oz. so bile nekoliko pod planom. Večja poraba od plana je bila pri zemeljskem plinu na vročevodnih kotlih za 33,4%. Prav tako je bila večja poraba pri toploti za ogrevanje za 43,2%, in to zaradi podaljšanja kurilne sezone, saj se je kurilo še nekaj dni v maju.

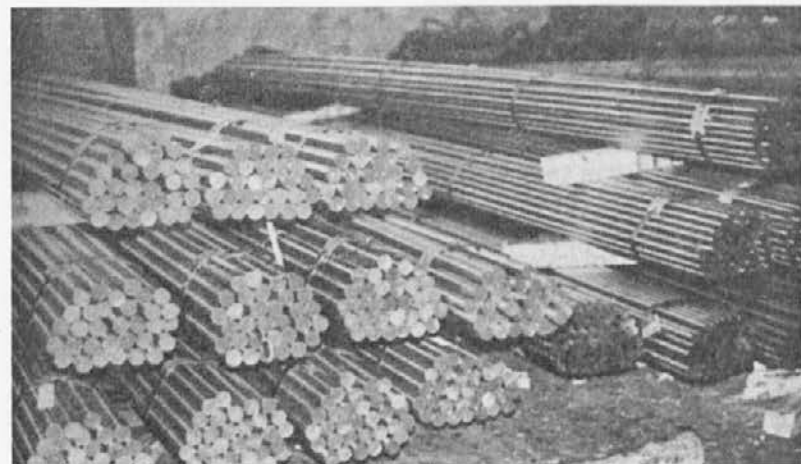
Večja poraba je bila še pri tehničnem dušiku za 15,3% in pri propan butanu za 52,7% zaradi del na plinovodu oz. zaradi tehničnega pregleda rezervoarja za PB.

Iz primerjave specifičnih porab in proizvodnj lahko ugotovimo, da je bila proizvodnja surovega jekla v primerjavi z lanskim majem manjša za 7,44%, skupna proizvodnja pa za 7,63%, vendar pa je bilo skupne prodane robe več za 4,99%. Ugodne pa so bile specifične porabe na tono proizvodnje v primerjavi z lanskim majem, saj so vse v mejah lanskih oz. je na skupni vložek manjša za 6,71%, na skupno prodano robo pa za 12,16%.

Poprečna specifična poraba vseh toplot v tozdih osnovnih dejavnosti je bila v primerjavi z lanskim majem večja za 2,4%, medtem ko je bila v primerjavi s planom manjša za 4,3%. Vendar so bile te specifične porabe v primerjavi z lanskim majem večje le v tozdih Jeklarna in TSD, v vseh ostalih tozdih so bile manjše, v primerjavi s planom 88 pa so bile te v vseh tozdih manjše.

Prav tako so specifične porabe na enoto manjše tudi na ogrevalnih in žarilnih pečeh, saj je bila poprečna specifična poraba v primerjavi z lanskim majem manjša za 4,3% in v primerjavi s planom 88 za 8%. Dne 28. 5. 1988 so se po sklepu zveznega izvršnega sveta podražile tiste vrste energentov, ki spadajo v njegovo pristojnost.

Med temi je elektro energija dražja za 31,4%, naftni derivati za 36%, premog se je po podatkih Kuriva Ravne podražil za 22,9%, zemeljskemu plinu, ki je kot energent po pomembnosti v železarni na 2. mestu, pa se v maju cena ni spremenila. Ta se oblikuje na podlagi dogovora podpisnic SaS o gazifikaciji SRS v odvisnosti od gibanja cen

Profili

primarnih vrst energije, predvideva pa se v juliju, t. j. s prehodom v drugo polletje.

Ker je podražitev prišla konec meseca, na višino stroškov porabljene energije v železarni v maju še ne bo vplivala. V prvi polovici maja se je zaključila tudi kurilna sezona, zato bodo stroški porabljene energije celo nekoliko nižji kot sicer. Po okvirnih izračunih bodo znašali skupni stroški porabljene energije v železarni v maju 3,21 mrđ. din, to pa je približno 233.875 din/t blagovne proizvodnje.

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v 1000 din
Elektro energija	20,354.160 KWh	1,221.549
Zemeljski plin	3,847.480 Sm ³	1,184.236
Butan propan	34.079 kg	20.999
Mazut	553.060 kg	177.913
Koks	3.270 kg	628
Karbid	14.600 kg	9.140

2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v 1000 din
Acetilen	5.074 kg	28.340
Ind. voda	1,636.410 m ³	233.838
Sanit. topla voda	10.020 m ³	31.527
Para	4,159.800 kg	221.326
Centralno ogrevanje	779.000 MWh	38.850
Kisik	502.851 kg	96.696
Komprimirani zrak	5,850.000 m ³ _n	81.035
Čisti dušik	64 m ³ _n	364
Tehnični dušik	47.902 m ³ _n	6.376
Argon	10.641 m ³ _n	37.366

Robert Jamšek

V ŠPEDICIJI ZA CILJE

Če je železarna hiša, so špedicija njena vrata.

Skozna jih lahko gre mnogo lepo po vrsti. Tudi če se rinejo, jih prepustijo mnogo — a za neko ceno. Vsaj pohojenih nog.

Ceno takšne gneče plačujejo v špediciji vsak mesec. Večino pošiljk iz tozdov dobijo zadnje dni. Potem je tam direndaj — zaradi zavesti ljudi, da je treba vse spraviti naprej, da gre za cilje nas vseh, ne le njih samih. Jezni pa so, da posebno mehanski tozdi cel mesec dremlejo. Prosijo, svarijo — pomaga ne kaj. Lajna je zljajana.

Kot so povedali Jože Dobrodel, prevzemnik, ter delavke v odpremi za domači trg Marta Krajnc, Hermina Sudar, Danica Pandev in Marjana Kjorpenčev, je delo pri njih v konicah zaradi sitnarjenja tozdov in čakajočih šoferjev zelo nervozno. Takrat je špedicija premajhna, premalo je ljudi, zgodi se lahko marsikaj narobe.

Zato bomo enega tistih, ki delajo največjo gnečo pred našimi vrati, poprosili drugič za besedo.

H. M.

KOLOMANU VREČIČU PLAKETA SLOVENSКИH ŽELEZARN

Ravnatelj tozda Kovačnica Koloman Vrečič je 2. 6. 1988 na seji delavskega sveta sozda prejel plaketo Slovenskih železarn.

Povzemamo iz utemeljitve:

S svojimi hotenji in delom je Koloman Vrečič zelo zgodaj posegel v višje organizacijske oblike Slovenskih železarn, saj je bil dva mandata (1974—1978) predsednik delavskega sveta sozda. Tako je aktivno sodeloval pri vseh dejavnostih, ki so bile pomembne za sozd, posebej pa se je angažiral pri dolgoročnem načrtovanju oskrbe z energijo, z razvojem Slovenskih železarn, s strategijo izvoza, za realiziranje skupnih ciljev itn.

Kot predstavnik sozda je bil prizadeven tudi širše, saj je bil član Gospodarske zbornice Jugoslavije — združenje kovačnic, član delovne skupine kovačnic v UJZ, član izdajateljskega sveta revije Čelik. Udeležil se je tudi mednarodnih kovaških posvetovanj v Nemčiji, Angliji in na Japonskem.

Koloman Vrečič

Kovačnica Železarne Ravne, ki jo Vrečič ves čas svojega dela vodi, dosega nadpovprečne rezultate in je dolga leta med vodilnimi kovačnicami v Jugoslaviji.

Čestitamo!

IMAMO NAJBOLJŠEGA LIVARJA IN KOVAČA V SLOVENIJI

V prejšnji številki je bilo vprašanje, v tej je odgovor: Korošci smo v slovenskem merilu visoko. Na republiškem delovnem srečanju kovinarjev — Memorial Franca Leskoška-Luke, ki je bilo 17. in 18. junija v Mariboru, so namreč naši delavci osvojili dve prvi mesti, tri tretja, štiri četrta, eno peto, tri šesta, eno sedmo, eno osmo ter pet desetih mest. Preostalih osem tekmovalcev pa se je uvrstilo na mesta med 10 in 21, v skupinah pa je bilo maksimalno 24 sodelujočih. Torej konkurenca ni bila majhna, in si prav vsi, ki so se pomerili v republiškem merilu, zaslužijo čestitke, posebej pa petouvrščeni električar Ivo Hartman iz tozda ETS, četrtovrščeni strojni kovač Branko Rozman iz Kovačnice, livar Mirko Grobelnik iz Jeklolivarne, varilec Vinko Gostenčnik iz Energije in avtomehaničar Bojan Ovčjak iz Integrala Slovenj Gradec, tretjevrščeni livar Horst Kasper iz Jeklolivarne, varilca Ivan Okrogelnik iz Energije in Zvonko Gologranc iz Monterja ter seveda prvouvrščena livar Jože Razdevšek iz Jeklolivarne in strojni kovač Ivan Praznik iz SGV. Tadvava smo kar prvi delovni dan po tekmovanju prosili za kratki izjavi.

Jožetu Razdevšku se je videlo, da zanj prvo mesto ni nič novega. Navadil se je tekmovanj in uspehov in očitno naveličal novinarjev, ki vedno po dobri uvrstitvi drezajo vanj. Kljub temu je povedal:

»Pogoji tekmovanja so bili za livarje v mariborski TAM v redu. Izdelati smo morali livarja iz aluminija. Pri teoriji sem imel maksimalno točk, odlitek pa drugi najlepši. Malo je bilo znanje, malo sreča, pa je šlo. Ne, konkurenca pa ni bila majhna, saj nas je tekmovalo 20, kar je največ doslej.

Bili smo zelo dobri kot ekipa, saj smo odnesli prvo, tretje in

Jože Razdevšek

četrto mesto, kar je več vredno kot pred dvema letoma prva tri mesta na Ravnah, saj smo delali z drugim materialom. S tem smo presenetili domačine, ki so računali na najboljšo.»

Ivan Praznik

Povsem drugače pa je bilo z Ivanom Praznikom. Zadovoljstvo mu je žarelo na obrazu, saj prvega mesta ni pričakoval, računal pa je, da bo bolj spredaj kje; sploh potem, ko je videl izdelke v vrsti in je njegov izstopal že na prvi pogled. Nič čudnega, saj je

z njim osvojil kar 901 točko od 1000 možnih, kar je 205 več kot drugouvrščeni v isti skupini in peti najboljši rezultat na srečanju sploh. Na ves glas so ga zato hvalili tudi sodelavci, sam pa je rekel:

»Tekmovali smo v TVT Boris Kidrič. Kar se dela tiče, je šlo vse v redu, z organizacijo pa je bilo tako — tako, presenetili pa so me slabi delovni pogoji, saj smo de-

lali v 125 let stari kovačnici. Mišlim, da mi je največ točk prinesla centričnost izdelka. Pri teoriji sem bil tretji. Vesel sem uspeha, zahvalo pa sem dolžan tov. Pungartniku, ki mi je pomagal pripravljati se na tekmovanje.»

Zvezno delovno srečanje bo oktobra v Mariboru. Tudi takrat bomo za naše držali pesti.

H. M.

NAŠE VZDRŽEVANJE V OČEH ZUNANJEGA STROKOVNJAKA

Stiki Železarne Ravne s slovenskimi fakultetami so pravilo, z jugoslovanskimi pa še izjema. Zato predstavljamo mag. Ivo Čala, dipl. inž. strojništva z zagrebške Fakultete za strojništvo in ladjedelništvo, ki je junija obiskal železarno, tozda SGV, z dvema namenoma: da potrdi pravilnost svoje teze o politiki vzdrževanja, kot jo je predlagal v doktorski disertaciji, tudi na primeru Železarne Ravne, in da posredno s tem oceni našo politiko vzdrževanja.

Ivo Čala

Najprej se je Ivo Čala razgovoril o pomembnosti vzdrževanja v današnjem času, zaradi katere bodo začeli na zagrebški fakulteti predmet vzdrževanje, ki ga poslušajo četrti letniki strojništva že 15 let, razširiti kar na skupino predmetov. To utemeljujejo z dejstvom, da so osnovna pravila vzdrževanja sicer enaka, a specifična po panogah, in z vse večjim pomenom vzdrževalskega ka-

dra. Avtomatizirana proizvodnja potrebuje namreč malo delavcev in veliko vzdrževalcev, katerih dolžnost je čim prej odpraviti zastoje. Problem sodobne industrije niso ne stroji, ne ljudje, ne rezervni deli, pač pa zastoji. Zato mora biti vse vzdrževanje naravnano k njihovemu čimprejšnjemu odstranjevanju. Da so odstranjevanja čim bolj učinkovita, pa je treba stroj ali napravo temeljito poznati. Zelo važno je pri tem zbiranje podatkov o zastojih v vseh fazah delovanja stroja (krivulja mortalitete), in Ivo Čala veseli, ker je opazil, da se ravnatelj SGV Roman Haber zaveda pomena spremljanja zastojev v železarni in tudi pomena preventivnega vzdrževanja.

Kot strokovnjak za vzdrževanje pa je Ivo Čala opazil tudi stvari, ki po njegovem mnenju v železarni niso dobre. To, da so pri nas strojni in elektro vzdrževalci ločeni, se mu zdi nonsens. Za delo je namreč bistveno, da so ustvarjeni pogoji zanj, da ni zastojev, ni pa pomembno, ali zastoj odpravi električar ali strojnik. Politika vzdrževanja (strategija, razvoj, tokovi informacij) se mora voditi z enega mesta. Pri tej zahtevi vztraja tov. Čala v vseh OZD, prav tako pri zahtevi, da mora delo mazalcev potekati po natančnem načrtu (kdaj se kaj s čim maže). Mazanje je namreč izredno pomembno, sploh pri strojni opremitvi, saj lahko z dobrim mazanjem preprečimo tudi do 30% zastojev. Pri nas tako zabeleženega mazanja ni opazil.

Posebno je Ivo Čala v železarni zanimalo vzdrževanje v metalurških tozdih. Bil je zelo zadovoljen, ko je spoznal, da so se teze iz njegove doktorske disertacije pri nas potrdile. Zdej smo na vrsti mi, da razmislimo o njih, četudi smo vsaj za eno — o skupnem vzdrževanju — že rekli odločno ne.

H. Merkač

Ravnanje nožev

BESEDA DELAVCEV

Mi železarni - železarna nam

Mitja Živič, vodja oddelka procesnih naprav

OD STROKOVNEGA KADRA IMA ŽELEZARNA PREMALO

»Kaj sem pripravljen dati fabriki? Odvisno od tega, kaj dobivam. Če rečem bolj splošno, ko se zaposliš, si za službo pripravljen ogromno narediti. S šole prineseš veliko znanja. Želiš se uveljaviti, uresničiti svoje ideje. Potem se začno okviri, ki te utesnjujejo.

V železarni je ogromno strokovnega kadra, a ga ne znamo prav izkoristiti. Ali je to krivda stanja v fabriki, ali se mlajši nazaj držijo ali jih kdo drug, težko rečem. Napaka je že v tem, da nimamo dobro organiziranega pripravništva. Absolventi žal uvajajo v delo in v železarniške obrate ljudje, ki so že itak polno zaposleni in se ne utegnejo ukvarjati še s tem. Tako bodoči strokovnjaki v pripravljalnem obdobju fabrike ne spoznajo in se zato težko uvedejo tudi v lastno strokovno delo. Pripravništvo bi morali voditi posebej za to zadolženi ljudje, povezani tako s šolo kot s tovarno. Organizirano

bi moralo biti v obliki poglobitvenih seminarjev, ki bi splošno fakultetno znanje približali posebnostim delovne organizacije in njene proizvodnje. Na ta način bi mlade kadre hitro uvedli v strokovno delo, poskrbeti pa bi morali tudi za njihovo nadaljnje izobraževanje, saj znanje danes hitro zastari. Tako kot tehnologija. Pri nas je največ izpopolnjevanja za obvladovanje uvoženih naprav in tehnologije. To je premalo. Morali bi spremljati razvoj novih tehnologij in naprav v svetu. Zdaj vedno le capljamo za drugimi.

Zase bi dejal, da se kot strokovnjak po svojih močeh angažiram, imam pa tudi možnosti strokovnega izpopolnjevanja.

Kaj pričakujem od fabrike? Lotil sem se gradnje hiše. Menim, da bi sedanji graditelji konec koncev le morali dobiti kredite, ti pa naj bodo primerno visoki, taki, da si boš mogel z njimi kaj pomagati, ne pa le simbolični, toliko, da se bo reklo, da si ga dobil, in pozneje, ko bodo poslovni rezultati železarne boljši, ne boš mogel dobiti drugega.

Drugi problem je, da vsem graditeljem zmanjkuje časa, ko organizirajo gradbeni material in delo. Vsak mora veliko narediti na šihlu. Ne zdi se mi napačna ideja, da bi jim omogočili nekaj dni posebnega, gradbenega dopusta. Delovni čas bi potem ostal le za fabriško delo. Seveda obstaja nevarnost, da bi nekateri to izrabljali v svojo korist, vsem tistim, ki pa nas tudi strokovno oz. fabriško delo priganja, bi to pomenilo veliko olajšanje.

Vladimir Barl, delovodja na litju v minilivarni

ZA SVOJE DELO NISEM USTREZNO NAGRAJEN

»Opravljam težko in odgovorno delo, zaradi kadrovskih težav delam še namesto drugih. Za to svoje delo pa mislim, da nisem ustrezno nagrajen in v tozdu me tudi ne obravnavajo tako, kot mislim, da bi bilo prav.

Pred leti sem bil invalidsko premeščen iz neposredne proizvodnje v pripravo dela. Ob zagonu nove minilivarne so me začasno premetili na delovno mesto delovodja za litje, da bi uvedel novega delavca. Rekli so, da za šest mesecev. Zdaj sem na tem delu že šest let, moje prejšnje delovno mesto pa zasedajo trije ljudje. Ne doživljam samo jaz take usode. Pred kratkim so enega vodstvenih delavcev v minilivarni — po tridesetih letih dela — brez pojasnila premetili na delovno mesto delovodja, ko je le-ta šel v pokoj. Njegovo delo že opravlja drug človek.

Mislim, da je vsak človek toliko vreden, da se z njim pogovorijo tudi vodilni ljudje in da ga obravnavajo v skladu z njegovim prispevkom železarni.

Zaradi slabih odnosov in prenizkega OD nimam več veselja do dela. Včasih razmišljam, ali bi še sploh šel na šihl, tako me jezi. Delamo v tež-

kem okolju, v prahu, na vročini. Meritve so pokazale 7. okolje, priznано imamo pa le šesto. Dekleti pri formarski liniji dvigneta po osem, devet ton na dan, zaslužita pa le po dobrih petsto tisočakov. Tudi sam veliko delam pri stroju za litje, ven-

dar nimam priznanega toplotnega dodatka. Ker nimam delovodske šole, sem opravil 50-urni tečaj iz psihologije. Drugi delovodji so po izpopolnjevanju pridobili grupo, le meni in sodelavcema v minilivarni je

niso dvignili. Tudi v primerjavi z našimi topilci sem na slabšem: delamo z isto količino litine, v enakih pogojih, pa zaradi spremenjene tehnologije slabše dosegam količinsko normo kot oni. Ne pravim, da bi oni morali zaslužiti manj, ne, tako

oni kot mi pri litju bi morali za svoje delo dobiti večjo plačo. Zdi se mi nerazumljivo, da je livarna pri višini OD od 2., 3. mesta padla na eno zadnjih mest med tozdi železarn. Saj naše delo ni nič lažje, kot je bilo pred leti.

Roman Lupuh, delovodja v novi jeklarni

DOBRO DELO JE TREBA STIMULIRATI

»Preden se zaposliš, še nimaš posebnih pričakovanj, pomembno je, da dobiš delo. Ko se razgledaš po delovnem okolju, dobiš še druge ambicije. Sicer pa je zdaj situacija taka, da nimaš kaj posebnega pričakovati.

Kot delovodja v jeklarni II imam velike delovne obveznosti. Hkrati sem tehnolog, koordinator in organizator proizvodnje. Odgovoren sem za 25 ljudi in za vse agregate v hali. Menim, da v primerjavi z drugimi tozdi moje delovno mesto ni ustrezno ovrednoteno.

Narobe se mi zdi, če se gre delovna organizacija nekakšno socialo. Sem tudi proti raznim dodatkom za okolje, izmensko delo in podobno. Zaradi teh dodatkov se v Jeklarni ne splača delati.

Dolžnost železarne je, da delo v težkih obratih do skrajnosti humanizira, to se pravi, modernizira delovna mesta in izboljša delovne razmere. Potem lahko zahteva od vsakega delavca, da bo naredil kar največ. S tem bi se dvignila produktivnost, zaslužek bi lahko bil večji. Seveda je treba dobro delo stimulirati, slabo pa kaznovati. Prav je, da človek ni zadovoljen s svojim OD, vendar mora vedeti, da le z boljšim delom lahko dobi večjega. Sistem ABCD, ki ga imamo v Jeklarni, se mi zdi v redu, vendar ni prav, da tudi drugod v železarni nimajo podobnega načina nagrajevanja. Kakovostno delo bi morali spodbujati v vseh obratih.

V Jeklarni nas vsa leta pesti pomanjkanje kadrov. Morali bi težiti za tem, da bi izboljšali kadrovsko strukturo. To bi lahko dosegli le z zaposlovanjem domačinov, ki imajo interes ostati tu. Tisti, ki pridejo od drugod, se večinoma tudi vrnejo v

svoj kraj, zato se mi ne zdi prav, da imajo tako prednost pri dodelitvi stanovanj. V železarni sem že 10 let, živim z družino v majhnem stanovanju, ki ga je žena dobila pri svojem podjetju, na prednostni listi pa sem šele na 222. mestu.

Pohvale vredne se mi zdijo možnosti rekreacije delavcev železarne. Izrabljali bi jih še bolj, ko ne bi bilo toliko nereda. Kadar prideš na DTK, je vse zasedeno. Marsikdo drugič zato ne gre več.

Roman Plesnik, vzdrževalec za Jeklarno

INOVACIJE BI MORALI VREDNOTITI BOLJ POŠTENO

»Kot delavec tozda SGV vzdržujem naprave v stari topilnici. Delam že več kot petnajst let, sodeloval sem pri mnogih rekonstrukcijah, remontih in posameznih popravilih. Poznam agregate, vem tudi, kje so šibke točke, zato ni čudno, da imam večkrat ideje, kaj in kako bi se dalo izboljšati. Predlagal in naredil sem že več izboljšav, žal pa te niso cenjene po svoji resnični vrednosti. Mislim, da zato, ker pred mojim primkom ne stoji dr., inž. ali dipl. inž.

Doživel sem, da je vodstveni delavec, ki bi sam moral biti bolj dejaven kot inovator, pri obravnavanju moje inovacije rekel: »Dajte mu za eno ozimnico, pa bo dobro.« Toliko, da ni dejal — »da bo tiho«. Mislim, da tak odnos do nas, vzdrževalcev, ni spodbuden. Na agregatih, ki jih vzdržujemo, bi lahko marsikaj izboljšali, vendar nam odnos do nas, navadnih delavcev, vzame vse veselje do tega. Ko npr. oddaš prijavo inovacije, te sprejmejo s pripombo: »A ti si pa ključavničar.« S tem ti že dajo vedeti, kako bodo tvojo ino-

vacijo ovrednotili. Niti toliko niso, da bi si prišli izboljšavo ogledat, ko pa je bil v tej službi en sam človek, je to storil. Mene ob vsem tem ne

more potolažiti povabilo vodilnega delavca: »Daj mene zraven, pa bomo drugače obračunali.« Zakaj bi moral imeti on profit od nečesa, pri čemer ničesar nima. Pa raje nič ne prijavim ali izboljšav sploh ne delam več. Ve-

činoma delamo le še izboljšave, ki nam, vzdrževalcem, olajšajo delo.

Mnenja sem, da bi inovativno dejavnost v železarni vendarle morali razvijati še naprej. Toda vrednotiti bi jo morali bolj pošteno. S pravičnimi nadomestili bi zanjo morali motivirati navadne delavce, hkrati pa razčistiti, kaj je v delokrogu strokovnjaka ali vodstvenega delavca, kaj pa

se lahko tudi njemu šteje za inovacijo.

Moti me, da je vodilnim fabrike bolj pomembno, kdaj greš na ših ali s ših — če si pri vratarju dve minuti pred drugo, te že slikajo — nikomur pa ni mar, kako med delovnim časom delaš ter koliko in kako narediš.

Mirjana Bavče, Valjarna

NOČEJO MI VRAČATI PREVOZNIH STROŠKOV

»Delam kot tehnologinja za študij dela in časa. Delo se mi zdi zanimivo in ga rada opravljam. Huje je bilo od začetka, ko so me potiskali sem in tja in nisem vedela, kaj naj delam. Zdaj je vse drugače in z veseljem hodim na ših.

Teži me problem v zvezi z otroškimi varstvom oziroma s prevozom na delo. Živim namreč v Slovenj Gradcu, na fantovem domu. Seveda iz Slovenj Gradca vozi delavce železarne na delo pogodbeni avtobus. Ker pa odpelje avtobus že nekaj po peti uri, jasli pa odpirajo šele ob pol šestih, se z njim ne morem voziti. S fantom se voziva z osebnim avtom. Težava je v tem, da nama v železarni dajejo avtobusno vozovnico, prevoznih stroškov pa nama ne vračajo. Sprva so jih, ker so jih obračunavali ročno. Zdaj pa gre vse prek računalnika in pravijo, da to ni mogoče, ker železarna plačuje za to linijo avtobus. Razumela bi to, ko bi bilo na tem avtobusu dovolj prostora. Je pa tako natrpan, da se komaj zrines vanj. Razen tega nanj nikakor ne morem priti pravočasno. Vsak mesec pošiljam na obračun neizrabljeno mesečno vozovnico.

Ko sem hotela stvar urediti, so me najprej pošiljali od vrat do vrat, nato so mi svetovali, naj dam prošnjo na odbor za kadre in splošne zadeve. Najprej mojega problema odbor sploh obravnaval ni, drugič so mi prošnjo po hitrem postopku zavrnil. Baj se bojijo, da bi morali, če bi rešili moj problem, ugoditi še več

drugim prošnjam. Jaz pa si otroškega varstva ne morem drugače urediti, razen tega sem z jaslimi zadovoljna. Sprašujem se, ali članom tega odbora in drugim odgovornim ni mar, ali ima delavka — mati urejeno varstvo svojega otroka ali ne. Saj vendar to vpliva tudi na njeno delovno storilnost. Mislim, da povračilo potnih

stroškov za prevoz z avtomobilom, ki je najina edina možnost, železarne ne bi prehudo prizadelo, v družinskem proračunu bi se pa precej poznalo.

Problemu bi se prav rada izognila tudi drugače. Ker sem Ravenčanka, bi se z veseljem vrnila na Ravne, tudi fant bi hotel stanovati tu, vendar nimava možnosti. Vložila sva prošnjo za stanovanje, toda na prednostni listi sva komaj na 263. mestu.

Stanko Golob, vodja prodaje v Komerciali

S PRAVILNIKOM SMO PRIKRAJŠALI SAMI SEBE

»Mnoge tovarne imajo industrijske prodajalne, kjer prodajajo svoje izdelke druge in tretje kvalitete. Železarna v glavnem ne proizvaja izdelkov široke porabe, ki bi bili zanimivi za posamezne kupce. Kolkor pa je takih izdelkov ali materialov, jih za nas prodaja prevajalska Kovinotehna.

Tozd TRO, ki ima v proizvodnem programu tudi orodja za domačo rabo, je organiziral za svoje delavce prodajo izdelkov slabše kakovosti prek svojega sindikata. Zal je takih izdelkov premalo, da bi jih mogli

dobiti vsi, ki bi želeli, kar je po svoje razveseljivo, saj pomeni, da v tozdu skrbijo za kakovostno proizvodnjo. Po drugi strani pa se vidi, kako malo možnosti imamo, da bi organizirali tovrstno prodajo za vso železarno.

V železarni pa lahko naši delavci kupijo odpisano opremo, razne stroje in drugo, za železarno neuporabno blago, ki ga prodajamo na internih dražbah. Razen tega lahko posamezniki dobijo nekatere odpadne materiale zastoj (npr. acetilensko apno), vendar se morajo pravočasno vpisati v seznam interesentov, ker je tudi za te materiale zanimanje večje od razpoložljive količine. Prodajo drugih materialov, embalaže in podobnega imamo urejeno s pravilnikom o maloprodaji. Čeprav smo ga samoupravno sprejeli, se z njim marsikdo ne more strinjati. Res smo z njim preprečili nekontrolirano odnašanje ali odvažanje iz železarne, po drugi strani smo pa s tem, ko smo npr. nakup betonskega železa omejili, prikrajšali sami sebe. Dobi lahko samo delavec, ki predloži gradbeno dokumentacijo, ne more pa ga dobiti, kdor želi zabetonirati škarpo, zgraditi vikend ali zabetonirati kaj malega, za kar ne potre-

buje posebne gradbene dokumentacije. Vemo, da smo pravilnik sprejeli zaradi zlorab posameznikov. Zaradi nepoštenosti njih, ki jim nismo znali stopiti na prste, trpi zdaj posledice cela vrsta poštenih delavcev železarne. Vemo pa tudi, da vsi rudniški delavci dobijo deputat — več ton premoga na leto, in to zastonj, ne glede na to, ali ga potrebujejo ali ne. Lahko ga tudi prodajo.

Marsikdo bi želel po redni poti kupiti tudi izdelke umetne obrti, ki jih znajo narediti posamezni mojstri

Anton Zagernik, delavec pri krožni žagi v Kovačnici

DO ŽELEZARNE NIMAM VELIKIH ZAHTEV

»V železarni sem se zaposlil pred 37 leti. Prvih pet let sem delal v stari valjarni, pri škarjah. Rezal sem vroče cagle. To je bilo res težko delo. Od tod sem šel za dve leti v špedicijo, zatem pa sem dobil delo na sedanjem delovnem mestu pri krožni žagi. Obrezujem kovane palice. Odrezki so namenjeni za preizkusne vzorce, ostalo gre v pretopitev, zato jih moram zaznamovati z oznakami, kakršne so na palici, ki gre v špedicijo. To delo mi je všeč, čeprav bi se komu zdelo malo dolgočasno, boljšega v železarni ne bom dobil. Le osebni dohodek je bolj pičel. Norme nimam, plačilo je po tonaži. Delam na tri izmene in to mi je kar všeč. Nimam težav, kadar je treba kaj opraviti dopoldne. Grem tedaj, kadar sem prost, drugače bi moral za tako reč jemati dopust. Nočno delo me ne moti, navadil sem se nanj. Tudi s sodelavci in vodstvenimi se kar dobro razumem, tako da z veseljem hodim na ših. Vendar se zdaj že počasi poslavljam od tovarne, ker bom v kratkem dopolnil 60 let. Zal še tedaj ne bom imel polne delovne dobe, kar se mi bo poznalo pri penziji.

v železarni in je zdaj mogoče priti do njih le po posebnih prijateljskih zvezah. Zal je tovrstno redno proizvodnjo skoraj nemogoče organizirati. Izdelki, ki so zdaj unikati, kot produkti serijske proizvodnje ne bi bili več to.

Da bi to delali invalidi, ki jih je zdaj težko zaposliti? Menim, da sta tozda PII in RPT zadolžena, da pripravita zanje primerne proizvodne programe, ti pa se bodo morali vklapljati v redno proizvodnjo železarne.

Drugih posebnih želj, razen da bi imel malo boljše plačo in da bi bil toliko zdrav, da bi lahko delal do polne delovne dobe, v železarni nimam. Gradbenih in drugih materia-

lov ne potrebujem, dobil pa sem že večkrat odpadni les za drva po nizki ceni, kar mi je zelo prav prišlo. Mislim, da je prav, če imamo delavci možnost dobiti take stvari v podjetju.

Jože Suhovršnik, žerjavovodja v čistilnici Jeklolivarne

MISLIM, DA SI ZASLUŽIM STANOVANJSKI KREDIT

»Ko sem bil mlad, sem si želel dobiti primerno zaposlitev, da bi si lahko ustvaril dom in skrbel za družino. Pred 28 leti sem dobil delo v Jeklolivarni. Bil sem na različnih delovnih mestih, nakar sem opravil žerjavovodski tečaj in postal žerjavovodja. To delo ni telesno naporno, je pa odgovorno, biti moraš nadvse pazljiv, da koga ne poškoduješ. Pomembno je tudi, da redno hodiš na ših, saj brez žerjava delavnica ne more delati. Zelel bi, da bi lahko delal v boljšem delovnem okolju. Res se je v čistilnici že marsikaj spremenilo na bolje, odpraševalne naprave poberejo precej prahu, vendar — žerjavovodska kabina je na višini, tu pa se še vedno nabira veliko prahu in poleti je tu zelo vroče.

Za svoje skrbno in redno delo pričakujem ustrezno plačo, s katero bi lahko dostojno živel in preživljal svojo družino. Zdaj eni pravijo, da moramo biti veseli, da še sploh kaj dobimo, in da še imamo delo. Jaz pa menim, da smo delavci zato tu, da opravljamo svoje delo, drugi so pa za to, da nam delo priskrbijo, izdelke prodajo in poskrbijo za plače.

Moja osnovna zahteva do železarne je, da imam primeren zaslужek, drugih ugodnosti ne izrabljam veliko. Na delo se vozim v glavnem z avtobusom — imam plačan prevoz — poleti se kdaj pa kdaj popeljem tudi

z mopedom. Na letovanje ne hodim, ker mi ni za morje.

Razočaran pa sem, ker letos ni bilo kreditov za stanovanjsko gradnjo. Živim v stari, lesenih hiši, nujno jo moram obnoviti, a ne vem, kako bo, če ne bom dobil pomoči v železarni. Mislim, da si po 28 letih dela že zaslužim stanovanjski kredit.

Ni mi všeč to govorjenje, da bo vedno slabše. Poskrbeti je treba za kakovost, za razvoj, odpirati se je treba na vse kraje, ne pa zapirati vrata. Ne smemo dopustiti, da bi bila tako slaba situacija, narediti moramo vse, da se nam bo spet bolje godilo.

Mojca Potočnik

Kakšna je strategija našega RPIS

Nedavno je Delo v prilogi Znanje za razvoj pohvalilo naše programerje, ki se med redkimi v Sloveniji »ukvarjajo s postavljanjem kompleksnih in zahtevnih programskih rešitev«.

Ker smo te programe v Informativnem fužinarju bolj ali manj sproti predstavljali, tokrat ne bomo pisali o njih, pač pa bo dipl. inž. Jože Šegel, vodja službe APP, spregovoril o tem, kaj rabi železarna danes in jutri na področju računalniško podprtega informacijskega sistema (RPIS). Ali drugače — predstavil bo strategijo razvoja RPIS.

STRATEGIJA RPIS

Vključuje se v računalniško nepodprt informacijski sistem. Usklajena mora biti z drugimi strategijami v železarni, kot so strategija trženja, razvoja, proizvodnje, kadrovske politike itd. ter jih podpirati.

Uspešne firme na Zahodu so se odločile za strategijo računalniško integrirane proizvodnje (CIM). Čeprav železarna še ni sprejela strategije s področja RPIS, spada v najgostejši izbor prav ta strategija, ki pa jo je treba za naše razmere dopolniti, prilagoditi in tudi sprejeti.

Poudarek pri strategiji CIM je v integraciji, to je smiselni informacijski povezavi od ponudbe, naročila, proizvodnje, kontrole do fakture. To pomeni, da posamezen delavec v tej naštetih verigi dobi na računalniški program vse informacije, ki jih potrebuje, takoj in kvalitetno. Npr. tehnologu so takoj dostopne informacije iz Komerciale. V končnem pa je poudarek v CIM na kakovosti upravljanja proizvodnje.

Ze na začetku uvajanja računalništva v Železarni Ravne smo poudarili integracijo informacijskega sistema, zato tudi nadaljevanje v tej smeri in razširjanje aktivnosti na kompletni CIM ne bi smela biti problematična. Vprašanje pa je, če imamo izdelano strategijo za druga področja, da bi lahko začeli tudi z usklajevanjem.

Zakaj smo se odločili prav za to strategijo? Izbirali bi lahko še med lastnim formiranjem tovarne softvera in med varianto, kot jo ima KRUPP, ki sploh nima lastnega razvoja, pač pa vse programe kupuje. V naših razmerah sta ti dve varianti nerealni, še posebej pri obstoječih možnostih uvoza opreme in programov. Je pa še tretji razlog. Zahodni sistemi namreč niso povsem uporabljivi pri nas (imamo svoje predpise, zakone o finančnem poslovanju).

Danes je velika večina aplikativne (uporabniške) programske opreme železarne razvita znotraj nje, vendar je smer razvoja v svetu takšna, da je na voljo vse več univerzalnih programov in jezikov tako imenovane četrte generacije, s pomočjo katerih si končni uporabnik sam pripravi in oblikuje končne programske rešitve. Tudi v Železarni Ravne bo razvoj posameznih aplikacij še vedno pisan na specifičnost železarne, vendar bi se morali vse bolj uveljavljati tudi ti univerzalni programi in jeziki četrte generacije.

Razvoj bo torej nadaljevan v smeri, kot je zdaj, le delež univerzalnih programov in pripomočkov četrte generacije, ki so namenjeni končnemu uporabniku, bo večji, kot je da-

nes. Še posebej uporabljivi so ti pripomočki na razvojno-raziskovalnem področju.

PROGRAMSKA OPREMA

Tudi v svetu se ta izredno hitro razvija, tako da prihaja iz klasičnih programskih jezikov tretje generacije, kot so FORTRAN, PL 1, v jezike četrte in pete generacije. S temi jeziki, ki so običajno podprti z relacijskimi bazami podatkov, se produktivnost razvijalcev uporabniške programske opreme bistveno poveča. Del rešitev pa lahko izdelajo tudi končni uporabniki sami.

Ze nekaj let se v Železarni Ravne uporabljajo jeziki četrte generacije (npr. D-BASE 3) na PC, ne pa na mini računalnikih in centralnem IBM.

Postopoma bi se moral delež programov, izdelanih v jezikih četrte generacije, povečevati, vendar pa prehod ni enostaven, in še nekaj časa ne pride v poštev za nekatera področja dela. Prav bi bilo, da se v železarni odločimo za enega ali največ dva jezika četrte generacije, usposobimo za to programerje in tudi končne uporabnike. Pri izbiri je nujno treba upoštevati univerzalnost takšnih programskih jezikov v tem smislu, da je program uporabljiv tudi na vrsti računalnika, na kateri ni narejen. S tem bi se izognili pogostim oviram na področju razvoja zaradi različne aparature opreme.

Strokovni delavci bi se morali temeljito usposobiti in obvladati univerzalne programske produkte, kot so LOTUS, urejevalec teksta in drugi, kajti s tem se postavi njihova kakovost in produktivnost dela na višji nivo.

BANKE PODATKOV

Te so zelo pomemben element strategije RPIS. Osrednja banka podatkov je v železarni na centralnem računalniku IBM. Tudi v prihodnje bo na njem, vendar razširjena z relacijskimi bazami podatkov, ki bi med drugim morale vsebovati podatke raznih rekapitulacij (zbirnih podatkov), tako da bi si končni uporabnik iz njih lahko poiskal informacije, ki jih potrebuje. Vendar so in se razvijajo tudi druge banke podatkov, kot je tehnična na računalnikih za konstruiranje v sistemu CAD in CAM, banka tehnologij (receptur) na procesnih računalnikih itd.

APARATURNI OPREMA

V železarni imamo poleg centralnega računalnika IBM še mini računalnike tipa DELTA in PDP 11, grafične postaje, mikro računalnike v proizvodnih procesih ter osebne računalnike (PC).

V zadnjem času se veliko razpravlja o PC. V zvezi z njimi menim, da moramo nehati govoriti o posameznih PC, pač pa zastaviti razvoj v smeri mrež PC, povezanih s centralnim IBM, kajti v takšnem kontekstu dobijo PC povsem drugo, kvalitetnejšo dimenzijo. Integrirati se morajo v informacijski sistem železarne. Dokler se PC uporablja na razvojno-raziskovalnem področju, to vprašanje ni toliko prisotno, ko pa se prične uporabljati v proizvodnji, komercialnih in finančnih sferah, se mora nujno povezati z drugimi ra-

čunalniki v železarni, predvsem s centralnim.

Naša zasnova računalniške mreže je izdelana v službi APP. Prva faza povezav je opravljena, kar pomeni, da tečejo neposredni prenosi med računalnikom IBM in računalniki DELTA, DELTA in PC, zgrajenih je nekaj računalniških mrež na nivoju PC, povezani so PDP 11 in DELTA. Vendar moramo pospešeno v naslednje faze razvoja, katerih osrednji del je instalacija močnejše računalniške rešitve, kot je npr. ETHERNET ali MAP. Menim, da ravno na tem področju zaostajamo, zato bi morali dati prioriteto finančnim in kadrovskim vprašanjem tega področja.

Dolgoročneji cilj železarne je vključitev v republiške, državne in mednarodne računalniške mreže, ki pa imajo že danes nekaj aktualnih aplikacij. Pred leti smo podpisali sporazum za priključitev na slovensko računalniško mrežo YUPACK. Prek nje lahko uporabljamo banko podatkov univerze v Mariboru, predvsem za potrebe razvoja in raziskav, republiško banko podatkov za drobno gospodarstvo in kooperacijo ter prenos med posameznimi DO v SOZD. Prek mariborske univerze ali tudi druge institucije lahko pridemo do mednarodne banke podatkov po kupcih, proizvodih itd.

ORGANIZACIJA IN TRENINGI

V sklopu predvidene reorganizacije železarne je bilo v razpravi več variant organizacije RPIS. Ta bi morala biti takšna, da bi podpirala izbrano strategijo razvoja informatike v železarni. V razvitem svetu imajo vse večji pomen t. i. informacijski centri, ki pomenijo most med razvijalci računalniških rešitev in končnimi uporabniki. V njih potekajo

treningi oz. usposabljanje za uporabo posameznih domačih ali kupljenih programov in inštruktaže ob problemih.

V železarni imamo nekaj izkušenj pri izobraževanju na PC. V Ljubljani stane takšen tedenski tečaj prek 300 tisoč din, zato smo že lani začeli izvajati usposabljanje znotraj železarne (kadrovska služba in APP). Za delo na PC je bilo tako usposobljenih že prek 100 delavcev, povpraševanje za tovrstno znanje pa še vedno ne upada.

Praviloma bi morali interesente usposabljevati predvsem za uporabo razpoložljivih in obstoječih programov; v principu od zgoraj navzdol, tako da se prvi nauči uporabljati programe vodja, v drugi fazi pa njegovi delavci.

Opažamo, da v železarni končni uporabniki vse premalo poznajo možnosti in posamezne programe. Zato bi bilo prav, da bi začeli s sistematičnim, kontinuiranim usposabljanjem (vsako leto obnoviti in dopolniti znanje).

KDAJ KOMU RAČUNALNIK

Investicije na računalniškem področju morajo izhajati iz analize upravičenosti, kot to velja za vse investicije. Torej ni dovolj, da si računalnik želimo, ko ga imamo, pa ugotovimo, da ga ne rabimo. Na investiciji mora biti dobro predvideno delo, izdelan mora biti načrt uvajanja, izdelani in točkovani učinki, posebej pojasnjeni teže merljivi učinki, kar je še posebej važno v današnjem kriznem obdobju, ko so računalniki dragi, in se moramo tehtno odločati za investicije. Nosilec razvoja posameznega področja pa je ravnatelj, ki je dolžan razmišljati, kako razvijati svoje »polje«. En vidik tega polja je tudi informatika.

H. Merkač

DELEGACIJA IZ SOVJETSKE ZVEZE NA RAVNAH

V okviru sodelovanja med sindikalnimi organizacijami železarne Rdeči oktober v Volgogradu in sozda Slovenske železarne je bila od 7. do 12. junija na obisku v delovnih organizacijah Slovenskih železarn delegacija iz Sovjetske zveze. Ogladala si je vse tri železarne, Plamen v Kropi in Verigo v Lescah.

Letos so sindikalni stiki prerasli v poslovno-tehnično sodelovanje med Rdečim oktobrom in Slovenskimi železarnami, zato je bil tudi obisk delegacije iz Sovjetske zveze na Ravnah (na sliki) delovne narave.

M. P.

FUŽINAR ZA RAZVOJ

Novi izdelki, tehnologije in projekti v letu 1987

(Nadaljevanje in konec)

PROIZVODNO STROJNIŠTVO

TOZD Stroj in deli. Izdelanih je bilo 23 novih verzij konstrukcijskih dokumentacij za:

— 9 ekscentričnih stiskalnic (KES-400 za Wigerhaus, DE-315 in DE-250 za bočno izvozno mizo za ZSSR, EE-40 za Saturnus Ljubljana, EE-100 in DE-600 za ZDA, Kortech, DE-400 za ZDA, Kortech, UPS-100 s podajalno napravo za Makedonsko Kamenico, EDE-100 za Lamo Dekani in Kitajsko)

— ferofluks za magnetno kontrolo razpok za valje

— 4 rekonstrukcije stiskalnic (SPM-16 z orodjem za Dubrovnik, DE-250 za Slobodo Čačak, DE-500 za Gorenje in DE-315 za Kovinoplastiko Lož)

— navijalne in odvijalne bobne za ZSSR

— manipulator za valjarski stroj SKV-55

— mehanizacijo k stiskalnici DE-1000 za Iskro Nova Gorica

— rekonstrukcijo podaljšane valjčnice in škarij za Jesenice

— podajalno mizo za podajanje vzmetnih listov v induktor

— segmente za vzmeti MAN

— orodje za obrezovanje in krivljenje vzmetnih listov

— odvijalce in navijalce za ZSSR

— linijo za izdelavo rotorskih zvezd za Iskro Nova Gorica.

TOZD Pnevmatični stroji

1. Prototipno je bila izdelana vrtalna garnitura Strmica, ki je trenutno na preizkušanju

2. Hidravlično vrtalno kladivo HVK-250

3. Mostna naprava za vrtanje blokov

4. Vrtalna garnitura HGV-88

5. Rekonstrukcija sekalnih kladiv S-54, S54G, S55 in S-55G

6. Osvojena je bila proizvodnja nožev za Krtico

7. V sodelovanju s Tehnično fakulteto Maribor je osvojeno preizkušanje in merjenje moči zračnih motorjev.

TOZD Armature

1. Krogelna pipa DN 200, PN40, lita izvedba

2. Krogelna pipa DN 200, PN16, pločevinasta izvedba

3. Loputasti ventil DN 800, PN25

4. Čistilci nesnage DN 65 do DN 200, PN25 in PN40

5. Merilci pretoka za prehrabno industrijo

6. Enodelna krogelna pipa za temperaturo 450°C

7. Ravnopravni ventil DN 15 do DN 200, PN16 in PN25

8. Ciklo gonilo, razvoj soft ware za konstruiranje v sodelovanju s Tehniško fakulteto Maribor. Izdelan in preizkušen je prototip.

9. Izvedene so rekonstrukcije valjastih pip, podaljški vreten in druge teh. izboljšave.

10. Izdelan je priročnik za zagotavljanje kakovosti armatur, v sodelovanju s Fakulteto za strojništvo Ljubljana.

TOZD Industrijski noži

1. Razvit je bil računalniški program za variantno tehnologijo za dve grupi nožev (na PC)

2. V končni fazi je osvajanje lotnih nožev.

3. Izdelan je soft ware za zagotavljanje kakovosti CAD za nože, v sodelovanju s Tehniško fakulteto Maribor.

TOZD Težki strojni deli

V sodelovanju s finalistom in drugimi smo razvili variantne rešitve, izdelali prototipe in pripravili delavniško dokumentacijo za izdelke in orodja.

TOZD Orodjarna

1. Nekatera orodja za plastiko

2. Valjčno frezalo OSV-1

3. Pozicionirna miza POM 630

4. Planetno gonilo Egon 200/0,75 KW

5. Metalurška celica — prototip.

TOZD Vzmetarna

Za izboljšanje tehnologije prebijanja sredinskih lukenj smo izdelali tehnično dokumentacijo za fleksibilno celico, ki pa bi jo bilo treba izdelati.

TOZD TRO Prevalje

Osvojeno je računalniško programiranje brusilnega stroja CNC in erozijskega stroja CNC.

TOZD Kovinarstvo Ljubno

Osvojili so:

1. Rudarski nakladalec RN 150

2. Center CNC za razrez materiala

3. Fleksibilni center za obdelavo krajev

4. Hitroreznna žaga za barvne kovine

5. Žaga NC brez dozirnika

6. Žaga APC za dozirnikom

7. Razne izboljšave tehnoloških postopkov.

TOZD Monter Dravograd

V glavnem je realiziral del predvidenega proizvodnega programa.

TOZD Bratstvo Varvarin

Izdelan je bil investicijski projekt, ki vključuje tudi nove proizvode.

KRMILJENJE SISTEMOV, NOVI PROIZVODI IN TEHNOLOGIJE

Razvoj lahko razdelimo v tri glavne skupine. Področje so razvijali delavci ETS v sodelovanju z drugimi.

1. Razvoj lastnega mikroprocesorskega sistema »MIKRO TER« za vso ustrezno materialno in programsko opremo (možna je polserijska proizvodnja v naši železarni).

2. Uporaba mikroprocesorskega sistema na različnih procesih.

Mikroprocesorski sistem so vgradili in preizkusili na naslednjih objektih:

— globinske peči št. 3, 2 in 5 v Valjarni

— EPŽ

— 4-osna miza NC

— krmiljenje hitrosti litja v novi topilnici

— krmiljenje 1200-t preše v Kovavnici

— zbiranje kemijskih analiz v kemijskem laboratoriju

— zbiranje podatkov in izračun parametrov EOP

V pripravi je razrez gredice na težki progji v Valjarni.

3. Razvoj novih naprav pri izvajanju tehnologije obdelave.

Razvito je bilo kaljenje valjev s frekvenco 50 HC in sušenje ponovc z električno energijo. Izdelan je bil digitalni merilnik položaja paha za stiskalnice iz proizvodnega programa SID.

NOVI PROJEKTI — INVESTICIJE

Tozd PII je realiziral naslednje investicije.

1. Hala strojnih delov

2. RTC — I. etapa

3. RTC — II. etapa

4. Posodobitev proizvodnje rudarskih strojev

5. Dograditev priprave proizvodnje

6. Prečna hala SGV

7. Modernizacija Valjarne

8. Skladišče TAP

9. Jedilnica v Pnevmatičnih strojih.

Izdelali so projekte, ki bodo realizirani v letih 1988—1990:

1. Rationalizacija in ekološka sanacija proizvodnje v Jeklarni II

2. Prestrukturiranje proizvodnje jekla

3. Odlagalnišče odpadov

4. Energetska in komunalna ureditev halde

5. Merilnica K

6. Sekundarna toplotna obdelava v železarni

7. Nadzidek aneksa Kalilnice

8. Razvojni center proizvodnega strojništva in Orodjarna

9. Valji za hladno valjanje

10. Krožna rezila

11. Rekonstrukcija kisikarne

12. Kotlarna in primarni razvod tople vode

13. Realizacija investicijskega programa za Bratstvo

14. Avtomatizacija strojnih linij

15. Skladišče na haldi, I. faza

16. Radiografski laboratorij in merilnica

17. Gostinsko-turistični objekt Portorož.

(Vir: Gradivo za 10. sejo odbora za razvoj)

Pravni vidiki ustanavljanja podjetij v tujini

Vir in ustanovitelj

Najvažnejši vir jugoslovanskega prava, na katerem temelji možnost ustanavljanja podjetij v tujini, je Zakon o opravljanju gospodarskih dejavnosti v tujini (Ur. l. SFRJ, št. 71/85, 38/86 in 13/87 — v nadaljevanju imenovan zakon). OZD lahko v skladu s njim ustanovijo v tujini lastna ali mešana podjetja za proizvodno in trgovsko dejavnost ter opravljanje gospodarskih storitev le v mejah dejavnosti, ki jih opravljajo v Jugoslaviji in za katere so vpisane v sodni register.

OZD lahko ustanovi podjetje v tujini sama ali skupaj z eno ali več drugimi OZD, skupaj z eno ali več tujimi pravnimi ali fizičnimi osebami. OZD, ki ustanavlja podjetje v tujini, mora biti registrirana za opravljanje poslov zunanjetrgovinskega prometa v skladu z Zakonom o prometu blaga in storitev s tujino.

Možne oblike ustanavljanja

Ustanovi se lahko lastno ali mešano podjetje, odvisno od tega, ali OZD ustanavlja podjetje v tujini izključno z lastnimi sredstvi ali tudi s sredstvi tuje pravne ali fizične osebe. Iz dosedanje prakse je znano, da se v tujini ustanavljajo predvsem lastna podjetja, čeprav glede na zahtevo lokalne statusne zakonodaje formalno na zunaj nastopa s simboličnim minimalnim kapitalom tudi tuj partner. Razmerje med našim pogodbenikom in tujim manjšinskim partnerjem je običajno fiduciarnega značaja in urejeno s posebno pogodbo.

Poleg ustanavljanja lastnih in mešanih podjetij v tujini zakon pozna še možnost vlaganja sredstev v tuja podjetja ob skupnem poslovnem cilju in riziku. Z vlaganjem sredstev ne nastanejo lastniški odnosi glede na vložena sredstva, temveč le pogodbeni odnosi obligacijsko-pravne narave, ki so predmet vsakokratne pogodbe. Ne gre torej za ustanavljanje podjetij v tujini.

Za ustanavljanje lastnih ali mešanih podjetij v tujini pa lahko štejem odkup večinskega ali kar celotnega deleža osnovnega kapitala tujih, predvsem kapitalskih podjetij. Možno je tudi, da se z vložitvijo lastnih sredstev jugoslovanskega partnerja (equity joint venture) osnovni kapital poveča in da se tako domača OZD kot ustanoviteljica pojavlja kot eden solastnikov v mešani družbi oz. kot večinski lastnik v lastnem podjetju. Tako ustanoviteljica z vložitvijo svojih sredstev participira na ali kvotnem deležu povečanega kapitala že obstoječega podjetja in regulira svoje statusno pravne pravice s sprejemom že obstoječih ali na njegovo zahtevo modificiranih pravil podjetja.

Sredstva za ustanavljanje

Za ustanavljanje podjetij v tujini smejo OZD uporabljati:

— devize, kupljene na enotnem deviznem trgu, do zneska, ki jim je določen v odločbi zveznega upravnega organa, pristojnega za zunanjo trgovino, s katero je odobrena ustanovitev podjetja v tujini, v mejah obseganja kreditiranja tujine, predvidene v projekciji plačilne bilance Jugoslavije

— del dobička, ustvarjenega v že obstoječih in registriranih podjetjih v tujini v skladu z zakonom

— devize, ki jih kot kredit dobijo v tujini, v skladu z zveznim zakonom, ki ureja kreditne odnose z tujino

— opremo in drugo blago ter materialne pravice, izražene v denarju.

Podjetje v tujini glede na dejavnost

Podjetje za proizvodno dejavnost se ustanovi v tujini za

— povečanje izvoza

— kompletiranje izvoznega proizvodnega programa

— nastop na novem trgu

— plasma materialnih pravic do tehnologije

— pospeševanje in širjenje dolgoročne proizvodne kooperacije in poslovno tehničnega sodelovanja

— zagotavljanje surovin in reprodukcijskega materiala, ki jih na našem trgu primanjkuje

— uporabo tujih patentov, licenc in blagovnih znakov za uspešnejši plasma domačih proizvodov na tujem trgu in za

— uresničevanje drugih ekonomskih ciljev, ki prispevajo k povečanju izvoza in večjemu deviznemu prilivu.

Takšna podjetja smejo ustanovljati proizvajalne OZD, in to za tisto vrsto proizvodnje, ki jo opravljajo v Jugoslaviji. Ta podjetja smejo opravljati tudi drugo dejavnost, ki je v funkciji zadevne proizvodne dejavnosti.

Podjetje za trgovsko dejavnost se ustanovi v tujini za

— povečanje izvoza blaga in storitev

— osvajanje in obdelavo tujega trga

— zagotavljanje plasmas domačega blaga pod ugodnejšimi pogoji za OZD

— zagotavljanje uvoza pod pogoji, ki so ugodnejši

— opravljanje posredniških in drugih trgovskih poslov, ki prispevajo k večjemu deviznemu prilivu.

OZD ustanoviteljica takšnega podjetja mora prevzeti obveznost, da bo podjetje vsako leto večji del vsega prometa z Jugoslavijo doseglo z izvozom blaga in storitev iz Jugoslavije.

Odgovornost

Po predpisih posameznih držav je lahko pravni status podjetij glede odgovornosti ustanoviteljev za njihove obveznosti zelo različen. To so lahko podjetja (družbe) z neomejeno zavezo njihovih ustanoviteljev (članov), nadalje podjetja (družbe) z omejeno zavezo njihovih ustanoviteljev, komanditne družbe, pri katerih jamčijo eni člani za obveznosti neomejeno (komplementarji), medtem ko jamčijo drugi člani omejeno (komanditisti), delniške družbe, pri katerih je poročilo za obveznosti omejeno na višino vloge v obliki delnice ipd.

Po zakonu je naša OZD ustanoviteljica dolžna zagotoviti, da podjetje, ki ga ustanovlja v tujini, odgovarja za svoje obveznosti s sredstvi ustanovne vloge (torej samo v višini vloženih sredstev, ne pa s svojim celotnim premoženjem). Ta pogoj zavezuje ustanoviteljico, ki zahteva odobritev za ustanovitev podjetja v tujini, da bo to »kapitalsko podjetje«, ki ima lastnost pravne osebe in po predpisih države, kjer se ustanovlja, predstavlja ex lege podjetje, ki je za svoje obveznosti nasproti tretjim osebam odgovorno samo s sredstvi podjetja, ne pa tudi s sredstvi izven podjetja. Pri tem naj samo opozorim, da je kljub določili zakona o odgovornosti za obveznosti s sredstvi ustanovne vloge v naši pravni teoriji in praksi tujih držav sprejeto stališče, da podjetje, ustanovljeno v tujini — v obliki podjetja z omejenim jamstvom (npr. GmbH) ali v obliki delniške družbe (AG) odgovarja za svoje obveznosti do tretjih oseb z vsem svojim premoženjem in ne samo s sredstvi ustanovne vloge. To je razumljivo, saj se je premoženje v času poslovanja podjetja lahko večkratno povečalo ali zmanjšalo in je zaradi tega stvarna vrednost podjetja lahko povsem drugačna od ustanovne kapitala. Nesporno pa je, da družba z omejenim jamstvom v načelu odgovarja tretjim osebam »neomejeno«, vendar omejeno samo s premoženjem, s katerim razpolaga. Isto velja za delniško družbo.

Postopek ustanavljanja

Preden se lotimo ustanavljanja podjetja v tujini na enega izmed navedenih načinov, je treba pridobiti dovoljenje zveznega organa, pristojnega za zunanjo trgovino. Po prejemu dovoljenja mora ustanoviteljica v roku 1 leta istemu organu predložiti dokaz, da je podjetje v tujini registrirano z danim dovoljenjem, sicer razveljavljamo dovoljenje za ustanovitev in podjetje izbrisi iz svojega registra.

Za ustanovitev lastnega ali mešanega podjetja v tujini je treba izvesti sledeče pravno operativne aktivnosti:

1. kot ustanovitelj glede na zahtevo zakona lahko nastopa le OZD, ki je registrirana za opravljanje zt poslov

2. nabaviti je treba dokazilo, da ustanoviteljica redno izpolnjuje svoje obveznosti v državi in odnosih s tujino

3. sprejeti sklep na delavskem svetu OZD ustanoviteljice o ustanovitvi podjetja v tujini, ki mora vsebovati:

— ime, sedež in predmet dejavnosti podjetja

— višino ustanovne vloge

— obveznost ustanoviteljice, da bo podjetje določen odstotek dobička, ki je opredeljen s sklepom o ustanovitvi, transferiralo v Jugoslavijo, in če bo šlo tudi za trgovsko dejavnost, obveznost ustanoviteljice, da bo to podjetje v prometu z Jugoslavijo večji

del tega prometa ustvarjalo z izvozom blaga in storitev iz Jugoslavije

4. delavski svet OZD ustanoviteljice mora sprejeti elaborat o ekonomski upravičenosti ustanovitve podjetja v tujini

5. delavski svet OZD ustanoviteljice mora sprejeti statut podjetja (pri lastnem podjetju), s katerim se predvsem:

— zagotavlja, da bo upravljanje podjetja v skladu z zakonom

— določi pooblastila in odgovornosti oseb, ki vodijo podjetje

— zagotovijo, da se rezultati poslovanja zagotavljajo za koledarsko leto kot poslovno leto

— določiti, da sme ustanoviteljica kontrolirati materialno — finančno poslovanje podjetja v tujini in

— da sme po osebah s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v podjetju v tujini izvajati poslovno politiko, zaradi katere se podjetje ustanovlja

6. delavski svet OZD ustanoviteljice mora sprejeti ugotovitveni sklep, da so izpolnjeni pogoji, da se s poslovanjem v tujini povečajo proizvodnja, izvoz in devizni priliv oz. uresničijo cilji, zaradi katerih se ustanovlja podjetje v tujini

7. zahtevi za dovoljenje priložiti seznam strokovnih delavcev, ki bodo opravljali delo v takšnem podjetju in ki morajo izpolnjevati za to predpisane pogoje

8. poleg teh pisnih dokazil morajo biti izpolnjeni še drugi dokazi, ki pa bodo izhajali že iz same narave ustanovitve podjetja (delniška družba, družba z omejenim jamstvom GmbH), kot tudi iz dejstva, da gre za ustanavljanje podjetja v določeni državi:

— da ne gre za ustanovitev podjetja, ki bo ustanovljeno v nasprotju s temeljnimi načeli družbene ureditve ipd. . .

— da si je OZD ustanoviteljice zagotovila pravico glede razpolaganja s sredstvi ustanovne vloge, in sicer z vpisom ustanovne vloge na njeno ime

— da je zagotovljeno, da podjetje odgovarja za obveznosti s sredstvi ustanovne vloge in

— da je po predpisih države, kjer se podjetje ustanovlja vložen transfer dobička in vračilo vloženih sredstev v Jugoslavijo

8. zahtevi je treba tudi predložiti mnenje GZJ o družbenoekonomski upravičenosti ustanovitve podjetja v tujini (ki ga ta izda na podlagi stanja zt omrežja v tujini, njegove regionalne razporejenosti, upravičenosti ustanovitve podjetja v tujini in SSP o organiziranem nastopu v tujini in drugih SSP)

10. Če gre za ustanavljanje mešane firme skupaj s tujo osebo, je treba zahtevi predložiti tudi pogodbo, ko jo je treba skleniti s soustanoviteljem, pri čemer se ugotavlja tudi boniteta tujea soustanovitelja. Zakon sicer ne govori, kaj naj vsebuje takšna pogodba, tako da pogodbeni partnerja samostojno urejata medsebojna razmerja, pri čemer pa morata paziti, da ni v nasprotju z našimi ne s predpisi države, kjer se podjetje ustanovlja. Glede na to, da gre za ustanovitev podjetja in da zakon zahteva, da so izpolnjeni pogoji iz zakona, bo pogodba vsebovala predvsem:

— predmet dejavnosti

— pravni status podjetja z jasno določljivo garancijo ustanoviteljev za njene obveznosti

— organe, ki upravljajo podjetje in način odločanja

— udeležbo delavcev ustanovitelja v poslovanju mešanega podjetja ali na delovnih mestih oz. poslih s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

— skupna sredstva, ki se vlagajo v podjetje in delež vsakega partnerja

— pravice in obveznosti partnerjev do podjetja

— ugotavljanje in način delitve dobička

— prenos dobička, ki pripada ustanovitelju v Jugoslavijo ter pogoji za dvig sredstev iz podjetja

— kontrolo nad poslovanjem podjetja ter

— druga določila pomembna za medsebojna razmerja med ustanovitelji.

Vse te aktivnosti je treba izvesti pred vložitvijo zahteve in kasneje po sprejemu dovoljenja šele pričeti z registracijo takšnega podjetja pred pristojnimi organi v tuji državi. V nasprotjem to predstavlja kaznivo dejanje. Prav tako je treba opozoriti, da je nujno sodelovanje z diplomatskim oz. konzularnim predstavništvom v tej državi, sicer je to gosp. prestopok.

Drago Mežnar

Vredno je tudi vedeti, da ne tvori samostojnih (posebnih) karbidov, tj. spojin z ogljikom. To pomeni, da ne tvori rad karbidov in jih je zato razmeroma malo okoli jeklenih zrn.

Ob tem se zavedajmo, da ima jeklo toliko boljše trdnost in obstojnost proti udarcem, kolikor drobnejše zrno ga sestavlja. Razmere so nekaj podobnega kot pri lesu in njegovih letnicah. Zrna kovin med ogrevanjem na visoko temperaturo (npr. za kovanje) vedno hitreje in hitreje rastejo. S kovanjem jih sicer drobimo, toda že takoj po udarjanju spet hitro rastejo. Res da se med ohlajanjem in kristalini premenami marsikaj zgodi, toda veliko dediščine prejme zrno, ki obstaja pri 20° C, od tistega pri 1000° C. Kaj storiti, da bi imeli čim drobnejše zrno?

Ugotovili so, da raste zrno tako, da se porazgubijo meje med zrni. Jekla, ki vsebujejo po mejah zrn kemijsko obstojne karbide, imajo zato tudi obstojnejše meje zrn, tj. obstojna zrna.

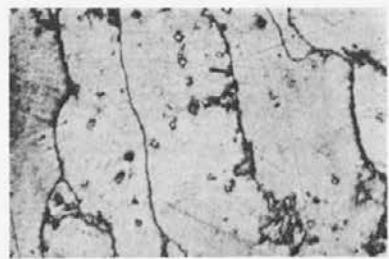

Slika 2: Jeklo z 1% C in 12% Mn po dobrem gašenju: že med poliranjem za pregled površine se utrži površina zrn s plastično deformacijo. Smeri drsenja jekla niso enake v vseh zrnih. Povečava 100-krat.

Kaj smemo vedeti o manganu v jeklu

Mangan je po količini v zemeljski skorji na 12. mestu. V navadnem jeklu je navadno na drugem mestu — takoj za železom. Količina sveda še ni vse, vendar mangan res nekaj pomeni, ker je v jeklarstvu in za konstrukterje nepogrešljiv.

Med pridobivanjem jekla iz grodlja in starega železa se mangan, ki je navzoč že v grodlju, izkaže tako, da

Slika 1: Jeklo z 1% C in 12% Mn po nepopolnem gašenju: na mejah zrn je perlit, znotraj zrn še neraztopljeni karbidi. Povečava 100-krat.

veže odvečni kisik in se potem kot oksid rad izloči iz železne taline v primerno žilindro. Manganov oksid in manganov sulfid, ki ostaneta delno v jeklu, zelo prav prideta kovačem in valjarjem, ker odpravljata nevarnost rdečega oz. vročega loma med kovanjem.

V drugih pogledih kovači ne morejo biti zadovoljni z manganom. Ker močno poslabša toplotno prevodnost in poveča toplotni raztezek jeklu, je treba izdelke iz manganovih jekel zelo dolgo ogrevati na kovaško (in podobno na kalilno) temperaturo. Ker ne zavira rasti zrn, daje mangan možnost nastajanja grobe strukture šibke trdnosti. Zrna rastejo toliko hitreje, kolikor višja je temperatura. Zato moramo še posebno pri jeklih (izdelkih), ki jih moramo dolgo greti, paziti, da jih ne grejemo na previsoki temperaturi. Drugače jih prežgemo.

Tudi uporabnikom ni mangan samo prijeten utrjevalec ali podpornik elastičnosti, temveč je lahko škodljiv zavoljo pristranskosti, s katero izbira smeri najboljših lastnosti v izdelkih. Valjani izdelki so namreč veliko boljši v vzdolžni kot v prečni smeri.

Za toplotno obdelavo in uporabo je pomembno, da mangan močno znižuje temperaturo premene avstenita v ferit in da tako tudi silno poveča območje temperatur, pri katerih je obstojen avstenit. Sam avstenit je priljubljen zavoljo svoje velike korozijske obstojnosti in polirnosti (večje pri avstenitu kromovega jekla kot manganovega). Strokovno se govori, da je mangan gamatvorni element, ki znižuje temperaturo A₁ točke.

Mangan žal ne tvori rad karbidov in tako nastajajo v manganovih jeklih celo zmesni karbidi šele z dolgim žarjenjem. Če taka jekla ne vsebujejo še močnih karbidotvorcev, terja jo posebno previdnost, ker so občutljiva na pregetje.

Mangan jeklu močno zmanjšuje potrebo po ostrem kalilnem sredstvu, zato je sicer možno kaliti nekatere izdelke kar na zraku, toda težave so z žarjenjem, ker je tudi temperatura strukturne premene zelo nizka in je zato izmenjava atomov zelo počasna. Težave z žarjenjem: prav bi rekli, da je zelo drago ali nemogoče odkriti dober postopek žarjenja za dosego lahko obdelavne (stružne) strukture. Jekla, ki imajo poleg drugih elementov še dva ali več odstotkov mangana, precej jezijo strugarje, skoblarje, rezkarje.

Kalilec pogosto naptirjo tudi popuščno krhkost, ki jo povzroča mangan v povezavi z zloglasnima fosforjem in dušikom. Delno se jo da preprečiti že v jeklarji, da dodajo ustrezno količino aluminija, ki ne tvori tako rahlih vezi kot mangan.

Dve od dobrin, ki jih dolgujemo manganu, sta povečanje možne globine cementacije in povečanje vsebnosti ogljika na površini, ki jo cementiramo (naogljjičimo). Skoraj vsa jekla, namenjena izdelkom, katere cementacijsko utrdimo na površini (npr. zobnike), imajo nad 1% mangana. Nimajo ga tista, ki vsebujejo nikelj.

Poleg cementacijskih so za mangan zainteresirana še jekla, ki jih toplotno ni treba obdelovati. Iz takih so posebne listnate vzmeti, primerne za kovaška kladiva tipa Ajax.

Še enkrat več mangana vsebujejo jekla za železniške tirnice, katerim sta zadelj tega elementa zagotavljena velika obrabna obstojnost in žilavost. Če ponislimo na udarce od osnih pritiskov med pragovi ali celo na konce tirnic, se zavemo pomena mangana v teh jeklih.

Približno enako, tj. 2% mangana najdemo še v vsaj dveh sodobnejših vrstah jekel. Prvo od teh ima še 0,3% C in 4% Cr. V tej vrsti jekla ima mangan zaslugo za nastanek tenke blažilne plasti avstenita okoli zrn martenzita. Za veliko trdnost jekla sme biti avstenita le do 2% strukture. Ta avstenit se po strukturi lepo prilega martenzitu, poleg tega stopi v sebi ogljik, da se ne morejo tvoriti po mejah zrn karbidne late. To je zelo dobro, ker so take late (gledane z mikroskopom — v resnici so seveda nevidne iglice) krhke in zmanjšujejo žilavost jekla.

Druga vrsta jekel sodi v skupino maraging zlitin, tj. kovin, katerih martenzit je zelo mehek, vendar ga moremo izredno močno utrditi z žarjenjem. Primer jekla, ki mu z dodatkom 2% Mn za več kot 40/mm² povečamo trdnost: 12% Ni, 8% Co, 4% Mo, 0,2% Ti, 0,1% Al.

Ne smemo pa dodajati mangan jeklu z 18% niklja.

Čistih manganovih zlitin, ki bi vsebovale med 2 in 12% mangana, ni pametno izdelovati, ker v takih nastopa zelo neenakomerna struktura. Delež avstenita in martenzita sta neustrezna. Avstenita je preveč, martenzit je krhek. Temperatura premene, pod katero žarimo za strojno obdelavo, je zelo nizka. Odžarjenje je zato skoraj nemogoče.

12 ali več odstotkov mangana pa je spet priročno uporabiti. Ena od najbolj znanih zlitin — Hadfieldovo jeklo — služi izdelavi obrabno obstojnih strojnih delov, ki so obremenjeni s pritiskom rudnin, kamenin. Jeklo vsebuje 1% C in ga navadno oblikujemo le z litjem, ker ga je stružiti in skoblati večinoma nemogoče. Bolj ga namreč obdelujemo, trše je. Kolikor vsebuje martenzita, je slab. Avstenit se s pritiskom spreminja v zelo trdo strukturo — hlad-

no utrjeno. Trdnosti takšno jeklo nima niti približno tako visoke, kot bi sklepali po trdoti.

Da se ne bi razogljčila površina in da ne bi zato postal avstenit neobstoje, je zaželeno tako jeklo ogrevati v varovalni atmosferi. Po ogretju na visoko temperaturo ga hitro ohladimo — gasimo — da ohrani visokotemperaturno strukturo, tj. čim več avstenita s čim več mangana. Kadar izdelke iz takega jekla varimo, jih moramo z zelo pogostimi pavzami.

Druga vrsta jekel z 12 ali več odstotki mangana, toda z zelo malo ogljika, so nadomestna nerjavna jekla za živilsko industrijo. Nadomestna so zato, ker so precej manj kakovostna od krom-nikljevih in pa ker jih veliko težje kujemo ter hladno obdelujemo. Taka jekla vsebujejo enako količino (18%) kroma in mangana.

Tretja vrsta zlitin te stopnje so hladno utrdljive nemagnetne s 14% Mn in do 3% kroma.

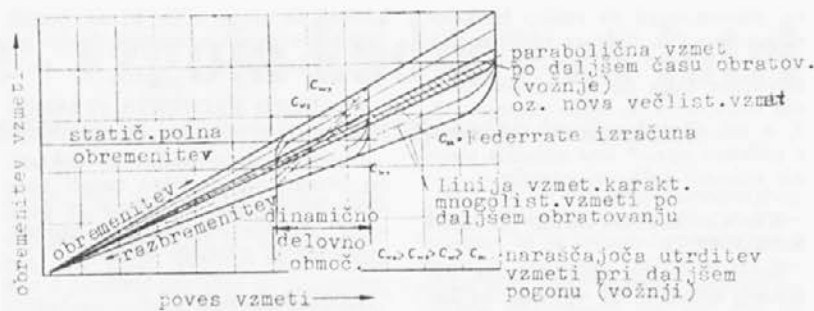
Poskusili so izdelati tudi manganško jeklo, ki bi bilo žilavo pri nizki temperaturi. Zamenjali so 3% niklja z manganom in pustili 5% niklja. Izsledki niso bili dobri pri -196°C.

Nekaj mangana najdemo tudi v orodnih jeklih: meroobstojnih (za merilne kalibre) in tistih za zelo ostre nože, ki gladijo lesene plošče. Taka jekla z 2% mangana, 0,9% C in malo vanadija so zajeta z oznako Merilo. Tudi za ta jekla velja previdnost pred prehitrim ogrevanjem in pred previsoko temperaturo.

Mag. Franc Uranc

DOPOLNILO

Ker je kovinsko zrno večinoma zelo drobno, ga moremo videti le z mikroskopom. Avstenitna zrna so med večjimi, zato jih moremo opazovati že s povečavo 100x, kot npr. jekla z 12% Mn. Drobni razlik med zrn nelegiranih jekel ne vidimo pri manjši povečavi, kot je 500x. Tako velja za fotografije v spisu Kaj smemo vedeti o ogljiku, da so posnete pri povečavi 500x, česar v članku nismo navedli. Opravičujemo se za zamudo. F. Uranc

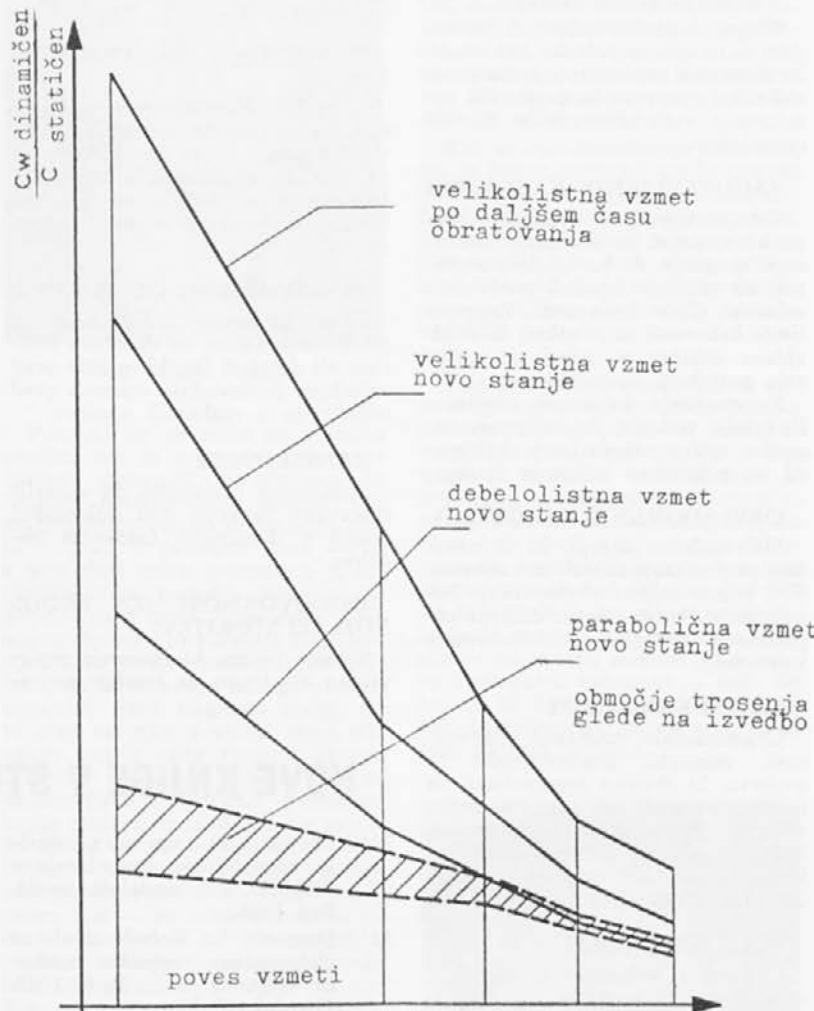

Slika 2: Sprememba vzmetne karakteristike med vožnjo (pogonom)

lotnega časovnega obdobja preizkušanja malodane konstantne razmere lastnega trenja (slika 1).

Naraščajoča utrditev pri konvencionalni trapezni vzmeti (velikolistna vzmet) pri daljšem obratovanju v primerjavi s parabolično vzmetjo je jasno vidna iz slike 2, pri opazovanju za vzmetne razmere odločilnega »dejanskega federrate Cw« = specifični poves v območju polne obremenitve, tj. v območju dinamičnega delovnega območja.

Presojanje razmer lastnega trenja različnih konstrukcij listnatih vzmeti glede na dejanski federrate Cw (slika 2), vodi posebej pri opazovanju malih povesov pri dinamičnih razmerah k vidnim razlikam.

Slika 3: Lastno trenje pri listnatih vzmeteh

Iz slike 3 je razvidno, da leži lastno trenje pri debelolistnih vzmeteh in še posebej paraboličnih vzmeteh razločno nižje v primerjavi s konvencionalno trapezno vzmetjo. Izraženo je prek razmerij Cw dinamični / C statični pri manjših povesih vzmeti.

Potemtakem dosegamo izboljšanje vzmetnih razmer konvencionalnih trapeznih vzmeti v paketu zahvaljujoč uvedbi debelolistnih in še posebej paraboličnih vzmeti.

Alojz Porč

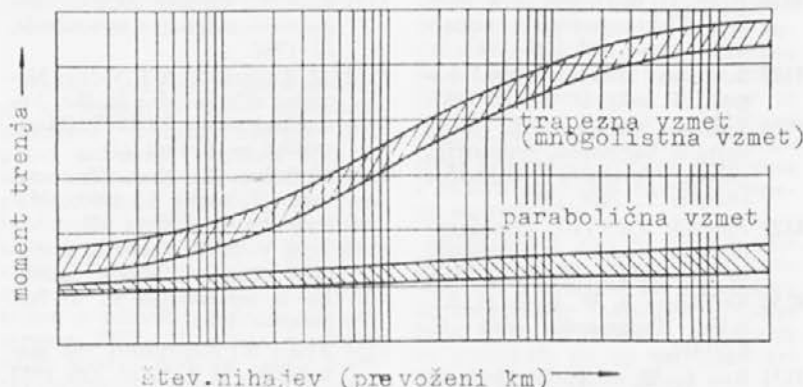
TRENJE PRI LISTNATIH VZMETEH

V prejšnjem poglavju (Informativni fužinar št. 5) predstavljene različne konstrukcijske značilnosti pri

- konvencionalni trapezni vzmeti v paketu (mnogolistna vzmet)
- debelolistni vzmeti in
- parabolični vzmeti

bodo definirane na karakterističen način prek razmerij lastnega trenja.

Dolgotrajne raziskave na dinamičnem preizkusnem stroju za vzmeti kažejo, da lastno trenje (površina histerezne zanke vzmetnega diagrama, označena tudi kot drsni moment), pri mnogolistnih vzmeteh že po krajšem času nihanj naraste na večkratno novo stanje. Nasprotno pa doseže parabolična vzmet vrednost lastnega trenja šele po večjem številu nihajev nove mnogolistne vzmeti oziroma kaže prek ce-

Slika 1: Spreminjanje drsnega momenta med vožnjo (pogonom)

TERMINOLOGIJA

Področje: ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI

DEFINICIJE

KAKOVOST

Zbir vseh lastnosti in značilnosti proizvoda, postopka ali storitve, ki se nanašajo na možnost zadovolje-

vanja določenih ali posredno izraženih zahtev. Zahteve so lahko predpisane s pogodbo, lahko pa so opredeljene v ustreznih dokumentih.

KAKOVOSTNI RAZRED

Kazalec razreda ali nivoja kakovosti proizvoda, postopka ali storitve

ve, namenjenega za enako funkcionalno uporabo, toda za različni zbir zahtev. Razred se lahko označuje številčno, tako da se najvišja stopnja označuje z 1, nižje stopnje z 2, 3, 4 itd. Kadar stopnje označujemo s točkami npr. * ima najnižja stopnja najmanj točk oz. zvezdic.

KROG KAKOVOSTI, ZNAKA KAKOVOSTI

Splošni vzorec medsebojnega delovanja učinkov, ki vplivajo na kakovost proizvoda, postopka ali storitve v različnih razvojnih stopnjah od istovetnosti zahtev do ocene teh zahtev.

POLITIKA KAKOVOSTI

Splošna usmerjenost, cilji in namen delovne organizacije glede kakovosti. Politika kakovosti predstavlja osnovo splošne politike DO Železarne Ravne, potrjuje pa jo poslovodni odbor.

VODENJE KAKOVOSTI

Skupna funkcija vodenja, ki se nanaša na izvajanje politike kakovosti. Za doseganje kakovosti je treba predvideti odgovornost in zagotoviti sodelovanje vseh delavcev v delovni organizaciji.

ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI

Vsi načrtovani in sistemski ukrepi, ki so nujni za doseganje ustreznega zaupanja, da bo izdelek, postopek ali storitev izpolnil predvidene zahteve glede kakovosti. Zagotavljanje kakovosti ni popolno, če predvidene zahteve v celoti ne ustrezajo potrebam uporabnika.

Zagotavljanje kakovosti predstavlja orodje vodenja. Pri sklepanju pogodbe vpliva zagotavljanje kakovosti na pridobitev zaupanja kupcev.

OBVLADOVANJE KAKOVOSTI

Delovanje in ukrepi, ki se nanašajo na doseganje zahtev za kakovost. Širši pojem zajema obvladovanje kakovosti v okviru celotne delovne organizacije (integralno obvladovanje kakovosti).

SISTEM KAKOVOSTI

Organizacijska struktura, odgovornost, postopki, usposobljenost in sredstva, ki skupno zagotavljajo, da izdelki, postopki ali storitve zadovoljujejo neposredno ali posredno izražene zahteve. Obseg sistema kakovosti mora biti tak, da omogoča doseganje ciljev glede kakovosti.

PLAN KAKOVOSTI

Dokument, v katerem so navedeni cilji, postopki, sredstva ter delovanje v zvezi s kakovostjo. Nanaša se na določen izdelek, postopek, storitev, pogodbo ali projekt.

PRESOJA KAKOVOSTI

Sistematično in neodvisno presojanje zaradi preverjanja usklajenega delovanja pri doseganju kakovosti in rezultatov z načrtovanimi zahtevami. Pomeni tudi učinkovito uveljavljanje ustreznih ukrepov za doseganje ciljev.

NADZOR KAKOVOSTI

Stalna presoja stanja, postopkov, metod, pogojev, proizvodov ali storitev, kakor tudi analiza poročil, s čimer zagotavljamo, da bodo kakovostne zahteve izpolnjene.

PREGLED PROJEKTA (ZASNOVE) KAKOVOSTI

Ocenitev stanja in ustreznosti sistema kakovosti glede na politiko ka-

kovosti in nove cilje, ki so nastali zaradi spremembe pogojev. Izvaja ga poslovodni odbor.

PREGLED PROJEKTA (ZASNOVE)

Obsežno, sistematično in dokazano preverjanje projekta zaradi ocenitve ustreznosti in zahtev iz projekta, da izpolni zahteve, istovetni probleme in predlaga rešitve.

KONTROLIRANJE

Postopki, kot so meritve, preverjanje, preizkušanje in primerjanje z ustreznimi tabelami (etaloni) ene ali več lastnosti proizvoda, postopka ali storitve ter njihovo primerjanje z določenimi zahtevami.

IDENTIFIKACIJA IN DOKAZOVANJE POREKLA

Možnost določanja izvora, uporabe ali namestitve določenega proizvoda oziroma možnost ugotavljanja poteka aktivnosti s pomočjo določene identifikacije.

DOVOLJENJE ZA ODPSTOPANJE

Pisna odobritev odstopanja ali uporabe neke količine materiala, sestavin ali zalog, ki so že izdelane, pa ne ustrezajo predpisom in zahtevam. Dopustitev se nanaša na omejene količine ali obdobja in za določeno uporabo.

DOGOVORJENO ODPSTOPANJE

Pisna odobritev odstopanja od predpisanih zahtev za določeno količino ali določen čas, ki se izda pred začetkom proizvodnje oziroma pred odločitvijo o realizaciji storitve.

ZANESLJIVOST

Sposobnost proizvoda, da opravlja zahtevano funkcijo pod določenimi pogoji v določenem časovnem obdobju.

ODGOVORNOST (ZA PROIZVOD ALI STORITEV)

Splošen pojem, ki obvezuje proizvajalca ali druge, da izvršijo povra-

čilo zaradi poškodb oseb, poškodb imovine ali druge škode, ki nastane kot posledica uporabe proizvoda ali storitve.

NEUSKLAJENOST (NEUSTREZNOST)

Neizpolnjevanje predpisanih zahtev. Pomanjkljivost ali odstopanje ene ali več karakteristik kakovosti glede na določene zahteve oz. odstopanje ali pomanjkljivost elementov sistema kakovosti.

NAPAKA

Neizpolnjevanje zahtev za predvideno uporabo. Odsotnost ali odstopanje ene ali več značilnosti kakovosti — predpisanih zahtev za uporabo.

SPECIFIKACIJA

Dokument, v katerem so podrobno napisane zahteve, s katerimi morajo biti proizvod, postopek ali storitev usklajeni. Specifikacija obsega skice, načrte in druge ustrezne dokumente, s pomočjo katerih se lahko preveri usklajenost.

POSLOVNIK O KAKOVOSTI

Normativni dokument, v katerem so predvidene skupne osnove politike, ciljev, odgovornosti, organizacije in opravil za zagotavljanje kakovosti v delovni organizaciji.

PROGRAM ZAGOTAVLJANJA KAKOVOSTI

Osnovni dokument za razvoj sistema zagotavljanja kakovosti, v katerem so sistematično predvidene skupne osnove sistema kakovosti v delovni organizaciji.

POPRAVILO

Postopek, s katerim izboljšamo neustrezne lastnosti do takšne mere, da bo proizvod zanesljivo in varno opravljal svojo funkcijo.

Po tovarniškem standardu: TS A7 »ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI. Termini in definicije«.

Marija Dravec

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

- 8114 Priručnik za primjenu zajedničke metodologije investiranja u SFRJ. D. 1: metodološki vodič. Bgd 1988.
- 8115 Dragović I.: Rečnik moderne elektronike: nemačko srpskohrvatski. 2. izd. Bgd 1987. (Stručni rečnici)
- 8116 Dragović I.: Rečnik industrijske elektrotehnike: nemačko-srpskohrvatski. 2. izd. Bgd 1987. (Stručni rečnici)
- 8117 Vekarić S.: Poslovno privredni rečnik: nemačko-srpskohrvatski. 2. dopunjeno izd. Bgd 1983. (Stručni rečnici)
- 8118 Popić R. & B. Lolić & N. Afgan: Naučno tehnički rečnik: englesko-srpskohrvatski. Bgd 1987. (Stručni rečnici)
- 8119 Landa M.: Privredno-poslovni rečnik: englesko-srpskohrvatski. Bgd. 1986. (Stručni rečnici)
- 8120 Radić S.: Rečnik industrijske opreme: mašine, aparati — uređaji: nemačko-srpskohrvatski. Bgd 1986. (Stručni rečnici)
- 8121 Miličević J.: Rečnik mašinske tehnike: engleski-srpskohrvatski. Bgd 1986. (Stručni rečnici)
- 8122 Radić S.: Tehnološko tehnički rečnik: nemačko-srpskohrvatski. 3. prošireno izd. Bgd 1986. (Stručni rečnici)
- 8123 Zakon o združenem delu: s stvarnim kazalom. Lj 1988.
- 8124 Bronštejn J. N. & K. A. Semendjajev: Matematični priručnik: za inženirje in slušatelje tehničnih visokih šol. (9. ponatis). Lj 1987.
- 8125 Kelley's U. K. exports 1987. East Grenstead 1987.
- 8126 Keler, D. & D. Maričević & V. Srb: Elektromonterski priručnik. 3. proš. izd. Zgb 1987.
- 8127 Suvremeni elektromotorni pogoni. (1. izd.). D. 2. Zgb 1987.
- 8128 Seminar Kompenzacija jalove energije, harmonici, nesimetrije, gubici, kvaliteta električne energije... Zgb 1988.
- 8129 Zbornik XXXVIII. (osemintridesetega) posveta o metalurgiji in kovinskih gradivih. Lj 1987.
- 8130 Kernighan B. W. & D. M. Ritchie: Programski jezik C. Lj 1988.
- 8131 Rue L. W. & P. G. Holland: Strategic management (1st. print). New York (etc.) 1987.
- McGraw-Hill series in management)
- 8132 Monks J. G.: Operations management. 3rd ed. (1st print.). New York (etc.) 1987. (McGraw-Hill series in management)
- 8133 The ethernet sourcebook. (3rd ed.). New York (etc.) 1985
- 8134 A program guide for CIM implementation (1st ed., 2nd print). Dearborn, Michigan 1985
- 8135 Manufacturing automation protocol: users, group summary (1st ed., 1st print). Dearborn, Michigan 1985. Vol 1, No. 1.
- 8136 MAP/TOP: users group summary. 1st print. Dearborn, Michigan 1987. Vol 2, No. 1.
- 8137 Rosenberg J. M.: Dictionary of artificial intelligence and robotics. New York (etc.) 1986
- 8138 Adamović Z. & D. Jovanović: Terotehnologija u industriji čelika. Bgd 1988
- 8139/35 Heilmann W. & G. Reusch: Datensicherheit und Datenschutz. Wiesbaden 1984
- 8139/37 Boehm B. W.: Wirtschaftliche Software-Produktion. Wiesbaden 1986
- 8139/(6) Grupp B.: Stuecklisten und Arbeitsplannorganisation mit Bildschirmtext. Wiesbaden 1985
- 8139/30 Grupp B.: Bildschirmtext im Einkauf. Wiesbaden 1981
- 8140 Wadden R. A. & P. A. Scheff: Engineering design for the control of workplace hazards. New York (etc.) 1987
- 8141 Plastična obrada metala. Bgd 1981. (Tehnologija obrade metala)
- 8142 Ružela N.: PC Wordstar program za urejanje besedil. Lj (1988). (Sodobno poslovanje s PC računalnikom)
- 8143 Suvremena elektrodistributivna postrojenja. 2. izd.
- 8144 Kralj Z.: Framework II: priručnik za uporabo. Lj 1988
- 8145 Humo E.: Principi i elementi automatske regulacije. 1. izd. Sarajevo 1987. (Univerzitetški učbenici)
- 8146 Nikolić N. Lj. & Dimitrijević: Elektroenergetika. Zgb 1970. (Grafički simboli u tehnici)
- 8147/2 Roller D.: Fiskalna tehnika. Zgb 1988. (Priručnici za informiranje i instruiranje kadrova IPK; 2)
- 8147/3 Crnogorac T.: Devizno tržište. Zgb 1988. (Priručnici za informiranje i instruiranje kadrova IPK; 3)
- 8148 Duplex stainless steels. Metals Park, Ohio 1983. Fotokop.
- 8149 Andoljšek E. & L. Jevšenak & T. Korošec: Povejmo slovensko. (3. natis). Lj 1986
- 8150/3 Mitrinović D. S.: Kompleksna analiza: zbornik zadatka i problema. 3. dop. izd. Bgd 1985
- 8151 Lutz T.: Osnove AOP-a: mogućnosti računara: samoučenje. Lj 1982
- 8152/22 Križanić F. & I. Vidav: Navadne diferencialne enačbe. Variacijski račun. Lj 1985. (Matematika — Fizika; 22)
- 8152/10 Bohte Z.: Numerične metode. (2. natis). Lj 1985. (Matematika — Fizika; 10)
- 8153 Perić V. & M. Tomić & P. Karačić: Zbirka riješenih zadataka iz matematike II. 2. izd. Sarajevo 1983
- 8154 Apsen B.: Repetitorij više matematike. D. 2. 8. izd. Zgb 1983
- Pripravila Zlatka Stigarić, knjižničarka

Nagrada Železarne Ravne - vzgoja kadrov za jutri

Kako odkrivati, pridobivati, razvijati nadarjene, delovne in ustvarjalne srednješolce in študente

Del odgovorov na zastavljena vprašanja poskušamo tudi v Železarni Ravne, kot nekateri že pred nami, najti v razpisovanju natečaja, namenjenega srednješolcem in študentom. Natečaj smo poimenovali nagrada Železarne Ravne. Z njo želimo šolajočo se mladino spodbujati in ji omogočiti, da se ob rednem šolskem programu spoprime tudi z različnimi dodatnimi oblikami ustvarjalnega in raziskovalnega dela.

V natečaju za nagrado razpisujemo teme z najbolj značilnih področij dejavnosti železarne, in sicer: kemije in metalurgije, strojništva, elektrotehnike, računalništva in informatike ter družboslovja.

Natečaj traja vsako leto od oktobra do 31. marca. V drugi polovici maja razglasimo rezultate in najboljše naloge nagradimo. Nagrade so denarne. Njihova višina je odvisna od izplačanega OD na delavca železarne v 1. kvartalu leta, v katerem se podeljuje nagrada. Letošnja podelitev nagrade je bila 27. maja.

Ana Pavše, strokovna delavka kadrovske službe:

»Letošnje naloge so dobre, zelo dobre. Iz ocen in recenzij lahko ugotovljamo, da se z razpisovanjem nagrade približujemo ciljem (spodbujevalno-motivacijski in vzgojno-izobraževalni vidik ter uporabnost).

Ana Pavše

Naloge, predvsem visokošolske, so za železarno takoj uporabne. Nekateri predstavljajo že kar pravi priročnik oziroma zbir in sistematično obdelavo razpisane problema s pomočjo najnovejše domače ali tuje literature (npr. naloge Temperaturno obstojne zlitine, Prehod dušika v talino in njegova odprava, Razfosforenje taline s pomočjo kalcija pri postopku EPZ, Vlaganje sredstev tujih oseb v domačo OZD, Položaj delavcev, katerih delo v tozdu ni več potrebno, Menica in mehanično poslovanje v Železarni Rav-

ne), druge so osnova za širši pristop k nadaljnji raziskavi problema v železarni (npr. naloga Izračun okvira ekscentrične stiskalnice DE 315 s pomočjo metode MKE) ali pa so takoj uporabne pri razvoju naših izdelkov (npr. nalogi Primerjava kombiniranih ročnih mehanizmov pri razvoju stiskalnice za hladno kovanje in Sinteza mehanizma stiskalnice za hladno kovanje).

Poleg motiviranja in spodbujanja mladih za raziskovalno delo in praktične uporabnosti nalog vsebuje razpisovanje nagrade tudi izobrazbeni in razvojni vidik šolajoče se mladine. Udeleženci natečaja, v večini primerov naši študenti, se med izdelavo naloge oziroma ob obravnavi problema teoretično in praktično poglabljajo v posamezna področja dela v železarni.

Ob praktičnem delu, pri izvajanju laboratorijskih poskusov ali meritev si pridobivajo znanja in spretnosti za tovrstno delo, navajajo se na natančnost. Spoznavaajo probleme v praksi, spoznavaajo, kako se je treba lotiti raziskovalnega dela in osnovne metodologije na posameznem področju.

Skratka — pridobljene izkušnje, pa čeprav samo dveletne, kažejo, da nam sistematično delo pri usmerjanju, vzgoji in razvoju bodočih kadrov lahko prinese zadovoljive rezultate. Ko se bodo pri nas zaposlili prejemniki nagrad (upamo, da se bodo), jim bomo morali posvečati posebno skrb in jim omogočiti temu primeren program pripravnosti, če svoje razmišljanje omejimo le na obdobje priprave kadrov.

Mag. Milan Švajger, predsednik sveta nagrade Železarne Ravne

»Glede na preteklo leto je pri nalogah, od katerih so nekatere izdelane vsebinsko in oblikovno izredno dobro, narejen velik kvaliteten premik, žal pa je bil številčni odziv manjši. Predvsem nas skrbi skromen odziv dijakov srednje šole Ravne, ki jim je nagrada prvenstveno namenjena. Prav tako smo opazili, da je bilo pre malo predlogov tem za razpis s področij elektrotehnike, računalništva in informatike. Zato nas čaka do septembra, ko bomo pripravljali naslednji razpis, še veliko dela. Na primeren način bomo morali angažirati strokovne službe v železarni, da bodo pripravile več tem, s predstavniki srednje šole pa se bomo morali dogovoriti za primerno obliko sodelovanja tako, da odziv dijakov ne bo samo rezultat osebne angažiranosti posameznih dijakov in profesorjev, ampak priložnost afirmiranja nadarjenih dijakov izven obveznega učnega programa v okviru celotnega izobraževalnega sistema šole.

Razveselila nas je velika pripravljenost za sodelovanje profesorjev Fakultete za strojništvo in metalurške fakultete v Ljubljani, ki so se resnično angažirali in poskrbeli, da so kandidati izdelali kvalitetne naloge.

Bolj kot so skromne denarne nagrade mogle razveseliti nagra-

jence, nas v železarni veseli dejstvo, da raste obetaven rod mladih strokovnjakov, za katere upamo, da bodo kmalu prišli med nas s svežimi idejami in znanjem. Nekateri naloge so tako kvalitetne, da bodo imele v naši vsakdanji praksi konkreten aplikativni pomen.

Mag. Milan Švajger

Posebej pa se velja za izvedbo akcije, kot je nagrada Železarne Ravne, zahvaliti mentorjem in članom ocenjevalnih komisij, ki so žrtvovali veliko dodatnega dela — tudi v prostem času — in s tem dali velik prispevek k izobraževanju bodočih kadrov. Za sodelovanje smo angažirali priznane domače in zunanje strokovnjake, za katere smo bili prepričani, da bodo svojo nalogo vzorno opravili. Svet nagrade meni, da je prav od njih v veliki meri odvisen uspeh naše skupne akcije. S svojim delom so dokazali, da so pripravljeni nesebično prenašati svoje znanje in izkušnje na mlajše in da se zavedajo, da so naložbe v kadre in znanje osnova našega razvoja. Naš skupni cilj mora biti — in takšen tudi je — da bo železarna jutri še boljša v smislu trženja manjšega deleža železnih zlitin in energije na račun več našega dela in znanja.

Mentor prof. Stanko Lodrnt:

»Nerodno se počutim pod to šifro — nagrade Železarne Ravne, ker železarna ima namen svoje probleme reševati, jaz pa nisem njen delavec. Moram priznati, da to zadevo pograbim kot neko vabo za dijake; za poglavja v učnem načrtu, ki so na zunaj dolgočasna, za naloge, ki jih v razredu nihče ne bi povohal. Z naslovi, prijemi, tako da mikavne postanejo, jih potem skušam spraviti pod streho.

V železarni je nagrada nekaj novega, jaz pa take naloge že 30 let delam. Če bi kdo vse to zbral, je tega ogromno, seveda pa sem toliko pošten, da se ne ponavljam. To za nas ni nova oblika, saj sodelujemo tudi v gibanju Znanost mladini in v drugih tekmovanjih.

Zdi pa se mi zelo razveseljivo, da se domača institucija — železarna, ki je dobesedno mati vsega in so vsi drugi posredno odvisni od nje, sama zaveda potrebe po takšni dejavnosti, da ne gre to prek posrednih oblik, saj je zgodovina pokazala, da je gospodarstvo izhodiščna nuja človeka.

Zakaj je bilo s srednje šole manj sodelujočih kot lani? Takšne reči so odvisne od ljudi, ki akcije vodijo. Lani je bilo bolj živo, letos pa ne vem — ali so mislili, da bo samo od sebe šlo. Ampak akcije početi ni težko, pač pa jo prehranjati.

Problem so tudi teme. Kot je Jožko Kert rekel, bomo morali bolj sodelovati: strokovnjaki v železarni, ki vejo, kateri so problemi, in mi, ki vemo, kaj so dijaki sposobni narediti, in kaj zmoremo mi ob izpolnjevanju 'fantastičnih' učnih načrtov.

Kar se raziskovalnega dela tiče, pa je tako: nevarno ga je preveč poudarjati, ker dijaki prehitro dobijo občutek, da delajo znanost. Zame je to le bolj moderna oblika pouka, je šele edina prava učna metoda, ki jo od mene šolska oblast zahteva, a je zaradi 'avstrogrških časov' ne morem izvajati.

Šola ima namreč od takšne dejavnosti ogromno korist in bi bila neumna, če se je ne bi posluževala, saj bi se mi morali z eno nogo že preseliti v železarno. V konceptu usmerjenega izobraževanja namreč ni bilo mišljeno, da bi v šoli imeli svoje drage laboratorije, ampak železarna se nas otepa. Seveda vaš delavec pač tako misli: moji otroci hodijo v šolo in je vseeno, kje dobivajo znanje — na mestu samem ali v malo abstraktni ustanovi — šoli. Se pa ne bi čudil, če bi se srednja šola in železarna zllili v eno, to bi bilo najbolj idealno.

Prof. Stanko Lodrnt

Moje načelo je takšno: jaz si ne upam znanja prenašati, ampak le pokazati pota, kako do njega prideš. Preveč je tega, da je na krožnik servirano. Važno pa je, da dijak sam dobi neke informacije, pa sklep naredi; samo da je pot.

Tudi ko sem jaz študiral, sem moral vse samotež, pa mislim, da mi je to silno koristilo. Danes pa

— preveč je treba mlade potiskati. Saj vemo — znanstvenik se rodi, narediš ga ne. Moreš narediti pridne, da merijo, pišejo, rišejo, a jim moraš delo določiti in jih potiskati. Fantazije ni. Zato tudi ni nič čudnega, da se po mojem mnenju dijaki za sodelovanje v

nagradi odločajo le zaradi nje same.

Na srečo pa znanstvenih tipov na šolah ni opaziti veliko, in jih tudi treba ni. Pridnih delavcev je treba več. Je že tako, da je človeštvo podobno čebelam in termitom.

DOBITNIKI NAGRADE ŽELEZARNE RAVNE ZA LETO 1988

1. **David Senica, Peter Vogel, Gabi Simetinger, Jerneja Rebernik in Rudi Verovnik** za nalogo ONESNAŽEVANJE OKOLJA S KLORIDI

Mentorja: Jožko Kert iz tozda Kontrola kakovosti in Hevdika Popič s SS TNPV Ravne

2. **Benjamin Gorinšek, Damjan Pristovnik, Vojko Šušteršič in Marko Tandler** za nalogo UNIČEVANJE POVRŠINSKE NAPETOSTI VODA — NEVIDEN, A DRAMATIČEN EKOLOŠKI PROBLEM

Mentor: prof. Stanko Lodrant, SS TNPV Ravne

3. **Gabrijela Navotnik** za nalogo TEMPERATURNO OBSTOJNE ZLITINE

Mentor: prof. dr. Vlado Kosec, FNT-Montanistika, Ljubljana

4. **Tomaž Novak in Borut Triplat** za nalogo RAZFOKOVANJE TALINE S POMOČJO KALCIJA PRI POSTOPKU EPŽ

Mentorji: prof. dr. Jakob Lamut, FNT-Montanistika, Ljubljana, Jovan Ilievski, TOZD RPT, mag. Milan Švajger, TOZD PII

5. **Nataša Igerc in Janko Štehar** za nalogo PREVOD DUŠIKA V TALINO IN NJEGOVA ODPRAVA

Mentorja: prof. dr. Jakob Lamut, Metalurška fakulteta, Ljubljana, Stanko Petovar, TOZD RPT

6. **Mirko Paškvan** za nalogo UPORABA ODPADLIH TOPLOT V ŽELEZARNI RAVNE

Mentor: Zvonko Erjavec iz TOZD PII

7. **Lidija Auprih** za nalogo PRIMERJAVA KOMBINIRANIH ROČIČNIH MEHANIZMOV ZA HLADNO KOVANJE

Mentor: prof. dr. Igor Janežič, Fakulteta za strojništvo, Ljubljana

8. **Boris Mrhar** za nalogo SINTEZA MEHANIZMA STISKALNICE ZA HLADNO KOVANJE

Mentor: prof. dr. Franc Goligranc, Fakulteta za strojništvo, Ljubljana

9. **Edvin Ambrož in Boris Jeseničnik** za nalogo IZRAČUN OKVIRA EKSCENTRSKE STISKALNICE DE 315 S POMOČJO MKE

Mentorji: Rok Kolar iz TOZD PII, dr. Anton Jezernik, Tehniška fakulteta, Maribor, Gojko Melanšek iz TOZD RPT

10. **Primož Rus in Zvone Širnik** za nalogo IZDELAVA RAČUNALNIŠKEGA PROGRAMA ZA GRAFIČNI PRIKAZ RAČUNSKIH REZULTATOV PRI NAPETOSTNI ANALIZI OSNOSIMETRIČNIH PROIZVODOV

Mentor: Vinko Močilnik iz TOZD RPT

11. **Miran Kos** za nalogo VLAGANJE SREDSTEV TUDI OSEB V DOMAČO OZD

Mentor: Drago Mežnar iz TOZD PII

12. **Milena Kališnik** za nalogo POLOŽAJ DELAVCEV, KATERIH DELO V TOZDU NI VEČ POTREBNO

Mentor: Branka Brinar, iz Del. skup. KSZ

13. **Marta Kos** za nalogo KROŽKI KVALITETE V ŽELEZARNI RAVNE

Mentorja: Damjan Berložnik iz TOZD RPT in Samo Šavec iz Del. skup. KSZ

14. **Samo Javornik** za nalogo MENICA IN MENIČNO POSLOVANJE V ŽELEZARNI RAVNE

Mentor: Magda Piko iz Del. skup. PFS

Iz pisma izr. prof. dr. Igorja Janežiča, prodekana Fakultete za strojništvo v Ljubljani, svetu nagrade Železarne Ravne:

»Železarna Ravne in njeno vodstvo se zavedajo, da je potrebno za spoštovanje in odnos družbe do strokovnega področja napraviti nekaj več, kot pa samo poudarjati potrebe po kadrih. Razpis aktualnih tem in podelitev nagrad za opravljeno delo je vsekakor za mladega človeka spodbudno, za delovno organizacijo pa smernica, ki kaže na sposobnost za delo bodočega mladega strokovnjaka.

Strojniki so pretežno zadržani in delovni ljudje, ki se jim ne podeljuje odlikovanj, nagrad in pohval, zato ima podelitev nagrade Železarne Ravne še večji in pohvale vreden pomen.

Mentor inž. Jožko Kert:

»Nagrada je vsekakor lepa akcija železarne za pridobitev naših bodočih strokovnih sodelavcev. Pomeni spodbudo, izziv mladim in povezovanje z njihovo fabriko. V železarni od nje ne pričakujemo nekih bistvenih strokovnih rešitev naših problemov, saj imamo dovolj svojega usposobljenega kadra, ampak je to izziv mladim, da bi stopili v naše vrste. Na ta način ustvarjamo tesnejše stike s šolami, dijaki in njihovimi mentorji. Je pa pri tem problem, ki bi ga rad omenil: v prihodnje bi kazalo, da bi pri razpisu tem tesneje sodelovali s šolami, saj mi poznamo železarno, šola pa sposobnosti, zmožnosti dijakov.

Torej je zame pri nagradi bistven učno-vzgojni motiv, to, da bi mladino znali pritegniti. Je pa res, da bo Železarna Ravne morala tudi znotraj svojega plotu poskrbeti še za druge načine, ki bodo prav tako imeli motivacijski pomen — boljše nagrajevanje strokovnega dela. Menim, da še tako dobre akcije in odzivi mladih ne bodo imeli rezultatov, če v železarni ne bo boljšega nagrajevanja; ne pa tako, da bomo pridobivali štipendiste, pozneje pa bodo zaradi neprimerne nagrajevanja odhajali. Veliko govorimo o tem, da je znanje edina perspektiva, vendar sedanji sistem nagrajevanja tega ne potrjuje.

Inž. Jožko Kert

Osebnost me kot mentorja veseli, ker imam pred seboj zagnano skupino mladih, ukaželjnih dijakov in študentov, ki se z veliko vnemo lotijo problemov in z mentorjevo pomočjo obvladujejo vse težave in so veseli vsakršnega rezultata. Prijetno je delati z mladimi. Seveda je pristop odvisen od stopnje izobrazbe, kar pomeni, da je drugače delati npr. s pripravniki kot z dijaki.

Največ pri nagradi je to, da se najdejo mladi, ki se znajo lotiti problemov svojemu znanju primerno in da poleg vseh šolskih obveznosti najdejo čas za njihovo reševanje. Že samo odziv na to akcijo je treba nagraditi.

Mentor prof. dr. Jakob Lamut, FNT — TOZD — Montanistika, Odsek za metalurgijo, Ljubljana:

»Menim, da je nagrada železarne Ravne zelo pozitivna za usmerjanje študentov metalurgije čim hitreje v raziskovalno in razvojno delo. Na področju proizvodnje in predelave jekla je silovit procesno-tehnični razvoj. Štu-

Prof. dr. Jakob Lamut

dente je treba zelo zgodaj, po možnosti že v tretjem letniku, navajati na samostojno raziskovalno delo. Zaradi tega je taka akcija zelo spodbudna. Menim, da je sodelovanje mentorja z univerze in iz železarne zelo koristno. Skupno reševanje problemov vodi hitreje do rešitve. Tako študent spozna, da je danes timsko delo lahko zelo uspešno. Pri tem delu pa me vodi tudi misel, da naj študent čim hitreje spozna probleme proizvodnje in predelave jekla; saj jeklo spada med najpomembnejša gradiva. Uporabljamo ga lahko za gradnjo naprav, ki delajo pri zelo nizkih temperaturah (na primer -200°C) ali pa pri temperaturah prek 1000°C .

Mentorji iz železarne tako tudi sodelujejo pri pedagoškem procesu vzgoje novih kadrov. Moram poudariti, da so naši bivši študentje-strokovnjaki v železarni, zelo aktivni pri prenosu znanja in tehnoloških posebnosti, ko pipe-ljemo na terenske vaje študente metalurgije, da v praksi utrdijo znanje, dobljeno pri predavanjih.

Študentje, ki so naloge delali v proizvodnih obratih, so spoznali praktično delo, prav tako pa so zaposlene seznanili s svojim delom. Tako delavci spoznajo, da je denar, ki ga vlagajo v opremljenost laboratorijev, brez teh pa ni dobrega pedagoškega procesa, dobro naložen.

Želim še veliko uspeha pri izdelavi plemenitih jekel in razvoju železarne!

Prvonagrajenec Boris Mrhar, študent 4. letnika Fakultete za strojništvo v Ljubljani:

»Ne, nisem Korošec. K vaši nagradi sem prišel skozi stranska vrata, če se tako izrazim. Na fakulteti sem videl razpis in ker sem delal podobne stvari pri predmetu preoblikovalni stroji, sem se potem, ko sem izvedel, da ni omejitev pri prijavi, odločil za sodelovanje. Prevagala pa sta dva razloga: zanima me raziskovalno delo in čaka me diploma; torej bom to, kar sem naredil za nagrado, uporabil tudi za diplomu. Tako sta to zame dve muhi na en mah.

Mene raziskovalno delo veseli. Če je to še povezano s prakso, kot je bilo v tem primeru nagra-

UTRINEK IZ VARVARINA

O našem tozdu Bratstvo Varvarin v Fužinarju redko pišemo, tudi novice od tam so zaradi oddaljenosti bolj skope. Zato se je ponudila enkratna priložnost za fotozapis ob 14. tradicionalnem srečanju pobratenih občin, ki je bilo od 3. do 5. junija 1988 v Varvarinu.

Tista sobota je bila prosta in proizvodna hala je samevala. Vseeno sem našel in nagovoril

delavca Bratstva za kratek pogovor.

Tomislav Todosijevič, 30-letni planer, je namreč takrat delal. V Bratstvu je zaposlen že od vsega začetka, na Prevaljah je bil na uvajalnem seminarju, ko se je prenašala tehnologija in izdelava pil v Varvarin. Sprva je delal kot tehnolog, zdaj pa je planer proizvodnje pil.

Povedal je, da se proizvodnja pil zdaj zmanjšuje in v Bratstvu razmišljajo o novem programu, ki ga ponuja Železarna Ravne, o izdelavi vencev. S tem programom bo postala proizvodnja pil bolj obrobna. Sodelovanje z Ravnamo ocenjujejo zelo pozitivno, misli, da je to tudi mnenje drugih zaposlenih v Bratstvu.

»V vseh teh letih smo se marsikaj naučili in spoznali, kako pomembno je delovati odprto in sprejemati različne dobre nasvete in mnenja. Meni osebno tudi

veliko pomeni, da je ravno železarna ustanoviteljica našega tozda, kajti zrasedel je iz pristnih vezi, ki so se spletle med Slovenci in nami v najtežjih dneh naše zgodovine, ko so sem začeli prihajati prvi izseljenci. Prav je, da se tovrstne vezi in takšno sodelovanje s takšnimi srečanja nadaljuje in se še bolj okrepi. Naj ob tej priložnosti izrečem pohvalo železarni, občini Ravne in vsem, ki kakorkoli nudijo pomoč, da se bo

Rudi Verovnik, Jerneja Rebernik, David Senica, Peter Vogel in Gabi Simetinger

de, pa sploh. Raziskovanje samo zaradi raziskovanja res nima pomena, mora biti uporabno in to moje je takšno, tako da bodo koristni od njega, tudi pri vas.

Delo za nagrado mi je bilo všeč, in tudi zdaj, ko je končano, imam 'fine' občutke.

Oh denar! Če bi mi šlo zanj, bi kje drugje laže zaslužil dosti več!

Skupina prvonagrajencev David Senica, Peter Vogel, Gabi Simetinger, Jerneja Rebernik in Rudi Verovnik je razen Petra Vogla v nagradi Železarne Ravne sodelovala že lani. Z veseljem delajo takšne stvari, saj so prostovoljne; tu narediš, kolikor imaš časa, učenje pa je prisila. Delitev dela v skupini ni bila problem, saj se med seboj poznajo. Vsak je delal tisto, kar ga je najbolj zanimalo, analize pa so delali skupaj. Nekaj gradiva je bilo že zbrano, tako da so ga lahko kar uporabili. Njihovo delo je bilo najbolj zanimivo zato, ker so pričakovali drugačen rezultat, kot pa se je potem prikazal. Vsi so mislili, da bodo dokazali, da so v našem okolju takšne količine kloridov, da so škodljive, ugotovili pa so — in se potem na Biotehniški fakulteti v Ljubljani prepričali, da niso. To jih je presenetilo.

Levji delež pri nalogi je Davidov, on je delil in vodil delo, pisal programe, sedel za računalnikom, bil zveza med mentorjem in drugimi, so povedali.

Letošnje delo za nagrado je te mlade raziskovalce bolj zanimalo kot lansko, saj je bilo bolj konkretno in je dalo rezultate.

Sicer pa so dijaki rekli, da jih sošolci jemljejo kot take »malo čez les«, ker v svojem prostem času to počnejo. Sicer pa tudi šola ne poskrbi za popularizacijo njihovega dela. Lani je šla okrožnica, da so dobili nagrado, letos pa še tista ne.

Prvonagrajenec Mirko Paškvan, učenec 3. letnika kovinarske usmeritve SŠTNPV Ravne:

»V nagradi Železarne Ravne sem sodeloval prvič. Všeč mi je bilo in sem dobil spodbudo tudi za drugo leto.

Mirko Paškvan

Z razpisom me je seznanil oče, ki dela v železarni. Na šoli akcije niso posebno propagirali. Vsaj jaz nisem vedel zanjo.

Sodeloval sem zato, ker gledam na bodoči poklic, to je strojništvo. S tem, ko nekaj delaš mimo tistega obveznega v šoli, sam sebe razvijaš.

Razveselilo me je, da sem dobil pozitiven rezultat in da bo naloga uporabna v praksi, konkretno v železarni.

Zbrala Helena Merkač

Tomislav Todosijevič

tudi naš tozd prebil iz sedanjih okvirov ter se po uspešnosti skušal približati tozdom matične DO. Vsi delavci Bratsva pozdravljamo delavce železarne in želimo še uspešnejše sodelovanje.

Silvo Jaš

O SEBI, O TEBI

V 99 primerih od 100 noben človek ni voljan kritizirati samega sebe, pa najsi je njegovo ravnanje še tako napačno.

Ne obsojajte, da ne boste obsojeni!

Od ostre kritike skoraj nikoli ni koristi.

Ali imate med svojimi znanci koga, ki bi ga radi poboljšali ali predručajili? Lepo. Takšna namera je vredna hvale. Toda zakaj ne bi začeli pri sebi.

Ne pritožuj se zaradi snega na sosedovi strehi, dokler ga nisi počistil pred lastnim pragom.

Vsak neumnež zna kritizirati, obsojati in se pritoževati in večina ljudi to tudi počenja. Razumevati in odpuščati znajo le značajni ljudje.

Velik človek izpričuje svojo veličino s tem, kako ravna z malim človekom.

Povej mi, kako zadovoljuješ svojo potrebo po pomembnosti, in povedal ti bom, kaj si.

IZ NAŠIH KRAJEV

PREJELI SMO

STE ZA SKOK V HLADNO, OSVEŽUJOČO VODO?

Ze nekaj časa me grize neki prizor ob Suhu — propadanje letnega bazena, v katerega je bil vložen kar lep denar. Še pred dvema letoma smo se lahko sončili in namakali v vodi, igrali z žogo na travi ob njem... Zdaj pa je okrog in okrog zaraščen, kot da je pašnik za živino. Mar res hočemo, da bi propadel in bil v takšnem stanju, kot je sedaj dravograjski?

Številni mladi se izpostavljajo nevarnosti, ko neprestano dirkajo po cestah z motorji in s tem ogrožajo sebe kot tudi pešce. Ali bi ne bilo za mladino boljše kopanje (seveda bi moralo biti za varnost poskrbljeno), kot pa druge vragolije?

Res je, da imamo v našem prelepem kraju zimski bazen, a poleti je to premalo, saj njegova »zmogljivost« ni dovolj velika.

S tem pismom bi rada »popihala« na dušo predvsem tistim, ki bi lahko za to stvar kaj naredili. S tem ne mislim le na železarno — vsa čast ji, saj nenehno prevzema financiranje takšnih objektov in moramo se vprašati, kaj bi imeli, če železarne ne bi bilo?!

Torej — to pismo naj bo velik klicaj starejšim. Ne mislimo le na to, kdaj bodo kje odprli novo gostilno, ampak tudi na propadajoči bazen!

Mateja

OSTALI BOMO NA SUHEM

Matejino pismo ni prvo opozorilo na nevarno stanje ravenškega letnega bazena, je pa prvo, ki je prispelo na uredništvo Informativnega fužinarja v pisni obliki. Problem je star že več let in buri duhove pred vsako kopalno sezono, odkar bazena ob Suhu ne vzdržujejo tako, da bi ustrezal

predpisom in bi bil lahko brez-pogojno odprt.

Letni bazen je Ravnam in sosednjim krajem kljub kratkosti koroških poletij zelo potreben, saj marsikomu nadomesti dopust na morju. O tem priča zatranost kopalnišča, kadar je odprto. Žal ravenške krajevne skupnosti niso znale ali mogle najti poti do sredstev za temeljito obnovo bazena in tudi krajani sami nismo bili pripravljeni dati sredstev za to (referendum za samoprispevek je propadel). Železarna Ravne, ki je pri nas tako rekoč edini vir financiranja takih in podobnih zadev, je doslej oskrbovala v glavnem le objekte, ki jih je sama zgradila (npr. DTK, Ivarčko, počitniški dom v Portorožu), drugim je le občasno pomagala — v okviru potreb in možnosti. V zadnjem času so se razmere nekoliko spremenile, saj je železarna vzela pod svoje okrilje že tudi nekatere druge objekte, npr. hotel Rimski vrec in javorniški grad. Ravenške krajevne skupnosti so se z vodstvom železarne že začele dogovarjati, da bi tak status dobil tudi letni bazen.

Čeprav bi se to zgodilo, pa se kopalci letos še nimamo česa veselili. Prvič, železarna nima denarja, drugič pa so za obnovo potrebni načrti in teh za zdaj še ni. Od tega, kdaj bodo narejeni in kaj bodo predvideli, ter od poslovanja največje DO v ravenški občini je odvisno, ali se bomo Ravenčani še sploh kdaj kopalji v domačem letnem bazenu.

(Po telefonskem pogovoru s članom PO dr. Dušanom Vodebom zapisala Mojca Potočnik)

STROJSKA REKA BO DOBILA NOVO CESTO

V vseh krajevnih skupnostih tarnajo, da imajo za svojo dejavnost na razpolago vse manj denarja, zagotovo pa potrebe in želje po urejanju cest, poti, nasadov in objektov niso manjše kot prejšnja leta.

V KS Strojnska Reka jim cesta že dolgo »cveti«, ne le to, ponekod

prav grdo kaže rebra, zato je že skrajni čas, da ji zacelijo rane. Uspeli so rekonstrukcijo te ceste spraviti v letošnji plan SIS za KCG in sredi julija naj bi se obnova ceste od kinodvorane na Ravnah do Prosenca resnično začela. Kot je povedal predsednik sveta KS Rudi Krenker, bi se del lahko lotili že prej, vendar so čakali na izdelavo dokumentacije za infrastrukturo, to je za kanalizacijo, plinovod in cestno razsvetljavo, kar vse morajo upoštevati pri rekonstrukciji ceste. Trase pri teh delih v glavnem ne bodo spreminjali, ponekod bodo naredili nove tampone, na nevarnih mestih bodo cestišče razširili, ob njem pa bodo uredili bankine. Tako bo cesta za voznike in za pešce precej varnejša kot zdaj, če pa bo res narejena tako, kot načrtujejo, bo tudi vzdržljivejša, kot je bila sedanja. Da bo res potekalo vse tako, kot mora, bo skrbel poseben gradbeni odbor, ki so ga določili v krajevni skupnosti.

Pri rekonstrukciji začelnega dela ceste v Strojnsko Reko, od kinodvorane do Lečnikovega ribnika, bodo upoštevali že projekt ceste, ki naj bi jo speljali do (načrtovane) smetne jame v Merkačevi grapi. Trasa za ta del ceste naj bi bila enaka sedanji. Naprej pa, meni predsednik sveta KS, te ceste najbrž nikoli ne bodo gradili, ker ni pričakovati, da bi krajani sprejeli projekt smetne jame, ki je bil v juniju razgrnjen na občini in v Mladinskem domu Reka.

Lani so v KS Strojnska Reka močno poudarjali skrb za družabno življenje krajanov. Tudi letos na to niso pozabili. Ob dnevu borca, 4. julija, so pri Trotozem križu, kjer je spomenik NOB, pripravili srečanje krajanov in borcev. V kulturnem sporedu je prvič nastopil domači mešani pevski zbor, ki ga vodi Marjan Gerdej. Kulturnemu delu je sledil piknik v naravi.

JAVORNIKU SE OBETA IZBOLJŠANJE PROMETNEGA REŽIMA

Na Javorniku poseben odbor uspešno vodi akcijo za napeljavo kableske televizije, vodstvo krajevne skupnosti pa se trudi, da bi v naselju končno izboljšali prometne razmere. Variantne rešitve pripravljajo strokovnjaki v Ljubljani, v krajevni skupnosti pa bodo seveda sprejeli najboljšo. Hkrati s prometnim režimom bodo poskrbeli za dodatna parkirišča, pripravljajo pa tudi projekt za gradnjo garaž na obronkih Javornika in Pigla. Za zdaj je pripravljenih 50 lokacij, če pa bo zanimanje večje, bo mogoče število garaž še povečati. S tem bo marsikateri Javorničan rešen za drege, ker nima kam postaviti avtomobila.

REFERENDUM ŠE ODLOŽEN

Vodstvo javorniške šole je v dogovoru s KS malo pretipalo krajan, če bi bili pripravljene sofinancirati ureditev učilnic v nadzidku šole. Anketa in mnenja na zboru krajanov so pokazala, da pripravljenost ljudi ni zadostna,

Rože in trave

zato so se v vodstvu KS odločili, da razpis referenduma odložijo, čeprav je jasno, da šola nujno potrebuje dodatne učilnice in da viri financiranja vsepovsod jadrno usihajo.

Mojca Potočnik

TRI TALMUDOVE

Kdo je moder? — Tisti, ki se uči od vsakogar.

Kdo je močan? — Tisti, ki sam sebe premaga.

Kdo je bogat? — Tisti, ki je zadovoljen s svojo usodo.

LJUDSKA MODROST

Bolje je bosa trnje mleti, kakor pijanca vzeti.

Drevo se na drevo naslanja, človek na človeka.

Iz neumne dupline neumen veter piha.

Prhanje

ZDRAVJE

PROBLEM TRPINČENEGA OTROKA

Gruča ljudi pred stanovanjsko zgradbo. Kričavi jok otroka. Nehote se tudi meni ustavi korak. Zagledam jo na okenski polici drugega nadstropja. Nič ne reče, le neutolažljivo joka. Obvestimo milico, poskušamo odpreti stanovanje, rešiti deklico. Sostanovanci se umikajo v svoja stanovanja, rekoč: »Ali sploh veste, kaj delate? Ali ne poznate njenega očeta? Kako bo otrok spet tepen...!«

Iz šole pripeljejo otroke na sistematični pregled. Med njimi je deček, poln modric. Na vprašanje, kaj je počel, da je tak, me gleda s široko razprtimi očmi. Ali je prestrašen? Si ne upa povedati, da je bil pretepen? Morda je bolan; ima motnje v strjevanju krvi?

Vsa ta vprašanja mi rojijo po glavi in vsa terjajo tudi odgovor.

V praksi se vse pogosteje srečujemo s šolskimi otroki, ki imajo različne psihoorganske motnje. Begajo od doma, grizejo nohte, se pretepajo, so nemirni, močijo posteljo ali kažejo različne go-

1. Fizično nasilje zoper otroka znotraj družine (telesno kaznovanje)

2. Zanimanje otroka znotraj družine (opušanje nege, ljubezni, vzgoje itd.)

3. Spolne zlorabe znotraj družine

4. Psihološko, emocionalno zlorabljanje otroka znotraj družine (psihični pritiski, čustveni pritiski; otroci so prestrašeni)

5. Institucionalno trpinčenje (internati, prevzgojni zavodi itd.)

6. Zlorabljanje otroka izven družine (zloraba v zvezi s prostitucijo, zloraba otroškega dela itd.)

Telesno kaznovanje in trpinčenje otroka je spremljalo razvoj človeške družbe vse do konca 19. stoletja. Vzroki za trpinčenje skozi zgodovino človeštva so bili kulturni, verski, medicinski, kasneje tudi ekonomski, danes pa so predvsem vzgojni.

Največkrat so trpinčeni že dojenčki in majhni otroci do 4. leta starosti, nato šolarji. Pri tem gre

ustanovah, v šolah, v zavodih za mladino in podobno.

3. Do trpinčenja otrok pripeljejo tudi razna sprožilna stanja, posebne okoliščine, pritiski, frustriranje in pomanjkanje samokontrole.

Ta skupina vzroka se nanaša na otrokov dom, oz. na okolje, v katerem otrok živi, izhaja pa iz medsebojnih psihičnih napetosti. Vendar brez prvih dveh skupin vzročnih dejavnikov tudi tretji ne bi bil mogoč.

Pogostokrat je pojav trpinčenega otroka nekaj časa ririkrit. Zaradi nepoučenosti pojava sploh ne znamo, zlasti, če gre za psihično trpinčenje. Znake sicer opazimo, a si jih ne razlagamo ustrezno, ker ne pomislimo na slabo ravnanje z otrokom. Ne zavedamo se resnosti pojava — otrokovega trpljenja, njegove ogroženosti (razvojnega, zdravstvenega, življenjskega).

Naša državljanska dolžnost je javiti ob sumu na trpinčenega otroka. Ni prav, da se pri nas sprožijo obrambni mehanizmi, ki delujejo v tem smislu, da se problema zavestno ne dotikamo ali ga skušamo celo pozabiti zaradi čustva žalosti, nemoči, jeze proti storilcu, zaradi strahu za lastno osebo ali za lastne otroke pred storilcem ali morda zaradi lastnih meril glede vzgojnega ravnanja. Včasih pa ne javimo

zaradi strahu, da ne bomo otroku dodatno škodovali.

Zavedati se moramo, da je problem trpinčenih otrok tudi naš problem, torej problem celo ne družbe. Živimo v času, ko se nam neprestano mudi, ko že same družbene zahteve izzivajo pojav agresije nad otroki. V bioritem otroka grobo posežemo že v rani mladosti z jutranjim zburjanjem in odpravljanjem v varstvo, da ne omenjamo vedno zahtevnejših šolskih programov, ki silijo naše šolarje v drugačnost vedenja in osebnostnega razvoja in končno, tudi odrasel je stalno izpostavljen vedno večjim stresom... A to ne sme in ne more biti opravičilo za trpinčenje otrok, kajti uporaba sile kot vzgojne metode ni dopustna niti v šolah in zavodih za otroke in mladino in ne bi smeli biti niti doma.

Kadar posumimo, da se v naši okolici z otrokom grdo ravna ali se ga zanemarija, je naša dolžnost, da na to opozorimo pristojne službe, ki morajo problem obravnavati in ga rešiti po danih možnostih.

Povzeteke multidisciplinarnega strokovnega posveta o problemu trpinčenega otroka, ki ga je organiziral Inštitut za kriminalogijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, je pripravila

dr. Marija Vodnjov

Na pikniku

vorne motnje (se govorno zaletavajo ali pa zadržujejo pri govoru — jecljajo). Opažamo tudi različne oblike glavobolov, hujšanje ali pa težave, ki jih opisujejo kot: »Ne morem se zbrati, skoncentrirati za delo, ne morem se učiti,« itd. Vsakih nekaj let nas presesteti tudi samomorilski poizkus ali celo samomorilsko dejanje pri otroku, mladostniku. So ti pojavi posledica pritiskov na otroke?

O trpinčenju otrok govorimo takrat, kadar pritiski na otroka presegajo družbeno dovoljene norme. Zadnjih dvajset let se temu pojavu posveča vedno več pozornosti. Pomembno vlogo pri odkrivanju teh pojavov so imeli do nedavnega zdravniki. Danes se pojav trpinčenega otroka obravnava multidisciplinarno in timsko (socialna služba, zdravstvena, TNZ in drugi).

V okviru mednarodne zveze za dobro otroka s sedežem v Ženevi dela stalni mednarodni komite za trpinčene otroke. Leta 1981 je predlagal naslednjo klasifikacijo oblik trpinčenega otroka:

za otroke, ki zaradi nekaterih posebnosti ali nekkih prirojenih ali pridobljenih značilnosti pogosteje sprovcirajo fizično nasilje. Bolj so ogroženi nezaželjeni in težko vodljivi otroci (črne ovce v družini). Storilci so večinoma starši, pogosteje matere kot očetje. Običajno so to relativno mladi ljudje, v mladosti tudi sami trpinčeni.

Kje so vzroki trpinčenja otrok?

1. Vzrok je moteno medsebojno sporazumevanje med starši in otrokom ali med družino in njenim socialnim okoljem. Vsakdo, ki otroka trpinči, še ni bolnik (alkoholik, psihopat).

2. Pomembno je, kako družina gleda na svoje otroke, kakšna je svoboda njihovega vedenja, kolikšno stopnjo različnosti oz. drugačnosti določena družba sprejme pri otrocih in pri odraslih, kakšno je stališče družbe nasploh do uporabe sile kot vzgojnega pripomočka, dopustnost in prepoved telesnega kaznovanja v javnih

HIGIENA

Higiena je nauk, ki nas uči, kako si zdravje ne le ohranjamo, marveč ga tudi okrepimo. Skrbeti moramo za to, da ustvarimo povsod take higijenske pogoje, ki ne bi zdravja prizadeli, pač pa bi ga lahko še krepili.

Zdravje varujejo predvsem tiste družine, ki skrbijo za red v osebni negi telesa, v oblačenju, prehrani, rekreaciji, počitku, pa tudi v urejenosti stanovanja. Člani takšne družine so tudi duševno urejeni, prijetni in zanesljivi tovariši in disciplinirani delavci. Za popolno blaginjo je nujno, da ohranjamo v službi in doma dobro voljo. Tako kot brez truda ni lepega cvetja, tudi ni sreče za nas, če se ne potrudimo zanjo. Red pri hrani, spanju in razporeditvi dela so boljši varuhi zdravja kot vsa zdravstva skupaj. To je za odrasle zelo važno, za otroke pa nujno potrebno.

Pri nas znotraj železarne se higiena v prostorih za osebno nego razlikuje od obrata do obrata. Često pa je slabo higijensko stanje posledica slabih higijenskih — kulturnih navad delavcev in njihovega neprimernege odnosa do družbene lastnine — odvisno pa je tudi od slabega vzdrževanja oziroma čiščenja.

Slabo vzdrževani prostori v obratih so največkrat stranišča. V nekaterih prostorih (umivalnice, kopalnice, WC) je oprema precej poškodovana in bi jo bilo treba zamenjati ter naprave obnoviti.

Storimo nekaj za zdravje in se vsi potrudimo za to, pustimo po uporabi te prostore takšne, kakršne si želimo sami ob prihodu vanje.

Rudolfa Oprešnik,
oddelek za zdravstveno
varstvo delavcev

Naša nehigiiena

O ZAPOSILITVAH

Zakon je isto kot vsaka druga zaposlitev. Razlika je samo v tem, da moraš svojega predstojnika ljubiti.

Prepričanje, da gospodarska rast obvezno pomeni tudi rast zaposlovanja, ne drži več.

Occetto

KULTURA

KULTURNA KRONIKA

2. 6. je bil pred Namom na Ravnah koncert Pihalnega orkestra ravnanskih železarjev.

3. 6. je imel moški pevski zbor KUD Gozdar koncert v Kulturnem domu v Črni.

Od 3. do 11. 6. je bila v ravnanskem likovnem salonu razstava slik Vinka Pevčina.

5. 6. je gledališka skupina KUD Franci Paradiž pod vodstvom

Stanka Arnolda in organista Maksa Strmčnika. Vstopnino so namenili za obnovo cerkve na Uršlji gori.

11. 6. so pri Lovskem oktetu v Mežici gostovali rogisti in lovski zbori iz vse Slovenije.

11. in 12. 6. so bila na Uršlji gori tradicionalna letna kulturna srečanja. Sodelovali so osnovnošolci z Javornika in s Prevalj.

Pastirci na zaključni prireditvi OŠ Koroški jeklarji

prof. Silve Sešel odigrala zadnjo predstavo komedije W. Shakespeara Sen kresne noči na domačem odru. Naslednji dan sta obe gledališki skupini SS TNPU Ravne gostovali pri srednješolcih v Postojni, 23. 6. pa na Državni gimnaziji za Slovence v Celovcu. Angleška skupina je ob koncu šolskega leta obiskala še Dunaj.

10. 6. so bili trije koncerti: V Družbenem domu na Prevaljah so gostovale Strune izpod Pece.

V prevaljski cerkvi je bil letni dobrodelni koncert moškega pevskega zbora Vres, trobentača

17. 6. je bilo v športni dvorani na Ravnah srečanje narodno-zabavnih ansamblov Koroške.

17. in 18. 6. je bila na Poljani v organizaciji gostilne Toni iz Kotelj dvodnevna zabavnoglasbena prireditev Rock folk bomba Poljana 88. Sodelovali so znani slovenski zabavnoglasbeni ansambli. Izkupiček so namenili bolnici v Slovenj Gradcu.

21. 6. je bil v Kulturnem domu v Črni letni koncert mladinskega pevskega zbora osnovne šole.

V juniju so bile na posameznih šolah v občini zaključne prireditve, na katerih so predstavili športno-kulturno in tehnično dejavnost učencev.

M. P.

OB KONCU SEZONE

Počitnice so tu. Sole so zaprle vrata, kulturne hrame pa tudi — kolikor so jih sploh kje med sezono odpirali. Glede na to, da se kulturni denar vse bolj krči, bi bilo pričakovati, da sorazmerno temu usiha tudi kulturna dejavnost. Marsikje res, drugod pa je prav živahna in uspešna in kaže na to, da pomanjkanje denarja resnične ustvarjalnosti ne more zavreti.

V splošnem velja, da posebne množičnosti v kulturni dejavnosti v ravnanski občini ni več, je pa še nekaj svetlih točk (ne lis!), ki vzbujajo ponos in vlivajo upanje za naprej.

V prvi vrsti je med temi viri upanja in ponosa treba omeniti gledališki skupini ravnanske srednje šole. Uspeli sta ne le v občinskem, temveč tudi v širšem, celo republiškem merilu. Skupina, ki jo vodi profesor Pečnik in ki je naštudiralna predstava v angleščini, se je predstavila celo dunajskemu občinstvu.

Je ta uspeh (proti)dokaz, da kvaliteta ni odvisna od kvantitete? Ne bi si upala trditi. Prej ta skupina dokazuje, kolikšen ustvarjalni potencial je v naši mladini, pa tolikokrat pustimo neizrabljenega, ker ni sposobnih, delavoljnih — usposobljenih ljudi, ki bi ga izvabili iz njih in mu dali nadaljnjo rast.

Druga svetla točka v naši kulturni dejavnosti je vnovičen uspeh Vresa na tekmovanju zborov v Mariboru. Čeprav se marsikomu zdi peto srebro na Naši pesmi manj zlahtno kot prvo, je treba vendarle poudariti, da to priznanje za zborovstvo v naši občini vendarle veliko pomeni. Tudi tu je namreč močno čutili upad množičnosti, in če se kakovost vrha dejavnosti ne znižuje, nam to le daje upanje za pevsko dejavnost v prihodnje.

In tretja točka? To je uspeh prevaljskih godbenikov na republiškem tekmovanju pihalnih orkestrrov. Čeprav so nastopali v

tretji skupini, torej v lažji kategoriji, so tu dosegli največ, kar je mogoče, zlato medaljo. To pa jim daje možnosti, da se v prihodnje povzpnejo višje in se približajo ravnanskemu »konkurentu«, za katerega vemo, da je že več let v samem republiškem vrhu.

Za to zvrst naše glasbene kulture se torej ni bati. Saj vemo: za njo stoji profesionalno delo. Morda pa se bomo iz tega naučili, da je za resnično kakovost le potrebna — ob talentu — tudi določena mera profesionalizma?

Mojca Potočnik

DOMAČI ANSAMBLI ZA ČRNEČE

V petek, 17. junija, je bilo v športni dvorani na Ravnah že tradicionalno srečanje ansamblov domače zabavne glasbe iz koroške krajine **Z valčkom in polko po Koroški**. Za spremembo od prejšnjih let, ko je prireditev pripravljala mladinska organizacija tozda SGV, je bil tokrat organizator tozdov sindikat, vodili pa so jo v glavnem isti ljudje kot prej. Zato je bila enako dobro organizirana, poslušalcev pa se je nabralo enkrat več kot lani, in srečanje so preselili iz Titovega doma v športno dvorano pri OŠ

ljivih tekmovanjih za nagrade, ki so jih prispevali pizzeria Škufca, slaščičarna Arnavtovič in hotel Merx; spominska darila za zmagovalce in za nastopajoče so pripravili organizatorji, ki jim je materialno priskočil na pomoč propagandni oddelek železarne. Nekoliko so obiskovalci pogrešali najavljenega humorista, ki (brez odpovedi) ni prišel na predstavo, toda viže so bile tako živahne, da dobrega razpoloženja to ni moglo zmotiti.

Prireditev so obiskali tudi predstavniki črneškega doma starost-

Sindikata SGV za Črneče

Prežihov Voranc. Prodali so čez 600 vstopnic in izkupiček namenili Koroškemu domu starostnikov v Črnečah.

Letos so na srečanju sodelovali ansambli: Koroški jeklarji iz Strojnske Reke, Akordi iz Črneč, Generacija iz Dravograda, ansambel Lada Bukovca, Sibovniki, ansambel Franca Božanka, trio Lenarta Ciglerja, Obdravski zvon in tokrat prvič tudi Fantje treh dolin. Čeprav srečanje ni tekmovalno, se ansambli med seboj kar merijo, kateri bo lepše in bolj veselo zagodel.

Sporjedel domiselno povezovala Mojca Prašnički, nekaj pogumnih poslušalcev pa je nastopilo v ša-

nikov, ki so se organizatorjem in nastopajočim zahvalili za glasbeni dar in denarni prispevek. Še bolj kot to, da si bodo lahko zanj kupili kak tehnični pripomoček, jih veseli spoznanje, da mlajši, še zaposleni ljudje, niso povsem odpisali njih, ki sicer niso več aktivni člen družbe, temveč preživljajo jesen življenja, v katero bo slejkoprej, kot je v uvodnem govoru povedal ravnatelj SGV Roman Haber, stopil sleherni izmed nas. Vse ljubitelje zabavne glasbe pa veseli, da so delavci SGV za pomoč tem ljudem izbrali način, ki prinaša kapljico veselja v vsakdanje življenje.

Mojca Potočnik

»Sedlo«

REKREACIJA IN ŠPORT

LETNE ŠPORTNE IGRE DELAVCEV SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

Letošnje prvenstvo sozda Slovenske železarne v letnih športnih igrah je 11. junija vzorno pripravil kolektiv tovarne žičnih izdelkov in ležajev ZICNA Celje. Prek 300 železarjev se je pomerilo v malem nogometu, odbojki, namiznem tenisu, streljanju, kegljanju in v šahu. Športniki in športnice iz ravenske železarne so se že po tradiciji najbolj izkazali v kegljanju in odbojki, prvo mesto pa so osvojili tudi igralci namiznega tenisa. Pri kegljanju sta tako moška kot ženska ekipa osvojili prvo mesto, med posamezniki pa je bil Ferdo Paradiž 2. s 450 keglji in Rajko Podojsteršek 3. s 437 keglji. Med kegljavkami so bile na prvih štirih mestih Ravenčanke — 1. Erika Lesnik 201 keglj, 2. Renata Gostenčnik, 3. Silva Cigler obe po 190 in 4. Majda Voler 183 kegljev. Tako odbojkarji kot tudi odbojkarice iz železarne Ravne so v finalnih bojih premagali Jeseničane z 2:0 oziroma 2:1, medtem ko je namiznoteniška ekipa v finalu tudi odpravila sicer zelo dobro jeseniško ekipo. V šahu je bila ravenska ekipa tretja, čeprav so fante zbrali le točko manj od prvouvrščenih Jeseničanov, za pol točke pa so jih prehiteli tudi šahisti Verige iz Lesc. Manj uspeha so imeli tokrat nogometaši in streli, slednji so nastopili le z moško ekipo in bili peti, Ignac Skitek pa med posamezniki 10. Nogometaši so izgubili obe srečanja v svoji skupini, proti Plamenu Kropa s 3:1 in z železarno Štore 9:4.

NOGOMET

Prvenstvo v območni slovenski ligi — vzhod za sezono 1987/88 je bilo sklenjeno 19. junija. Tri koroške enajsterice so v minulem prvenstvu povsem razočarale, temu primerno pa je bila tudi končna uvrstitev. Na zadnjih treh mestih na lestvici so se namreč znašli Partizan iz Slovenj Gradca, Ojstrica iz Dravograda in ravenski Fužinar. Slednja dva kluba sta iz lige tudi izpadla.

V zadnjih štirih kolih je Fužinar osvojil le točko in sicer doma v tekmi s Partizanom (SG), bilo je 3:3, v celotnem spomladanskem delu prvenstva pa le borih 6 točk. Ravenčani so bili tudi visoko s 4:1 poraženi proti Ojstrici na domačem igrišču, v gosteh pa so izgubili še v Rušah s Pohorjem 5:1. Za tekmo zadnjega kola, ki bi jo moral Fužinar odigrati v Pekrah, ni bilo dovolj igralcev, zato na to srečanje sploh niso odpotovali. Tekma je bila registrirana s 3:0 v korist Peka.

Fužinar se tako po nekajletni krizi, ki je zajela ravenski nogomet, dokončno seli v nižji rang tekmovanja. V klubu so se že vrsto let ubadali z določenimi težavami. Zavedali so se sicer težke situacije, posebej ko je moštvo zapustilo precej kakovostnih igralcev. Toda šibko vodstvo ravenskega kolektiva je bilo ob odhodu igralcev v sosednje klube, tudi v tuje, preprosto nemočno. Pri Fužinarju nikoli niso igralcev plačevali, drugod so ti isti igralci dobili vsaj nekakšno hranarino in povrnjene tudi potne stroške. Žal je vedno manj tistih, ki bi šport gojili le iz čistega zadovoljstva.

Podobno kot članska ekipa je iz območne slovenske lige izpadla tudi mladinska vrsta. Fužinarjevi mladinci niso bili dorasli tekmovanju v ligi, saj so večino tekem izgubili z visokimi rezultati. Izidi zadnjih 4. kol: Fužinar — Osankarica 2:5, Pohorje — Fužinar 7:0, Fužinar — Rudar (TV) 0:7 in Steklar — Fužinar neodigrano (3:0 b. b. za Steklar). Mladi Fužinarjevi nogometaši so skupaj z Nafto iz Lendave pristali na zadnjem mestu na lestvici.

V tekmovanju občinske lige v malem nogometu za sezono 1987/88 je končna lestvica naslednja: 1. Polena 25 točk, 2. TNT 24, 3. Promašaj 21, 4. Gradis 20, 5. Haloni 17, 6. Ajaks in 7. Bratstvo po 12, 8. Leški orli 9 in 9. Holmec 6 točk.

ROKOMET

Ze v pretekli številki IF smo poročali, da sta moška in ženska ekipa Fužinarja osvojili prvi mesti v II. republiški ligi. Odločilni sta bili tekmi predzadnjega kola, ko so fante uspeli zmagati v Veliki Nedelji, dekleta pa doma proti Zagorju/Izlakam. V zadnji tekmi, katere izid pa še ni štel v konkurenco, so Ravenčani izgubili doma z ekipo Aera Celje s 26:30, rokometarice pa so bile uspešne na gostovanju, saj so premagale Radgono s 17:16.

Ob uspešni uvrstitvi obeh Fužinarjevih ekip v enotno republiško ligo in ob 35-letnici tega športa na Ravnah pa so 10. in 11. junija pripravili zanimiv rokometni maraton. Na igrišču v parku telesne kulture so rokomet igrali nepretrgoma natanko 26 ur. Prek 100 igralcev je bilo razdeljenih v pet ekip z modrimi in pet ekip z belimi dresi. Nastopilo je veliko število sedanjih aktivnih igralcev iz vrst domačega kluba in drugoligaške ekipe Slovenj Gradca, kot gostje pa so zaigrali tudi rokometarji iz avstrijskega Wolfsberga. V 10-članskih ekipah je bilo opaziti tudi nekdanje rokometarje ravenskega kluba, igralce raznih generacij izpred deset, dvajset in več let. Svoj delež k uspehu maratona so prispevale tudi igralke in pa veterani ravenskega kolektiva, ki so nastopili v posebnem medsebojnem srečanju. Skratka, kljub temu, da so prenekateri čutili posledice 26-urnega igranja, bo zagotovo v vseh

nastopajočih ostal lep spomin na skupno uspešno akcijo, ostalo bo zadovoljstvo, da je sleherni v mozaik tega maratona vgradil tudi del sebe.

Povejmo še, da je bilo doseženih kar 1545 zadetkov, s 15 goli razlike pa so zmagali modri. Najboljša strelca sta bila Milan Laznik pri modrih in Roman Haber ml. pri belih, pokal za najboljšo igralko pa so podelili Nataliji Brglez.

KEGLJANJE

Čeprav so kegljači Fužinarja izpadli iz enotne republiške lige, pa so z odličnimi nastopi v tekmovanju za jugoslovanski pokal znova potrdili kakovost koroškega kegljanja. Na poti do finala tega tekmovanja na področju Slovenije so Ravenčani izločili štiri ekipe, in to Jesenice, Branik, Krško in Novo Gorico. Šele na finalni tekmi, ki je bila v Celju, je Fužinar doživel poraz s Triglavom iz Kranja, ki jih je premagal z 10 keglji razlike. Na turnirju v Ljubljani je nato zmagal zagrebški Medveščak, ki se je uvrstil v finale jugoslovanskega pokala, Fužinar je bil na tem turnirju drugi.

Na prvenstvu koroške regije za kegljaške dvojice je bil letos vrstni red naslednji: moški: 1. Belaj — Mlakar (Fužinar) 6957 kegljev, 2. Penšek — Strašek (Slovenj Gradec) 6901, 3. Paradiž — Golob (Fužinar) 6879, 4. Medvoz — Žagar (Korotan) 6763, 5. Borovnik — Podojsteršek (Fužinar) 6703, itd. Ženske: 1. Ermenc — Čerinič (Slovenj Gradec) 3265, 2. Cigler — Gostenčnik (Fužinar) 3223, 3. Verbole — Sabljar (Korotan) 3202, itd.

Na drugem memorialnem turnirju Huberta Zakeljška-Zakija v Šoštanju, bil je 18. junija, so premočno zmagali kegljači Fužinarja pred Šoštanjem, Tekstilno Prebold in Ljubnim. Med posamezniki je bil najboljši Silvo Belaj z 934 keglji, drugi je bil Ivo Mlakar 895, tretji pa Tone Golob (vsi Fužinar) z 894 keglji.

V tekmovanju občinske A kegljaške lige so prepričljivo zmagali kegljači iz prve ekipe Strojov in delov. Končni vrstni red: 1. SID I 19132 kegljev, 2. SGV 18757, 3. DU Ravne 18709, 4. DS SIS Ravne 18463, 5. Rudnik Mežica 18449, 6. Energija 18435, itd. Iz lige je izpadla ekipa In-

dustrijskih nožev, v 12-člansko ligo pa sta se uvrstili ekipi ETS in Valjarna, ki sta bili najboljši v B ligi. Med posamezniki so bili v A ligi najboljši: med registriranimi Mlakar pred Podojsterškom in Vovkom, med neregistriranimi pa Lesnik pred Kornikom in Čedejem.

SMUČARSKI SKOKI

Mladi skakalci Fužinarja so se v teh poletnih mesecih udeležili nekaterih tekmovanj na plastičnih skakalnicah. V počastitev krajevnega praznika je bila meddruštvena tekma v Braslovčah, uvrstitev skakalcev ravenskega kluba pa je bila naslednja: med pionirji do 13 let je bil Andrej Zagernik 2., Boštjan Videršnik 5. in Aleš Kreuh 8. Med st. pionirji do 15 let je bil Jože Zagernik 4.

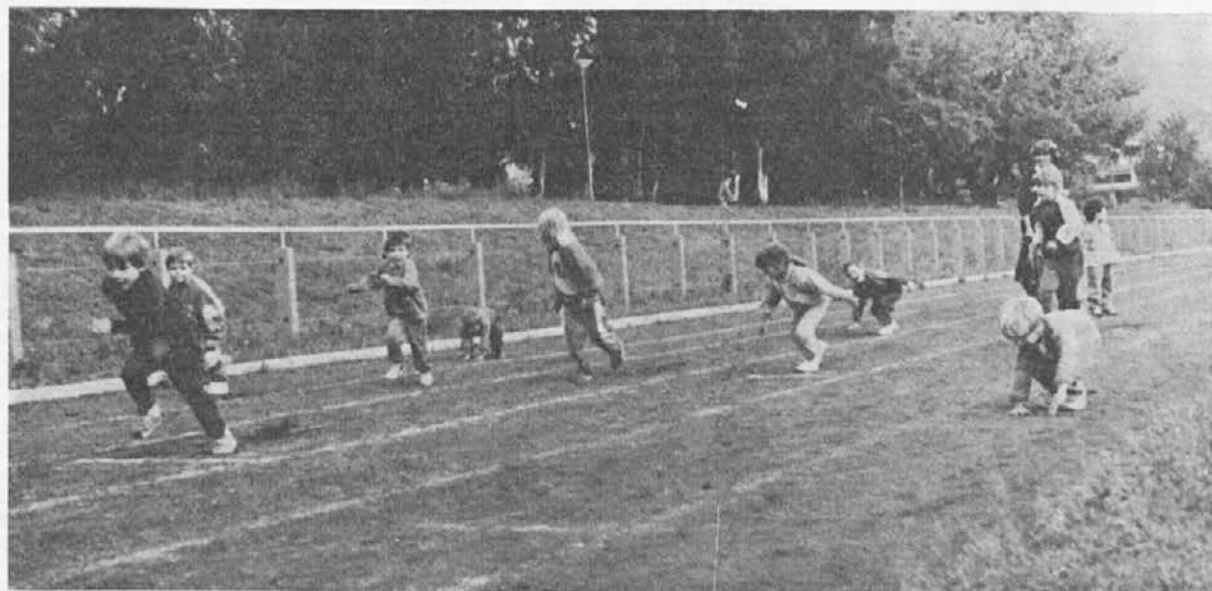
Od 17. do 19. junija je bila v Ljubljani skakalna revija »Mostec 88«. Med okoli 300 nastopajočimi so se fužinarjevi tekmovalci uvrstili: pionirji C — 6. Iztok Verdinek, pionirji B — 6. Aleš Stočko, pionirji A — 3. Andrej Zagernik, 11. Boštjan Videršnik, 18. Aljoša Krivograd in 24. Ivi Polanc. V tej kategoriji je nastopilo 92 skakalcev. Starejši pionirji — 18. Jože Zagernik in mlajši mladinci — 11. Erih Pečnik in 14. Kristi Svab.

ATLETIKA

V Slovenj Gradcu je bil 4. junija peti ulični tek in mali maraton Janca Gregoriča. Udeležba tokrat ni bila na ravni preteklih let, saj se je v maratona na 21 km preizkusilo le 58 atletov, večinoma rekreativcev. Od železarjev se je najbolje uvrstil Golgranc, na 3. mesto v kategoriji veteranov nad 45 let.

Na 10. maratona Djakovića in Hečimovića je letos nastopilo 98 tekmovalcev, med njimi tudi 11 s Koroške. Najbolje se je uvrstila Nada Konečnik iz Dravograda, na 1. mesto v svoji kategoriji, v skupnem pa je bila 3. Tretja mesta sta v svojih kategorijah osvojila tudi Ravenčan Mirko Krančan in Mežičan Janez Janžekovič, Drago Laznik je bil 4., Beno Jelen (oba Ravne) pa 8.

Na finalu atletskega pokala Slovenije v Celju sta dobro tekla tudi atletka KAK Dani Ošep in Irena Šmid. Ošep je bil 2. na 1500 m in 3. na 800 m, Šmidova pa 3. na 800 m. Na mednarodnem atletskega mitingu v Ljubljani, 20. junija, pa je nastopil le Ošep in se v teku na 800 m s časom 1:52,97 uvrstil na 5. mesto.

Nizek štart

TENIS

Dve tekmovalni je teniški klub Ravne pripravil v juniju. Najprej odprto prvenstvo Raven za dvojice, kjer sta med 24 dvojicami zmagala Slovenjgradčana Miran in Bojan Mlakar, ki sta v finalu odpravila Tasiča in Stefanoviča z Raven z 2 : 0. Tretja sta bila Veršnik in Lamprecht iz Mežice, četrta pa Pušnik in Laznik iz Dravograda.

Konec junija pa je bilo še odprto prvenstvo Raven za posameznike. Nastopilo je 34 tekmovalcev, v finalni igri je Mežičan Aleš Pustoslemšek, ki sicer nastopa za ravenski klub, premagal klubskega tovariša Rajka Hovnika s 6 : 3 in 6 : 4. Tretji je bil Tasič (Ravne), četrta pa A. Stefanovič (Titovo Velenje).

PLAVANJE

Na mitingu v Mariboru je v izredno močni mednarodni konkurenci plavalec Fužinarja Aleksander Ambrož osvojil 4. mesto v disciplini 200 m hrbtno. Njegov rezultat pa je bil dokaj skromen — 2:13,58. Precej boljši je bil nastop Ambroža na mednarodnem mitingu v Rimu, kjer je sodeloval skupaj s plavalci Ljubljane. V vseh treh disciplinah, 100 in 200 m hrbtno ter 200 m mešano, se je Sandi uvrstil v mali finale, čeprav je bila konkurenca tudi tokrat izjemno močna.

NAMIZNI TENIS

Ekipa Fužinarja v postavi Bezjak, Špegel, Tušek, Bač in Rožič je uspeš-

no končala tekmovalje v I. B republiški ligi — vzhod. Fantje so v spomladanskem delu prvenstva nanizali kar pet zmag v osmih tekmah, posebej viden pa je bil delež povratnika iz JLA Marka Špegla. V zadnjih dveh kolih so igralci Fužinarja v gosteh premagali Soboto s 6 : 3 in Beltince 7 : 2. Med devetimi ekipami so bili Ravenčani na koncu uvrščeni na 5. mesto.

Ivo Mlakar

ŠAH

Ekipa šahovskega kluba Fužinar se je v postavi Herbert Komarica, Marko Vrečič, Andrej Erjavc in Marjan Uršič v času od 23. do 28. maja udeležila XXXI. šahovskega festivala v Puli. Na največjem šahovskem tekmovalju v Jugoslaviji je sodelovalo čez 4000 igralcev, uvrščenih v 26 moških in 2 ženski ter vrsto mladinskih in pionirskih skupin. Fužinar je igral v XI. skupini, v kateri je moči merilo 14 ekip. Tekmovalni urnik je bil letos bolj napet, namesto 5 je bilo treba odigrati 7 kol, skrajšali pa so tudi čas za razmišljanje. Rezultati:

1. kolo Fužinar : Elektroprenos Novi Sad 2,5 : 1,5
2. kolo Titovo Velenje : Fužinar 2,5 : 1,5
3. kolo Fužinar : Transjug Rijeka 2,5 : 1,5
4. kolo TAM Maribor : Fužinar 2 : 2
5. kolo Fužinar : Lačarak 1,5 : 2,5
6. kolo RIF Salzburg : Fužinar 0 : 4
7. kolo Braslav Rabar West Berlin : Fužinar 3 : 1

Fužinar je s 15 točkami osvojil odlično 4. mesto, zmagali pa so igralci zdomske ekipe Braslav Rabar iz Zahodnega Berlina. Po posameznih deskah so igralci iz sedmih partij dosegli: na 1. deski Komarica 2,5, na drugi Vrečič, 5, na tretji Erjavc 3,5 in na četrta Uršič 4 točke.

Pred začetkom šahovskega festivala je bil v Puli odprti mednarodni turnir. Udeležil se ga je mojstrski kandidat Danilo Peruš in z dobrimi igrami presešel ELO-rating 2300 točk. S tem je osvojil naslov mojstra FIDE. Uradno mu ga bodo priznali na jesenskem zasedanju kongresa FIDE, že zdaj pa zasluži vse čestitke.

V nadaljevanju hitropoteznega prvenstva za pokal Fužinar '88 so bili na zadnjih turnirjih doseženi naslednji izidi: Na 9. turnirju 9. maja, je zmagal med 12 igralci Branko Planinšek z 9,5 točke, pred Horvatičem 8 in Vrečičem 7.

30. maja je bil najuspešnejši Marjan Uršič (8), drugi je bil Hrovatič (7,5) in tretji Komarica (7).

Na prvem junijskem turnirju je bila udeležba spet številnejša. Zmagal je ponovno odnesel Branko Planinšek z 12 točkami, pred Vrečičem 10,5 in Rotovnikom z 8,5 točkami.

MV

ZAHVALA

Vsem, ki so kakorkoli pripomogli k uspešni izvedbi rokometnega maratona na Ravnah, se najlepše zahvaljujemo.

Organizatorji maratona

komisije ni bil več sposoben za teška fizična dela v vročem okolju. Bil je dogovorjeno, da se bo usposobil za dela transportnega delavca v tozdu Jeklovlek. Usposabljanje se je začel maja, potem je spet zbolel in sredi junija umrl.

Delovodja se Stanka spominja kot pridnega in vestnega delavca, ki se je rad pošalil in bil pripravljen vsakemu pomagati.

Ljudje se lahko delimo na več načinov, v bistvu pa smo dvoji: eni poženejo korenine, drugi ne in med te je spadal tudi Stanko. Ni se mogel navezati na noben kraj in na nobenega človeka, leta pa so tekla.

Domov se je vrnil na koncu svoje poti, ko je našel svoj zadnji počitek.

Svojcem izrekamo iskreno sožalje.

FRANC HUDOHMET

Zakaj? Zakaj, na katerega ne vemo odgovora... Zakaj smrt, ki vedno pomeni žalost, obup in nehanje, prekinja tudi taka življenja, kot je bilo tvoje?

Zivljenje zdrave, močne, obetajoče mladosti!

Z veseljem, ponosom, tako pač, kot hodijo zdravi slovenski fantje služiti domovini, si tudi ti pred dobrim letom odšel k vojakom.

Že takrat se je bilo težko ločiti od tebe. A kaj, vsakdo ve, da leto hitro mine, še posebej, če meri čas hrepenenje po tako lepi domovini, kot je naša, in po snidenju s tako dobrimi ljudmi, kot so Savinjšani.

Cenili smo te že takrat, ko si bil naš štipendist, kasneje pa kot dobrega strugarja. Spoštovali smo tvoje delovne sposobnosti, a ne le to. Radi smo te imeli predvsem kot človeka, prijatelja, tovariša. Bil si tako poln vsega tistega lepega, o čemer danes toliko pripovedujejo sredstva javnega obveščanja, da bi moralo prežemati

STANISLAV BRICMAN

Žalost in potrnost nas prevzame, kadar ugasne življenje koga, ki smo ga poznali in mu bili blizu. Toda tragično je, kadar ugasne življenje, ki je šele začelo živeti. Vsi vemo, da bo nekoč na počil čas, ko se bomo tudi mi morali posloviti od vsega, kar imamo radi, od sonca, narave in ljudi okoli sebe. A nihče ne razmišlja, da bo to mogoče že se-

da, da bo že ta trenutek ugasnilo življenje koga, ki ga imamo radi in ga spoštujemo. Vsak tak dogodek nas močno pretrese in naredi bolečo praznino v našem srcu.

Težko je, kadar se moramo posloviti od znanca, prijatelja, sodelavca ali sorodnika, še posebej, če vemo, da je to slovo za zmeraj, da ga ne bomo nikoli več videli, slišali njegove besede, čutili njegove bližine, nasmeha in njegove prešerne radoživosti.

Globoko smo bili pretreseni ob vesti, da je ugasnilo življenje na-

šega sodelavca in prijatelja Stanislava Bricmana.

Bil je komaj na začetku svoje poti, poln načrtov za prihodnost, kot jih imajo vsi mladi tega sveta. Njegovo ljubezen do motorjev smo vsi poznali.

Toda nit življenja je tanka kot pajčolan, hitro se pretrga. Ta ljubezen je zanj postala usodna. Vsi smo bili zaskrbljeni nad njegovim zdravstvenim stanjem in si srčno želeli, da bi ozdravel. Toda krepka narava je podlegla hudim poškodbam.

V sredo, 15. junija, se je pretrgalo njegovo mlado življenje in z njim je ugasnila tudi njegova največja želja, da bi nekoč lahko postal vzoren voznik sodobnega cestnega prometa, saj je ves svoj prosti čas namenil usposabljanju za poklicnega voznika.

Dragi Stanislav! Ko si pred letom dni prišel kot enaindvajsetleten fant na tozdr Transport, smo te sprejeli za svojega. V tebi smo videli pridnega, poštenega in iznajdljivega tovariša. Ni naključje, da si včasih s svojimi sodelavci pri transportni skupini, kjer si delal, pomagal rešiti prenekateri problem premetitve težkih strojev, kjer z nobeno sodobno mehanizacijo ni bilo moč dela opraviti; pridne roke, kot so bile tvoje, so bile takšnemu delu kos, zato te bomo težko pogrešali.

V spomin na tebe imamo v garderobi, kamor si vsak dan prihajal vesel in nasmejan, prižgano svečko in se nemo oziramo vanjo ter ne moremo dojeti krute resnice, da te ni več med nami. Tolažimo se s stvojnimi dragocenim spominom lepo narisanim in na

omare nalepljenih risb tvojega motorja in idejnega znaka koroškega moto kluba, ki si mu tudi pripadal.

Ostal nam boš vzoren lik sodelavca in tovariša v trajnem spominu in mi vsi se ti zahvaljujemo za tvoje delo.

Naj ti bo lahka naša koroška zemlja!

V imenu sodelavcev tozdra Transport izrekam staršem, bratu in drugemu sorodstvu globoko sožalje!

STANKO ROŠKAR

Rodil se je leta 1947 v Podgoricah pri Ormožu. Po končani osnovni šoli bliže ni bilo kruha, zato je že petnajstleten moral med tuje ljudi — takrat pač ni mogel slutiti, da mu bo tujstvo postalo življenjska usoda. V Mariboru se je izšolal za mesarja in se leta 1965 zaposlil v tamkajšnji Tovarni mesnih izdelkov, nato je delal v Perutnini Ptuj.

Potem ga je pot vodila naprej: v KZ Drava v Vuzenici, v Velenje, leta 1980 prvič v našo železarno za pet mesecev v tozdr Kovčnica, kjer je delal kot čistilec polizdelkov in rezalec na krožni žagi. Nato se je zaposlil v Ojstrici v Dravogradu, spet v Košakih v Mariboru pa dve leti v Novi Gorici. Leta 1984 se je znova vrnil v Železarno Ravne, tokrat v tozdr Jeklarna kot pripravljalec za litje in zidar livnih plošč.

Tu je lani zbolel, bil leto dni v bolnišnici in po mnenju invalidske

Kadrovska gibanja

od 21. 5. do 20. 6. 1988

Dne 20. 6. 1988 je bilo v železarni zaposlenih 6848 delavcev, to je 20 delavcev manj kot pretekli mesec. Za kadrovska gibanja je še vedno značilno, da največ delavcev preneha z delom zaradi dosežene pokojninske dobe, nadomeščamo pa jih le z notranjimi prerazporeditvami.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLARNA — Oto Krajnc, Kores Božo, Leopold Ovčar, talilci — iz JLA; Srečko Srebre, talilec — pripravnik iz šole.

JEKLOLIVARNA — Ivan Pisar, kalilec, Bojan Navodnik, zidar, Anton Zdovec, kalupar-livar, Sabri Saiti, elektrovarilec — vsi iz JLA; Simon Korinšek, kalupar-livar — pripravnik iz šole.

VALJARNA — Jurij Krenker, Renato Vastl, Aleš Cvitanič, Peter Cekon, Edo Gošnjak, Milan Sudar, vsi valjavci, Zvonko Golubović, varilec, Darko Hranjec, ključavničar, Bogomir Sedar, mehanik obd. strojev — iz JLA; Melhior Kristan, NK delavec — ponovna zaposlitev.

JEKLOVLEK — Stanko Pesičer, žerjavovodja, Anton Petrej, žičar, Janez Izak, žičar — iz JLA.

ORODJARNA — Martin Cifer, brusilec — iz JLA.

TSD — Blaž Kramer, mehanik obd. strojev — iz JLA.

STROJI IN DELI — Karel Rečnik, NK delavec — iz JLA.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Franc Lesičnik, rezkalec — iz JLA.

PNEVMATIČNI STROJI — Robert Perger, frezalec — iz JLA.

ARMATURE — Franc Golob, oblikovalec kovin — iz JLA.

KOVINARSTVO — Franc Rajter, rezkalec, Franc Hudohmet, Ivan Ermenc, strugar — iz JLA.

ETS — Bojan Mori, električar-elektronik — iz JLA.

SGV — Robert Erjavec, NK delavec, Marko Križan, vrtalec — iz JLA; Zoran Ziberna, NK delavec — ponovna zaposlitev.

RPT — Viktor Pesjak, strojni tehnik — iz druge DO; Edvard Motaln, strojni tehnik — iz tozda Pnevmatični stroji.

KOMERCIALA — Dušan Poberžnik, Stanislav Pogačnik, NK delavca — iz JLA.

DRUŽBENI STANDARD — Dragica Ivaštanin, krojačica, Nevenka Pečnik, natakaričica, Marija Navodnik, zdravstveni tehnik — iz druge DO.

KSZ — Anton Pogorevcnik, strojni tehnik — iz Delovne skupnosti za gospodarjenje.

MONTER — Franc Garmuš, Rudolf Kojzek, ključavničarja, Marjan Petrovič, NK delavec, Rolando Vinšek, Rado Vinšek, strojna tehnika — vsi iz JLA.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLARNA — Mirko Rajšp, strojnik, Stanko Roškar, zidar livnih plošč — umrla; Mičo Stjepanović, ponovčar — dana odpoved; Anton Habjanič, ponovčar — dosežena pokojninska doba.

JEKLOLIVARNA — Albin Čreslovnik, delovodja, Maks Urnaut, pomočnik ravnatelja, Valentin Plešivčnik, strojni oblikovalec — dosežena pokojninska doba; Ludvik Ramšak, pomočnik žarilca, Bojan Krivec, kovin. modelar, Miroslav Weiss, Uroš Štruc, Albert Kren, Ivan Potočnik, Drago Krauser, modelni mizarji; Branko Rogač, Zdravko Macogović, ročna oblikovalca — vsi v JLA; Karel Završnik, voznik villičarja, Božo Perič, brusilec — izključena.

VALJARNA — Adalbert Skornišek, odpremnik odpadkov — dosežena pokojninska doba; Mijo Stanko, valjavec, Roman Geršak, odpremnik izdelkov — v JLA.

KOVAČNICA — Janez Počivalnik, Marjan Šturbaj, pomočnika kovača, Jože Gruber, voznik manipulatorja, Stevan Mičašević, brusilec — v JLA.

JEKLOVLEK — Ivan Krivograd, skladiščnik orodja — dosežena pokojninska doba.

KALILNICA — Franc Turjak, samostojni tehnolog — dosežena pokojninska doba.

TSD — Janko Repnik, žagar — v JLA; Matjaž Dirntič, rezkalec — potek delovnega razmerja za določen čas.

STROJI IN DELI — Ivan Verhovnik, monter, Izidor Habit, Franc Krevzel, transportna delavca — v JLA.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Samo Kolar, pripravljalec šarž — v JLA.

PNEVMATIČNI STROJI — Edvard Motaln, rezkalec — v TOZD RPT.

TRO — Robert Švab, rezkalec, Robert Skutnik, Danilo Kordež, ravnalca — vsi v JLA; Katarina Ladinek, brusilka — dosežena pokojninska doba.

ARMATURE — Bojan Krautberger, dipl. inž. strojništva — dana odpoved.

KOVINARSTVO — Franc Robnik, brusilec, Drago Kladnik, rez-

kalec — dana odpoved, Franc Hudohmet, umrl.

VZMETARNA — Rado Drogenik, oblikov. vzmetnih listov, Mirko Kotnik, brusilec koncev listov — v JLA.

ETS — Lovro Javernik, obratov. električar, Darko Boroja, instrumentalec — v JLA.

SGV — Milan Stojčić, Jože Dobrodel, Ivan Tominc, ključavničarji, Samo Bezjak, strugar — vsi v JLA;

Ludvik Ošlovnik, industrijski zidar — dosežena pokojninska doba; Janez Verhovnik, ključavničar — poklicna rehabilitacija.

TRANSPORT — Stanko Bricman, transportni delavec — umrl.

KONTROLA KAKOVOSTI — Drago Križovnik, kontrolor — v JLA.

PII — Boža Kurnik, tajnica, Jože Borštner, dipl. inž., strokovni svetovalec — oba starostno upokojena.

RPT — Alojz Rebernik, referent-koodinator, Franc Dretnik, kon-

strukter — dosežena pokojninska doba.

KOMERCIALA — Odisej Mousouris, pomožni delavec — potek delovnega razmerja za določen čas; Janez Pešl, skladiščni delavec — v JLA.

DRUŽBENI STANDARD — Anton Fänrich, kuhar — v JLA.

RAČUNOVODSTVO — Nevenka Peruš, knjigovodkinja — starostna upokožitev.

GOSPODARJENJE — Anton Pogorevcnik, strokovni delavec — v delovno skupnost KSZ.

KSZ — Milan Dobovišek, dipl. inž., strokovni svetovalec, Franc Zapušek, vratar — dosežena pokojninska doba.

MONTER — Darko Ozanič, pomožni delavec, Robert Rednak, varilec, Marija Podgrajšek, knjigovodkinja — vsi sporazumno; Boris Namer, Borut Smodiš, pripravljalec materiala, Branislav Trup, varilec — vsi v JLA; Drago Razpotnik, skladiščni delavec — izključen.

Kadrovska služba

ZAHVALE

Zahvala mladim

Mladost. Pravijo, da skače čez vodo, kjer je most. In se ji nič ne zgodi. Nekateri pa stopijo na cesto, ki vodi v življenje, in kar tako odidejo za vedno. Nam ostane bolečina v srcu in občutek v praznih rokah, da smo pestovali zaman.

Tam ob cesti, kar tako, je poniknilo naše upanje. Da je odšla prešerna, nasmejana mladost, so tankočutno občutili prav mladi prijatelji. Smrt je posegla v njihove vrste.

Bili ste nam v oporo, vsi vi mladi, ki ste ga imeli radi in ste prišli od blizu in od daleč po slovo od našega Stanča. Ganili ste naju.

Rastite tudi zanj, da bova vedela, kaj vse bi najin sin dosegel.

Starša

Ob smrti

Ludvika Janeta

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali v težkih trenutkih, darovali cvetje in ga pospremil na zadnji poti.

Vsi njegovi

Izdaja delavski svet Zelenarne Ravne kot mesečnik v nakladi 6500 izvodov. Uredja uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Silvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Zerdoner.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinariki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel.: 861 131, int. 6304 in 6753

Tiska: ČGP Večer, Maribor.

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.

širšo družbeno skupnost. Ti pa si vse to imel in še več.

Potem pa je prišel tisti nesrečni dan. Kljub vedenju o tem, kar se je zgodilo, smo vsi trdno upali, da ti bo uspelo premagati smrt, tako kot si doslej z lahkoto premagoval vse napore in težave. Verjeli smo, da se tvoje telo športnika ne bo uklonilo, še manj tvoja jeklena volja.

Zgodilo pa se je tako, kot si nihče niti pomisliti ni upal. Boleče je zarezala kruta novica v vsa naša srca. Posebej mojo skupino, katere nepogrešljiv član si bil, Franci, je tvoja smrt strašno prizadela. Prizadela zato, ker smo te prav vsi imeli resnično radi in ker vemo, da nadomestila zate ne bo.

Danes, ko se poslavljamo od tebe, vedi, da se poslavljamo le od tvojega ubogega mladega telesa, tvoj duh, spomin nate pa bo v našem kolektivu Kovinarstvu iz Ljubnega vedno živ, nepozaben.

Dragi Franci, vedi tudi, da sočustvujemo z vsemi tistimi, ki si jih imel rad in so ti bili blizu. Z njimi delimo veliko bolečino in kličemo: naj ti bo lahka domača zemlja!

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem sodelavcem mini livarne za pozornost ter darilo, ki me bo vedno spominjalo na leta našega sodelovanja. Vsem skupaj želim še veliko delovnih uspehov in osebne sreče.

Marija Šisernik

Ob odhodu v pokoj se vsem sodelavcem tozda SGV iskreno zahvaljujem za pozornost in darilo. Posebej je ta zahvala namenjena sodelavcem priprave dela.

Vsem skupaj želim še mnogo delovnih uspehov in osebne sreče.

Franc Logar

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem sodelavcem varnostne nadzorne službe za praktično darilo.

Želim vsem veliko medsebojnega razumevanja, zdravja in osebne sreče.

Ivan Klančnik

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozda Kovačnica za izkazano pozornost in darilo, ki mi bo v trajen spomin. Vsem želim mnogo delovnih uspehov in veliko osebne sreče.

Ivan Miklave

Ob tragični smrti našega dragega sina in brata

Stanislava Bricmana

se iskreno zahvaljujemo prijateljem, sosedom, sodelavcem in vsem, ki ste sočustvovali v najtežjih trenutkih z nami.

Hvala govornikom, godbi in pevskeemu zboru.

Bricmanovi

Fotografije za to številko so prispevali: S. Jaš, H. Merkač, M. Potočnik in kadrovska služba.

ZA VROČE IN DEŽEVNE DNI

Erskine Caldwell

JAJCA BREZ ZREZKOV

(Pisatelj je l. 1938 potoval po Češkoslovaški. Ker je govoril samo angleško, je imel na vzhodu države velike težave s sporazumevanjem, posebno v gostiških pri naročanju jedi. Na srečo je imel rad rezke ter ugotovil, da vsi natakariji razumejo besedo Schnitzel. — Op. prev.)

Skoraj mesec dni sem se boril z dunajskimi rezki za kosilo in večerjo pa tudi za občasne polnočne prigrizke in edini način, kako dobiti za zajtrk jajca, je bil, da sem naročil holsteinski zrezek. To jed so v tem delu srednje Evrope servirali z eno ali dvema ocvrtima jajcema na zrezku, večsah pa z zakrknjenimi.

Nekega zgodnjega jutra v Užgorodu blizu ruske Ukrajine sem v hotelski restavraciji poskusil dobiti jajca brez zrezka. Naj sem imel še tako rad rezke na vse mogoče načine, jesti jih po dvakrat na dan je postalo dovolj.

»Oeuf mit brez schnitzel,« sem rekel natakariju jasno in razločno. »Mnogo oeuf mit brez.«

»Nein schnitzel?« je vprašal in malo zmajal z glavo.

Za to priložnost sem poskušal razširiti svojo latovščino, vendar se bojim, da sem natakarija s tem samo zmedel.

John Steinbeck

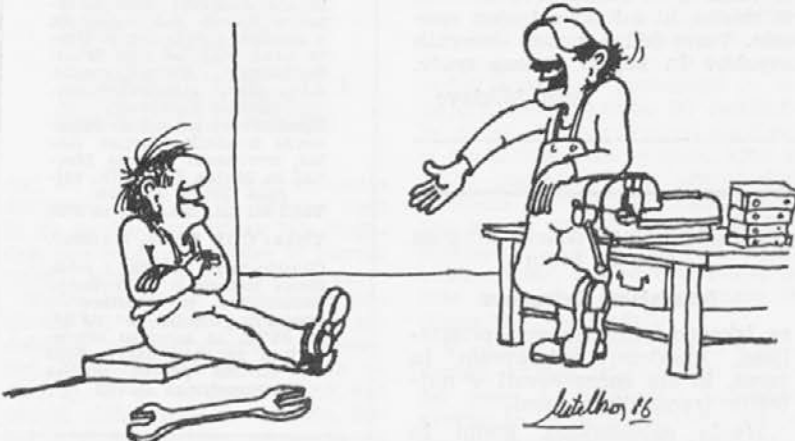
MACK IN NJEGOVI

Mack in njegovi fantje so ljubkost, čar in krepost. V svetu, ki mu vladajo garjavi panterji in so ga oglodali mrharji in slepi šakali in zlorabili ošabni biki, so Mack in fantje čudovito jedli s tigri, ljubkovali neumna teleta in pobirali drobtinice, da bi z njimi nahranili galebe v Ulici ribjih konzerv. Kaj ima človek od tega, če je njegov ves svet in sedi sredi premoženja z želodčnim rakom, zgago in oteklo prostato! — Mack in fantje se ogibajo zankam, naredijo velik krog okoli strupa in stopajo preko pasti. Medtem pa jih neka generacija zastrupljenih,

ujetih in prenažrtih ljudi zmerja s potepuhi, pasjimi sinovi, tatiško zalego, vlačugarji, malopridneži, ki bodo slabo končali in so sramota za mesto!

Oče naš, ki si v naravi in živih kojota, sivo podgano, zapljunkarico, vrabca in molja, neskončna in neizmerna mora biti tvoja ljubezen do nepridipravov, sramotnikov in potepuhov, Macka in fantov, do kreposti, ljubkosti, vne-marnosti in ugodja. Oče naš, ki si v naravi...

(Odlomek iz romana Ulica ribjih konzerv)

»Kako hitro mine čas, če se človek malo pogovori.«

»Veliko oeuf mit brez,« sem ponovil.

»Horošo,« je zamrmral brez navdušenja.

»Nein schnitzel — mnogo oeuf,« sem ga odločno opomnil.

»Tak,« je odvrnil in odšel.

Dvajset minut pozneje se je vrnil široko nasmejan in postavil predme jušni krožnik. Bil je do vrha napolnjen z rdečim kaviarjem.

»Nein schnitzel,« je dejal in se svečano priklonil.

»Tak,« sem rekel in gledal korajasto presno jed. Vtaknil sem majhen zalogaj kaviarja v usta in ga začel žvečiti za pokušnjo.

»Vam ugajati?« je vprašal natakari, prvič po angleško.

»Če toliko razumete angleško, zakaj ste mi prinesli ribja jajca namesto kurjih?«

Zmignil je z rameni, kakor da ne razume niti besede tega, kar sem povedal. Medtem ko je stal blizu in se srečno režal, sem z žličko zajemal velike količine ribjih jajc.

(Odlomek iz dela Call it Experience. Prev. M. K.)

»Bo zmaj ali zaprtnik ali...?«

RADIO EREVAN

Vprašanje: »V čem se razlikuje prejšnji nacist od mladih članov NPD?«

Odgovor: »V rojstnem datumu.«

Vprašanje: »Ali je prava možnost za spravo z Nemci?«

Odgovor: »Da. Videti je, da so nam oprostili svoj napad na Sovjetsko zvezo.«

Vprašanje: »Pri nas se mudi kot gost afriški študent. Pokazali smo mu znamenitosti našega mesta; šli smo tudi v živalski vrt. Tam je prvič v življenju videl leva. Ali ni to čudno, saj je Afrika domovina levov?«

Odgovor: »Načelno ne. Naša dežela je domovina blaginje, pa je mnogi še niso srečali.«

Vprašanje: »Stara sem osemnajst let. Spoznala sem starejšega moškega, ki bi se rad poročil z mano. Pravi, da bi se pri njem dobro imela. Naj mu verjamem?«

Odgovor: »Načelno da. Gotovo se boste pri njem dobro imeli — verjetno pa bolj redko.«

Vprašanje: »Ali je skleroza ozdravljiva?«

Radio Erevan vprašuje: »Ali lahko ponovite svoje vprašanje?«
Odgovor na radio Erevan: »Katero vprašanje?«

Vprašanje: »Vsakokrat, ko pijem kavo, me nekaj zbode v oko. Ali bi se to dalo preprečiti?«

Odgovor: »Načelno da. Poskusite vzeti kavno žličko iz skodelice.«

Vprašanje: »Moj otrok le težko zaspil. Naj mu pred spanjem dovolim gledati televizijo?«

Odgovor: »Načelno da, toda poskusite najprej zlepa.«

Vprašanje: »Ali imate s partijo pogosto težave?«

Odgovor: »Načelno da, v celoti pa ima partija več težav z nami.«

Vprašanje: »Zakaj izdelujemo tako velike količine odlikovanj, medtem ko ne dobiš v trgovini niti pokrova za straniščno školjko?«

Odgovor: »Ali hočete, da bi odlikovali sovjetske junake s pokrovi?«

Vprašanje: »Kako bomo živeli v popolnem komunizmu?«

Odgovor: »Kruh, meso in tekstil bo zelo poceni. Skratka, vladalo bo stanje kot pod carjem.«

Vprašanje: »Ali lahko beremo romane Aleksandra Solženicina?«

Odgovor: »Načelno da, toda razumeti morate angleško ali nemško.«

Vprašanje: »Kakšna je razlika med ameriško in sovjetsko pravljico?«

Odgovor: »Ameriška pravljica se pričinja z 'Nekoč je bilo...' sovjetska pa z 'Nekoč bo...'
*

NAPISI PO PISARNAH

Ljudem, ki morajo opraviti neko delo, ni nič nemogoče.

Delo v tem uradu je podobno parjenju slonov: dogaja se na visoki ravni, spremljajo ga divji kriki in dve leti traja, preden se pokaže rezultat.

Strokovnjak je oseba, ki so jo sem pripeljali zadnji trenutek, ko je bilo treba razdeliti krivdo.

Za to pisalno mizo je človek, čigar skrivni genij bi pretresel državo, če bi mu to dovolili, njegova energija pa bi preseгла vse okrog njega. Zato je bolje, da ga pustite spat.

Cilj vseh prizadevnih uradnikov podjetja bi moral biti:

temeljito analizirati vse situacije, predvideti vse težave, preden se pojavijo, imeti odgovor nanje in jih takoj začeti reševati. Toda ko se znajdete do pasu pogreznjeni v močvirju, polnem aligatorjev, se boste zelo težko spomnili, da je bil vaš prvotni namen — izsušiti močvirje.